Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor
Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links
Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Indbydelsesskrift

til

Afgangseramen og Hovederamen

i

Odense Cathedralskole

i Aaret 1856.

Indhold.

1. Depositio eg Pennalisme, eller om de Ceremonier og Gjenvordigheder, som fordum vare forbundne med Indtrædelsen paa den academiske Bane.

2. Skolefterretninger.

Odense.

Trykt i Iens Stiftsbogtrykkeri hos M. C. Hempel.

Depoſits og Pennalisme,

eller

Om de Ceremonier og Gjenvordigheder, ſom fordum vare forbundne med Indtrædelſen paa den academiſke Bane.

Af

Dr. N. J. F. Henrichſen.

Naar den unge Studerende, efterat han enten i en Skole eller ved privat Veiledning har gjennemgaaet sit forberedende Cursus, gaaer til Universitetet for der at lade sig indskrive som academisk Borger, saa sige vi nuomstunder, at han dimitteres, Handlingen selv kalde vi Dimission, og vi tænke derved vel nærmest paa Læreren eller Skolen, som giver ham Afsked og Leidebrev til Høiskolen, men vi betegne dog derved ikke mindre Overgangen til Universitetet og Optagelsen der, end Afgangen fra Skolen. I den sidste oprindeligere og mere indskrænkede Betydning er denne Betegnelse, i det mindste hos os, gammel, og selv i den første ikke saa ganske ny; dog hører man selv i vore Dage endnu af gamle Folks Mund, om den, som bliver Student, det Ord, hvormed Indlemmelsen i den academiske Verden fordum saa godt som altid betegnedes baade hos os og i Tydskland. Man kaldte dette nemlig i gamle Dage Depositio, Depositz (sædvanligen skrevet Depositz), at deponere, ogsaa meget hyppigen at blive deponeret eller lade sig deponere, og af de sidste Ordformer kunde man fristes til at antage, at derved enten ikke tilkjendegaves Andet end Optagelse, eller at der anlydedes et Slags Pietetsforhold, en Betroelse til alma mater. At i Tidens Længde dette er blevet det fremherskende Begreb, man har forbundet med

Ordet, kan ikke nægtes; imidlertid kaldte man den vordende Student i Almindelighed depositurus, ikke deponendus, og i Virkeligheden er den passive Form kun ved Forvanskning bleven gængse ved Siden af eller fremfor den active, som er den oprindelige og saa at sige ene berettigede, og som betyder simpelthen at aflægge, nemlig — Hornene. Hvad det skal sige, vil sees af det Følgende.

Det almindelige latinske Kunstord og Øgenavn for en nysankommen, nybagt Student er Beanus (opr. bejanus, bejaunus), et Ord, der er dannet af det franske bec-jaune (Gelbschnabel, Grønskolding) og skriver sig, ligesom flere til det academiske Liv hørende Kunstord [1]) fra Pariser-Universitetet, hvilket de fleste senere stiftede Universiteter, navnlig de tydske, toge til Mønster i mange Henseender. En Definition paa en saadan Person indeholdes i det gamle bekjendte Acrostichon: Beanus Est Animal Nesciens Vitam Studiosorum.

Ved de fleste ældre Universiteter deeltes de Studerende i Nationer efter Fædreland (ofte i videste Forstand) [2]), og tillige var Flerheden af dem samlet i visse Fællesboliger (Collegia, Bursæ, Regentiæ) deels for at formindske Bekostningerne ved deres Ophold deels for at holde dem under Opsigt. At de Ældre i Nationerne og Collegierne

---

[1]) f. Ex. Pedellus (egentl. bedellus) af bedeau, en Retstjener; selv det i det senere tydske Studentersprog saa ofte hørte Ord Verschiß afledes af Verjus.

[2]) Saaledes i Paris: den franske, til hvilken ogsaa blev regnet Spanien, Italien og Orienten, den engelske eller tydske, som tillige indbefattede Polen, Böhmen, Ungarn, Danmark, den picardiske, hvortil Studenterne fra Nederlandene hørte, og den normanniske, hver med en Procurator i Spidsen; i Wien: den østerrigske, den rhinske, den ungarske og den sachsiske; i Prag: den böhmiske, baierske, polske, sachsiske.

ikke strax betragtede de Yngre som Jevnlige, men paa flere Maader lode dem føle deres Overlegenhed, er rimeligt; dog ere Efterretningerne herom meget sparsomme. I Paris og ved andre franske Universiteter synes Optagelsen at være skeet med en vis Høitidelighed, og under Navn af Bejanium fordrede de Ældre en Kjendelse i Penge, som i Almindelighed blev anvendt til at gjøre Gilde for, siden ogsaa et formeligt Velkomstgilde, hvilket sidste dog, da det gav Anledning til Misbrug, allerede blev forbudt i det 14de Aarhundrede. Ogsaa andre Vilkaarligheder og Mishandlinger imod de unge Studerende havde efterhaanden indsneget sig ved Universitetet i Paris; men ved et Statut af 1341 paalagdes det Rectorerne og andre Lærere og Forstandere for Collegierne nøiagtigen at vaage over, at Ingen krænkede Beanerne i Ord eller Gjerning ved at tage deres Eiendom, angribe deres Person med Slag, Trudsler, Haansord og ved ellers at tilføie dem Skade (Bulæi hist. acad. Paris. IV p. 267). De senere stiftede Universiteter søgte fra først af at forebygge slige Misbrug ved i deres Statuter at optage Forbud imod Mishandling og Optrækkeri, udviist imod Beanerne. Dette Forbud findes næsten med de samme Ord i Statuterne for Wiens, Løwens, Cølns og andre i det 14de og 15de Aarh. stiftede Universiteter, ogsaa det kjøbenhavnske[1]). Hvor-

[1]) Scriptt. rer. Danic. VIII p. 343: Item quia cura nobis est maxima, ut qvorundam pravorum et perversorum scolarium noxiis appetitibus obviare comodose possemus, statuimus et ordinamus, quod nullus præsumat supervenientes de novo scolares, quos vulgo beanos vocant, indebitis executionibus (fort. leg. exactionibus) gravare, verbis inhonestis impetere aut alias (fort. aliis) iniuriis vel contumeliis facto vel verbo inferendis molestare. Jfr. Engelstofts Univerſ. og Skoleannaler 1808, 1ſte B. S. 104 f.

vidt slige Forbud dengang have havt den behørige Virkning, er et Spørgsmaal; imidlertid findes ingen særskilte Forholdsregler i denne Anledning senere omtalte i disse Aarhundreder. Om en Beania eller Prøvetid for de unge Studenter er kun Tale i Skotland, hvor den varede i to Aar, saaledes at de i det første Aar kaldtes Beani, i det andet Semibeani (Meiners göttingische academische Annalen 1 B. S. 105).

Disse svage Spor give ikke synderligt Udbytte til at forklare Oprindelsen til de sælsomme Indvielsesceremonier, hvilke vi finde herskende paa de fleste, om ikke alle tydske Universiteter i det 16de og 17de Aarhundrede; tvertimod synes denne Indvielse og dens Udartning i en formelig organiseret Tyrannisering af Novicerne at være opstaaet i Tydskland og næsten ene at have været indskrænket til de tydske Høiskoler, undtagen forsaavidt disse Indretninger derfra forplantede sig til de nordiske Universiteter. Heller ikke søge de tydske Lærde Kilden til disse Ceremonier i andre ældre Universiteters Skikke, men troe at finde et Forbillede paa dem i de Drillerier og Plagerier, som vare forbundne med Optagelsen i de athenienſiske Sophistskoler og andre græske og romerske Skoler i de første Aarhundreder efter Chr. Ogsaa Kunstordet for denne Indvielse, Depositio, synes at være opstaaet i Tydskland, hvor man dog ogsaa undertiden finder den betegnet med det ældre Ord Beania. Naar den er opstaaet, er ikke let at sige; saa meget er vist, at den allerede var i Brug i Begyndelsen af det 16de Aarhundrede; thi den omtales i Epistolæ obscurorum virorum og i Hieronymus Wolfs Selvbiographie (Reiske oratt. Græc. VIII p. 800), og Luther, der ofte var virksom ved denne Act, kalder den i en af de Taler, han holdt ved en saadan Leilighed, en

gammel Skik og Sædvane ved Universiteter og Høiskoler (Tischreden LXVII. 7, S. 2233 Walch). Man har en heel Deel ældre Skrifter, som beskrive Fremgangsmaaden ved denne academiske Indvielse[1]), hvoraf sees, at den i det Væsentlige var eens allevegne, men varierede blot ved de forskjellige Universiteter i Ceremoniernes Orden og i Enkeltheder, idet Raadheden var opfindsommere og mere barbarisk paa det ene end paa det andet Sted, saa at just ikke samtlige i det Følgende opregnede Plagerier allevegne foregik eller dreves lige vidt.

Naar en Beanus eller, som han i Tydskland ogsaa meget hyppigen kaldes, Bachanten[2]) kom til Universitetet, maatte han melde sig hos Pedellen og igjennem denne

---

[1]) Disse for den største Deel næsten uoverkommelige Skrifter, af hvilke yderst faa findes paa vore Bibliotheker, ere opregnede eller benyttede i Meiners Geschichte des Beanismus, der Deposition und des Pennalismus (Göttingische acad. Annalen 1 B. Hannover 1804, S. 102 ff.), Ersch og Grubers allgem. Encycl. 3te Section 16ter Th. S. 29 ff.; Gräße Lehrbuch einer allgem. Literärgesch. II B. 3te Abth. S. 949 f., K. v. Raumer die deutschen Universitäten (Gesch. der Pädagogik 4ter Th.) S. 40 ff., A. Tholuck des academische Leben des 17ten Jahrhunderts 1ste Abth. S. 200 ff. og S. 279 ff., hvilke Bøger jeg har benyttet meget i den Deel af nærværende Afhandling, som angaaer de tydske Tilstande, og til hvilke jeg maa henvise som Hjemmel for de Punkter, hvor ikke særligen andre Kilder citeres.

[2]) Bachanter (eller, som Ordet sædvanligen skrives, Bachanter) kaldtes egentlig i Middelalderens sidste Aarhundreder i Tydskland de ældre tildeels voxne Disciple, der, ligesom tidligere de saakaldte scholastici vagantes eller goliardi, vandrede fra den ene Byskole til den anden og førte et ligesaa eventyrligt som tvilesløst Liv, sædvanlig ledsagede af een eller to yngre Disciple, der maatte præsentere d. e. opvarte dem og skaffe dem Underholdning ved at tigge og stjæle. Disse sidste kaldtes Schützen eller ABC Schützen (et Spottenavn for Sinkerne, som endnu bruges i de tydske Skoler) og bleve behandlede som Slaver af Bachanterne. Bachantvæsenet lærer man bedst at kjende af Thomas Platters

bede det philosophiske Facultets Decanus om at blive optagen i de Studerendes Kreds. Decanus berammede da en Dag til denne Handling, som gjerne blev foretagen med flere Novicer ad Gangen enten i Universitetets Locale („in facultatis stuba“) eller hos Depositor eller hyppigst hos Decanus eller i en anden Professors Huus, især naar denne hørte til samme Nation som vedkommende Novicer. Depositor var sædvanlig en af Notarierne eller en ældre anseet Studerende, enten fast ansat til denne Forretning eller dertil beskikket af Decanus (i sidste Tilfælde hyppigen af samme Nation som Beanus); undertiden dog ogsaa den første Pedel. Han understøttedes gjerne af en Famulus og Acten var offentlig; for det meste var, foruden et Antal ældre Studenter, Decanus selv tilstede som Tilskuer. Naar Alt var forberedet, iførte Depositor sig et Slags Narredragt, lod ogsaa Candidaterne iføre sig Klæder af forskjelligt Tøi og forskjellige Farver, sværtede Ansigtet paa dem, satte paa deres Hoved en Hat med lange Øren eller Rævehale og Horn, og drev dem derefter med Stokkeprygl eller ved Slag med en Sandpose foran sig ind i Depositionsværelset, og efterat have jaget dem nogle Gange

---

Autobiographie, hvoraf det hidhørende Udtog findes i Raumers Gesch. d. Pädagogik 1 Th. S. 113 ff. Dette Vagabondliv ophørte efterhaanden i det 16de Aarh., da Skolerne fik en bedre Indretning og Misbrugene vare blevne indlysende, og Ordet Bachant kom derefter ved Universiteterne til at betegne deels i Almindelighed hvad vi kalde en Lommel eller opløben Dreng, deels en Skoledisciepel deels en begyndende, endnu uerfaren Student, især den, som endnu ikke havde deponeret, altsaa d. s. s. Beanus. Jfr. F. E. Ruhkopf Gesch. d. Schul- und Erziehungswesens in Deutschland 1 Th. S. 128 ff., F. H. Chr. Schwarz Erziehungslehre (2te Ausg. Leipz. 1829) I. 2 S. 191 ff. og 347 ff., Ersch og Grubers Encycl. u. D. Bachanten, Gräße a. St. S. 950, J. og W. Grimms deutsches Wörterbuch I S. 1060.

rundt deri under idelige Bank, lod han dem stille sig i en Kreds, gjorde spottende Gebærder og drillede dem paa andre Maader, forelagde dem forskjellige Spørgsmaal og Gaader, som de maatte besvare under idelige Revselser, naar Svaret var galt[1]); undertiden maatte de ogsaa synge under Depositors umilde Veiledning. Til det Spørgsmaal, hvem de vare og hvad de vilde, hørte det staaende Svar, at de vare Beani, der bade om at maatte berøves deres Horn. Nu fulgte den egentlige Vexatio i forskjellige Acter. Depositor fremtog af en Pose, som han førte med sig, forskjellige Instrumenter mest af Træ, Saug, Høvl, Bor, Øxe, Tang, Rageknib, Fiil, Kam o. s. v.; Novicen maatte lægge sig paa Gulvet, først paa Ryggen, saa paa Maven og endelig paa Siden, og blev i alle disse Stillinger behøvlet, behugget, sauget, boret paa alle Sider for at borttage alle raae Kanter og danne ham til nyttigt Byggetræ i Aandens Tempel. Derpaa foretoges Renselsen; der blev øst en Spand (ikke just reent) Vand over ham og han blev aftørret med den groveste Klud, man kunde finde, og dygtigen skruppet med den; hans Negle bleve filede, hans Haar blev kæmmet med en Trækam, der lignede en Strigle; undertiden blev ogsaa Haaret klippet med en Sax, der rev mere end den skar; Ørene bleve rensede med en stor Øreskee; han maatte sætte sig paa en Stol, der kun havde eet Been, indsæbedes med Støv af brændt Teglsteen eller med Skosværte og blev derpaa

[1]) Som Mundsmag kan tjene følgende Brudstykke af en saadan Examination: „Depositor giver Drengen et Øresigen og spørger: Har Du havt en Moder? — Ja. — (Endnu et Øresigen): Nei, Skjelm, hun har havt Dig. Siig endvidere: Hvor mange Lopper gaaer der i en Skjeppe? — Ak! det har min Præceptor ikke lært mig. — (Atter et Øresigen): De gaae ikke, men de hoppe i Skjeppen."

skrabet med en Træ-Ragekniv saa ubarmhjertigt, at Taarerne ikke sjelden lob ned ad Kinderne paa ham. Skreg han eller ømmede han sig ved denne eller anden Mishandling, vankede der Hug. Efter Renselsen kom Aflæggelsen af Dyriskheden eller, som man kaldte det, Bacchanteriet. Een eller to Svinetænder (Bacchantzahn, dens Arcadicus) bleve satte i Munden paa ham (undertiden maatte han holde dem i Munden under hele den forhen beskrevne Handling og selv tale og synge med denne Prydelse, som frembragte en uforstaaelig Grynten) og derpaa udrevne med Tangen, eller ogsaa blev Stakkelen kneben i Halsen med Tangen, indtil Tænderne faldt ud; Æselsørene eller Rævehalen bleve afrevne og Hornene afslaaede af Hatten: og af denne sidste Ceremonie havde hele Handlingen Navn af Cornuum depositio eller sædvanlig blot depositio [1]). I de gamle Boger, som skildre Depositionsskikkene og ofte oplyse dem ved Afbildninger, nævnes endnu en heel Deel andre Instrumenter, hvis Brug dog ikke videre beskrives, og som vel bleve anvendte for at afvexle med Ceremonierne, naar flere skulde deponere [2]).

---

[1]) Herm. Conringius de antiquitatibus academicis, dissert. IV § 13 p. 122 ed. 1739; jfr. P. Winstrupii Epigram. lib. III p. 749 not. „Scholares, academiam ingredientes, dicuntur cornua deponere, quando a depositore mirificis modis vexantur".

[2]) I et af de ældste af saadanne Skrifter, Typus depositionis academicæ, der er trykt 1578 taler Depositor saaledes:

Huc directa mihi tota, quam tracto, supellex,
Horrida, materiæ similis, cui forma paratur;
Serra, dolabra, bidens, dens, clava, novacula, pecten,
Cum terebra tornus, cum lima malleus, incus,
Rastraque cum rostris, cum furca et forcipe forpex.
His ego distortum nodoso robore truncum
Tondeo, tundo, seco, rado, lavo, lævigo, limo,

I Begyndelsen synes ogsaa Acten at have været simplere og først med Tiden at være bleven udvidet ved Tilføielse af flere og flere Prøver, og ved at gjøre disse skarpere og piinagtigere, hvilket især træder frem i det 17de Aarhundrede under Pennalismens Vederstyggelighed. Desuden kommer her i Betragtning, at det tilstedeværende Publicum ikke blot var lystige Tilskuere, men ofte spillede med i denne Comoedie deels som Depositors Haandlangere deels paa egen Haand, og søgte ved mange Løier og Plagerier at forlænge Novicens Pine og deres eget Morskab. Saaledes fulgte efter Barberingen hyppigen Paamaling af Skæg for dermed at betegne, at Candidaten nu først blev rigtig Karl og Mand; Vaskningen maatte undertiden foretages flere Gange, fordi de Tilstedeværende idelig med Pusterør pustede Novicen Sod i Ansigtet. Endvidere morede man sig med at praktisere Breve ind i Beanens Lomme og siden randsage ham, trække disse Breve frem og forelæse dem under almindelig Latter, Spot og Synderens Revselse. Snart var det et Brev fra Mama, der skildrede sin Sorg over Sønnens Fraværelse, kjælede for ham og gav ham de sødeste Tilnavne, som tillige toge sig mest comisk ud; snart var det et Kjærlighedsbrev fra en Pige til ham eller fra ham til Kjæresten, hvilket indeholdt allehaande letsindige Yttringer, der kunde qualificere til Afstraffelse. En anden Kilde til Morskab var, at man satte et Blækhuus frem med Pen og Papir, for at see, om Hr. Beanen kunde skrive; men naar han saa vilde tage Proppen af, sled han forgjeves i det, da det var dreiet i eet Stykke med urokke-

---

Scalpo, sculpo, scabo, fodio, tero, torno, terebro,
Divido, compono, frico, dedolo, cudo, recudo,
Si qua, iuvante deo, tam crasso e stipite possim
Fingere Mercurium, et quod curvum est, ponere rectum.

lig Told; hvorpaa der vankede Smæk over Fingrene og Spot over, at Beanen var saa keitet, at han ikke engang kunde aabne et Blækhuus [1]). Hovedhandlingen saavel som disse og andre Episoder vare ledsagede af idelige Slag, Stød, Næsestyvere, Trækken i Hagen (i Kunstsproget: Participia), og de mørbankede, puffede, sparkede, traadte Syndere fik ikke Ro, før Publicum var kjed af den barbariske Leg og de selv vare ganske ophovnede af disse Mishandlinger. Den sidste Act udgjorde da Absolutionen, som bestod i, at Novicen knælende for Depositor blev løst fra Beanismen og ved en Tale af denne gjort opmærksom paa Handlingens Betydning og formanet til at begynde et nyt Liv. Candidaten maatte derpaa kysse Depositor paa Haanden og takke ham fordi han havde gjort ham til Student, samt erlægge en Kjendelse som Depositionsgave. Depositor førte nu de unge Studenter til Decanus og anbefalede dem i en latinsk Tale til ham. Denne spurgte dem om deres Fremgang i Kundskaber, ja prøvede dem undertiden, og gav dem Paamindelser med Hensyn til deres følgende Studier og Liv, hvorpaa han høitideligen indviede dem ved at lægge nogle Saltkorn paa Spidsen af deres Tunge, i Almindelighed med de Ord: Accipe sal sapientiæ ad discretionem in spiritu sapientiæ boni et mali, ne per diabolum conculceris, og ved at gyde dem nogle Draaber Viin paa Hovedet, ligeledes med en passende Formel, hvorved Vinen altid betegnedes som vinum lætitiæ; paa nogle Universiteter føiedes endnu hertil Olie

[1]) De sidste og nogle andre Træk i denne Beskrivelse ere tagne af S. Bacmeisteri Antiquitates Rostochienses i Westphalens Monumenta rer. Germ. T. III. p. 976 sqq. Skriftet selv er fra Begyndelsen af det 18de Aarh., men skildrer Tilstanden efter Kilder fra Begyndelsen af det 17de Aarh.

paa Bryst og Ryg med følgende Formel: Lætare Joannes, ut sis in perpetua dei misericordia. Han overrakte dem endelig Depositionsdiplomet, for hvilket ligeledes maatte erlægges Gebyr, og bød dem at gaae til Rector Magnificus, for af ham at indskrives i Studenternes Række eller immatriculeres.

Depositionen blev altsaa betragtet og bliver i Skrifterne derom betegnet som en academisk Act, hvis Hensigt var ved visse symbolske Handlinger at paaminde de unge Studerende om, at de fra nu af maatte aflægge al Raahed og uhovske Sæder og indvie sig til et ædlere Liv, idet de optoges i Studentersamfundet. Den var rigtignok i sig selv en latterlig og barbarisk Comoedie, men den var paa flere Steder endog paabuden ved de academiske Love og Statuter; den udførtes allevegne under offentlig Auctoritet af særskilt dertil beskikkede Academici, der node en vis Anseelse og vare betroede Personer. I Løbet af det 16de Aarhundrede findes den herskende noget nær ved alle tydske Universiteter, i den strengeste Form dog mest i de protestantiske Lande, og den holdtes saaledes i Hævd, at Ingen turde immatriculeres af Rector, inden han saaledes var indviet; ja gamle Studenter og graduerede Personer, som kom fra fremmede Universiteter til Tydskland, maatte underkaste sig den, inden det tilstededes dem at studere der. Det er mærkeligt, med hvilken Ærbødighed og Roes mange anseete Mænd i det 16de Aarhundrede omtale denne Skik som saare nyttig og hensigtsmæssig, og hvilken dyb Betydning de tillægge baade Handlingen i det Hele og dens enkelte Ceremonier. Luther, der meget ofte fungerede som Depositor, fremhæver i sine Absolutionstaler for det meste, at Depositionen er en Indvielse i de Plager og Lidelser, som Livet og dets forskjellige Stillin-

ger og Embeder medføre, og skal tidlig lære den Unge at finde sig med Ydmyghed og Taalmodighed i Livets Prøvelser og Trængsler[1]). Lignende Tanke udtaler Melanchthon og flere andre bekjendte Mænd fra samme og følgende Tid i dette Aarhundrede, ligesom det ogsaa selv i Statuterne for Greifswalds Universitet fra 1545 hedder, at Beani, som føle sig frie for Skoletvangen, som ere tilbøielige til Lediggang og holde sig for meget lærde, skulle ved Depositionen noget strengt mindes om, hvor ringe deres Viden er, og hvor Meget de endnu have at lære. Luther synes overhovedet at have havt en vis Forkjærlighed for denne Act og med Glæde at have deeltaget i den Munterhed, den fremkaldte, og det Gilde, som gjerne fulgte efter en saadan Act paa vedkommende Candidats eller Candidaters Bekostning; man nævner ham ogsaa som Forfatter af en latinsk Studentervise ved en saadan Leilighed der lyder saaledes (A. W. Cramers kleine Schriften S. 205):

Salvete candidi hospites,
Conviviumque sospites,
Quod apparatu divite
Hospes paravit, sumite.
Mos est cibum magnatibus
Condire morionibus;
Nos dum iocamur crassius,

---

[1]) Luthers Tischreden Cap. LXVII. 6, hvor han bl. A. siger: „Demüthiget Euch und lernet leiden und Geduld haben, denn Ihr werdet euer Lebelang deponiret werden. — Also ist diese unsere Deposition nur eine Figur und Bilde menschliches Lebens, in allerley Unglück, Plagen und Züchtigung." — Sammesteds No. 7. „Denn das Deponiren ist nichts anders, denn ein Werk des Gesetzes, das uns lehret, daß wir uns selbst erkennen, wer und wie wir sind, und uns demüthigen sollen, beyde vor Gott und den Menschen, wie einem jeglichen in seinem Stande gebühret."

Bonis studemus moribus,
Lignum fricamus horridum,
Crassum dolamus rusticum,
Curvum quod est, hoc flectimus,
Altum quod est, deponimus,
Beanus iste sordidus
Spectandus altis cornibus,
Ut sit novus scholasticus,
Providerit de sumptibus.
Interea dum ludicro
Tempus datis spectaculo,
Frontem severam ponite,
Frontem serenam sumite.

Meget deelte ere derimod Meningerne om denne Acts Nytte i det 17de Aarhundrede, i hvilket den vel heller ikke mangler Forsvarere, men hvori den dog af langt Flere omtales med stigende Foragt og Dadel, fornemmelig fordi man ikke ganske uden Foie antog, at den da herskende Pennalisme var udgaaet fra den. Denne efterhaanden temmelig almindelige Stemning imod Depositionen foranledigede vel tilsidst dens Afskaffelse, hvorom Mere nedenfor.

Ved **Pennalisme** eller **Pennalvæsen** forstaaes Indbegrebet af alle de Drillerier, Udsugelser, Forhaanelser og Mishandlinger, for hvilke de Studerende, som tiltræde deres Universitetsliv, ere udsatte fra de ældre Studerendes Side, og i hvilke de taalmodigen maae finde sig i en vis bestemt Tid. Man har forsøgt forskjellige kunstige Derivationer af dette Ord, f. Ex. *ποινή*, poena (hvorfor ogsaa Nogle skrive: Penalismus); men den simpleste, naturligste og almindeligste Afledning indeholdes i Verset: A penna pennale trahunt ignobile nomen. Endnu hedder jo et Pennehuus paa Tydsk: das Pennal, og der Pen-

nal er altsaa vel nærmest en Pennedreng, Skoledreng, og derefter den i lige Rang med denne staaende Dimissus, som altid har sin Pen ved Haanden for at opskrive hvad der udgaaer af Lærerens Mund [1]). Navnet Pennalisme er neppe opstaaet for Begyndelsen af det 17de Aarhundrede, da Undertrykkelsen var bragt i System, men Tingen selv er i sine Spirer uden Tvivl endeel ældre; fra en temmelig godmodig og uskyldig Begyndelse har den med Tiden udviklet sig til et organiseret Despoti. Et overmodigt Aldersaristokratie er, især under raaere Sæder, næsten uadskilleligt fra Institutioner, ved hvilke unge Mennesker af forskjelligt Alderstrin ere forenede til et Samliv, og det gaaer gjerne ud over de skikkelige, naar disse ere svagere i Legemskræfter; selv et strengt Tilsyn kan ikke ganske holde denne Ulempe borte; det gjelder blot om at holde de ungdommelige Kræfter indenfor de behørige Grændser. Ovenfor er allerede talt om Livet i Collegierne og Burserne og Spor af ilde Behandling af Beani. Dog i Universiteternes første Aarhundreder manglede de academiske Øvrig-

[1]) „Et dicitur Pennalis ab adiuncto proprio, quia assuetus est gestare pennas in theca sub cingulo suo ad excipiendum omne verbum, quod cadit ex ore præceptoris sui" Lucas de Penna de iure et natura Pennalium § 5, citeret af Chr. Schöttgen i Historie des ehedem auf Universitäten gebräuchlich gewesenen Pennal-Wesens, Dresden u. Leipzig 1747 S. 13, hvilken sidste Bog er Hovedskriftet om denne Gjenstand: det findes paa Universitetsbibliotheket. Jfr. P. Winstrupii Epigr. p. 895:

„Pennales quare studiosos scurra novellos
A pennis, illos ludificando, vocat?
Pennis, pennatum thecis, non dedecet uti;
Hæ studiosi sunt scilicet arma boni.
Pennales utinam studiosi quilibet essent,
Et vellent pennis scribere præpetibus.
Pennis, non poclis, studiosi quilibet uti
O utinam vellent strenui ore, mann."

heder hverken Magt eller Villie til at forebygge eller itide at standse Misbrugene; ogsaa modererede man den Overvægt, som de Ældre altid have over de Yngre, ved at vælge Mestere i Kunsterne eller andre graduerede og anseete Studerende til Collegiernes Inspectorer, og ved ogsaa udenfor Burserne at anbefale de Unge til disses Beskytrelse og Privatunderviisning. Men i Løbet af det 16de Aarhundrede stødte i Tydskland, hvor Pennalismen havde et Forbillede og en slem Forgænger i Bacchanteriet, flere Omstændigheder sammen, som bidroge til at forværre Tilstanden ved Universiteterne og bane Veien for de bestandig vorende næsten ubeskrivelige Udskeielser i mere end den første Halvdeel af det 17de Aarhundrede. Burserne vare i Tydskland ikke, som Collegierne paa andre Steder, tilstrækkelige til at optage alle Studerende eller Fleerheden af dem, og dette blev endnu mere iøinefaldende henimod og i Reformationstiden, da Universiteternes Frequents tiltog i betydelig Grad. Allerede heraf fulgte en Ulighed i Opsynet, som gjorde Bursernes Tvang foleligere. De Studerende fik efterhaanden Afsmag for disse Collegier, hvis næsten klosterlige Tugt ikke mere behagede den protestantiske Ungdom; Universitetslærerne og selv Regjeringerne synes ikke at have yndet disse papistiske Indretninger og ikke ugjerne at have seet, at de forfaldt. Burserne stode tomme og gik efterhaanden ind i de protestantiske Lande, og de Institutioner, som traadte istedet derfor, vare ikke skikkede til at holde de Studerende under Opsigt. Vel levede endnu en Tid derefter en stor Deel af de Studerende i Lærernes Huse eller havde Bord hos dem; men dette Samliv var saa langt fra at virke fordeelagtigt paa Ungdommens videnskabelige og sædelige Dannelse, at det tvertimod gav Tøileslosheden større Raaderum. Det gjorde nemlig

Professorerne i oeconomisk Henseende afhængige af Studenterne og foranledigede en Eftergivenhed og Begunstigelse af Kostgængerne, som i høi Grad skadede Disciplinen og forøgede Ungdommens Overmod og Frækhed paa en Tid, da det mere end nogensinde var nødvendigt at holde den i Ave. Allerede i Middelalderen høres hyppigen Klager over de Studerendes slette Sæder og uordentlige Levnet; men i dette og følgende Aarhundrede tog dette Onde Overhaand i høi Grad og overskred tilsidst alle Grændser. Den kirkelige Reformation bevirkede allermindst ved Universiteterne en Reform af Sæderne; Raaheden blev snarere værre end forhen og Tugten slappedes [1]). De Studerende misforstode den ved Reformationen indtraadte aandelige Frihed som en Befrielse for alle Baand, og hengave sig mere og mere til Dovenskab, Sviir og anden Uorden. Melanchthon klager i de Taler, hvormed han aabnede eller sluttede sine Forelæsninger, jævnlig over denne Tilstand; saaledes hedder det i en Tale fra Aaret 1537 (Corp. Ref. X. 934): „Naar jeg betragter, hvorledes i denne Tid Tugten er forfalden og Frækheden hersker, da griber mig en dyb Smerte. Aldrig var Ungdommen saa opsætsig imod Lovene; den vil kun leveefter sin egen Villie, ikke føie sig efter den fremmede; imod Guds Ord og Lovene ere de døve; Nogle lære hist og her Noget, som senere skal bringe dem Fordeel, Andre lære slet Intet." Denne Fordærvelse gik i Løbet af Aarhundredet frem med raske Skridt og naaede sit Culminationspunkt i den første Halvdeel af det 17de Aarhundrede, da den ulykkelige Trediveaarskrig ødelagde hvad der endnu var tilbage af god Tugt

[1]) K. Klüpfel Geschichte und Beschreibung der Universität Tübingen. Tübing. 1849 S. 116 ff.

og Orden og frembragte en total Raahed og Ryggesløshed, der dreves uden Undseelse og uden Hensyn til Lovene. Den herskende Tone var Vildskab og Tvilesløshed og den rev selv de Bedre med sig; man satte en Ære i Spil, dyriske Drikkelag og natlige Tumulter; at besøge Forelæsninger flittigen blev anseet for en Skam. Allerede tidligere havde Studenterne ikke holdt synderlig af den ærbare academiske Dragt, der lignede den geistlige og til hvilken hørte side Klæder af mørk Farve, lang Kappe, lav Hue eller Baret, men gjerne villet efterligne Hoffolk, Adelen og Krigerne, hvorfor man seer det academiske Senats og Fyrsternes Forbud imod overdaadig og usømmelig Dragt idelig fornyet uden Virkning. Men i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede forsvandt næsten ganske den gamle Dragt, og Studenterne viste sig med korte, aabne, opskaarne Klæder af kostbare Stoffer og lyse Farver, uden Kappe eller med kort Kappe, med lange, vide, besporede Støvler eller med Snabelsko, Haarpidsk, spids Hat med Fjæder, Kaarde og Skjærf[1]); paa samme Tid hørte Dueller til Dagens Orden. Man forbauses over den forfærdelige Skildring af Datidens academiske Liv hos Wolfg. Heyder, Mayfart, Schrøder og Andre, som fra Cathedret, Prædikestolen og i særegne Skrifter ivrede imod denne Ryggesløshed, og man vilde hartad finde den utrolig, naar ikke disse Mænds Beretninger bekræftedes ved de fyrstelige Edicter og Rescripter (f. Ex. Hertug Albrecht af Sachsens Skrivelse af 9 December 1624 til Universitetet i Jena), som i haarde Ord revse de herskende Laster og

[1]) Meiners Kurze Gesch. der Trachten und Kleider-Gesetze auf hohen Schulen, i Götting. acad. Annal. I. S. 201 ff.; Sammes Kurze Gesch. des Waffen- und Degen-Tragens auf hohen Schulen, sammest. S. 265 ff.; jfr. Klüpfel S. 27 og 134.

tillægge det academiske Senats Ligegyldighed Skylden for disse Udskeielser.

Saa vidt var det dog vist ikke kommet med Disciplinens Forfald og Ryggesløshed i Sæder, naar man ikke havde tilladt Studenterne at danne en sluttet Magt, stærk nok til at trodse den academiske Øvrighed og tildeels endog Staternes Regjering. Denne Magt opstod af en ganske naturlig og uskyldig Anledning og dannede sig i Begyndelsen ikke blot med den academiske Øvrigheds stiltiende Indvilligelse, men endog paa flere Steder efter dens Opfordring og med dens Begunstigelse. Da Burserne havde tabt deres Anseelse og ophørte, og tillige Antallet af de ved Universiteterne sig opholdende graduerede Personer aftog, blev der intet Andet tilbage, end at betroe Opsynet over de ankommende unge Studenter til deres ældre Landsmænd. Disse Ældre dannede da Foreninger for at ordne dette Tilsyn og tillige for at staae hverandre bi i Sygdomstilfælde eller anden Nød. Men deraf udviklede sig efterhaanden den fordærvelige Nationalismus (Nationalcollegier, nationales societates), som, ganske forskjellig fra den gamle Inddeling i 4 Nationer (hvoraf hver indbefattede de forskjelligste, vidt fra hverandre boende Scholarer), bestod i fuldstændig ordnede, paa Landsmandskab*) grundede Studentercorporationer med aarlig vexlende Seniorer, Directorer, Fiscaler, ja endog Pedeller de havde deres egne Statuter, Segl og Lader. Hver ny Landsmand maatte lade sig indskrive i Nationen og ved Inscriptionen love Lydighed imod Forstanderen og ubrødelig Taushed angaaende Alt hvad der angik Nationen

*) f. Ex. i Tübingen: Nywürtembergernes, Gammelwürtembergernes, Ulmernes, Schweizernes.

Seniorerne havde hele Jurisdictionen og udøvede en despotisk Magt over de yngre Brødre. De straffede vilkaarligen og erklærede den for ærløs og fredløs, som forraadede Selskabets Hemmeligheder eller bragte sine Klager for den academiske Øvrighed, ikke for Nationens Overhoved. Nationerne adskilte sig fra hverandre, ligesom i hver Nation de ældre og yngre Medlemmer, ved deres Dragter og andre Prydelser og Kjendetegn. De forskjellige Nationer ved samme Universitet stode i nøie Forbindelse med hverandre, de corresponderede med lignende Corporationer ved andre indenlandske Høiskoler og ydede hverandre gjensidig Bistand imod Auctoriteternes Forfølgelse; ingen Student kunde undflye sine Forpligtelser imod Nationen eller undgaae dens Hevn ved at reise andensteds hen, med mindre han gik til et udenlandsk Universitet, og knap altid endda. Fuldstændigt udviklede og i Opposition imod den academiske Øvrighed træffe vi disse Nationalcollegier først lige i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede paa de sachsiske og kort efter ogsaa paa næsten alle andre protestantiske Universiteter. Ligesom Nationalismen nærede Tøilesløsheden blandt de Studerende, saaledes er den ogsaa den systematiske Pennalismes egentlige Arne og hersker samtidig med denne. I Nationalcollegierne bleve de ældre Medlemmer snart de yngres største Undertrykkere og Plyndrere; tillige forførte de ældre Landsmænd de Nysankomne til de groveste Laster og Udsvævelser [1]).

---

[1]) Hvor dette despotiske Aldersaristokratie var mindre rodfæstet, enkelte Steder vel ogsaa ved Siden af det, opdukkede og herskede en Tid lang en anden til mange Uordener ledende Forskjel imellem to Classer af Studenter, idet die Professorburschen d. e. de Studenter, som havde Bolig eller Bord hos Professorerne, anmassede sig, tildeels under deres academiske Foresattes Ægide, visse

Den fra Nationalismen udgaaende organiserede Pennalismes Hjemstavn er Tydskland; det fremhæves udtrykkelig af Datidens Modstandere af den, at England, Holland, Frankrig, Spanien og Italien have holdt sig frie for denne Plage; selv i Tydskland har den ikke faaet synderlig Indgang paa noget catholsk Universitet, men synes blot at have havt sit stadige Sæde paa de protestantiske, navnlig lutherske, og der at være dreven mest despotisk af Theologerne. Den traadte, ligesom Nationalismen, først frem i sin udviklede Skikkelse paa de sachsiske Universiteter i det første Decennium af det 17de Aarhundrede, og beherskede Universiteterne i over halvhundrede Aar.

Vi ville nu forklare, hvori denne Pennalisme bestod. Nationernes Medlemmer vare deelte i Ældre og Yngre; om der iblandt de første var Grader efter Antallet af Aarene, hvori de havde opholdt sig ved Universitetet, og om de forskjellige Benævnelser paa Ældre, hvilke strax skulle anføres, havde Hensyn til disse Grader, er ikke klart; ved de Yngre forstodes alle, som endnu ikke havde været

---

Forrettigheder fremfor Bürger-Burschen og Convictoristen. Saaledes var det f. Ex. i Helmstädt forbudt de Sidste i Begyndelsen af det 17de Aarh. under Relegationsstraf at optage de forreste Pladse i Kirken, da disse ene tilkom Professorburscherne. Disse stode ved alle academiske Høitideligheder nærmest ved Cathedret, sad paa Collegierne ved Borde, turde ene secundere ved Dueller, beholdt Kaarden ved Siden, naar de gik til Prorector, raabte, naar de kastede Indholdet af et vist Kar ud af Vinduet, kun eengang: „Kopfweg", lukkede aldrig Dorene o. s. v. Deres Disputationer bleve trykkede in folio, alle de ovrige Studerendes kun in quarto, de havde Lov til at medtage deres Hunde i Kirker og paa Collegier, og for at gjøre disse ukrænkelige og beskytte dem imod Studenterpobelen, gav man dem Halsbaand med Bogstaverne P. P. H. (Professoren-Purschen-Hunde). S. Die Studenten-Verbindungen auf deutschen Universitäten, i Deutsche Vierteljahrs-Schrift 1841, 2 Heft, S. 196.

eet Aar eller (paa nogle Steder), lidt derover ved Universitetet. De ældre tyranniserende Studenter kaldtes i Almindelighed Schoristen, „weil sie denen jungen Studenten die Haare abgeschoren, und sie auch wacker herumgenommen, oder wie es die grobe Sprache giebt, geschoren haben" (Schöttgen S. 16); ogsaa kaldtes de Agenten, „weil sie die andern agiret haben" [1]), endvidere i bestemt Modsætning til de Yngre, Patroni og Absoluti. De Yngres Hovednavn er naturligviis Pennal ved Siden af de gamle Navne Beanus og Bacchant; men den Tids Studentersprog var rigt paa en Mængde andre Øgenavne og Skjeldsord, som havde Hensyn deels til deres Ungdom og Uerfarenhed, deels til deres smudsige Ydre og væmmelige Væsen, saasom: Novisti, Innocentes, Quasimodogeniti, Cæci, Imperfecti (modsf. Absoluti), Rapschnäbel, Haushähne, Mutterkälber, Säuglinge o. a., endvidere: Spulwürmer, Pech, Schmutz, Raupen, Oelberger, endelig: Feix, ogsaa skrevet Feux, hvoraf det senere og endnu saa almindelige Fuchs vel har sin Oprindelse. — Saasnart nu en ung Studerende kom til Universitetet, fik man ham strax med det Gode eller Onde til at melde sig hos Nationens Seniorat; ligeledes efterstræbte man de ældre Studenter, som kom fra Lande, hvor intet Lignende herskede og som derfor først nu maatte gjennemgaae Pennaltiden, og søgte at vinde dem for et af Selskaberne, naar de ikke kunde henføres til nogen bestemt Nation; iblandt saadanne fremmede Lande nævner Schöttgen (S. 22)

---

[1]) At dette vil sige saa meget som plage og drille, sees af en Pennalvise fra hiin Tid, hvis Slutning lyder:

„So thut man die Pennäl agiren,
Wann sie sich viel imaginiren,
Und die Studenten despectiren."

ogsaa Danmark, med hvad Ret, skulle vi siden see. Helst søgte de at forhindre, at en saadan Ankommende henvendte sig til Rector for at lade sig indskrive, men stræbte at bringe det til, at han strax begav sig til Nationen og blev dens Slave uden anden Beskyttelse i det første Aar; men selv den, som havde deponeret, sik ingen Lettelse eller var sikkret imod hvilkensomhelst Vilkaarlighed og Haardhed i Behandling. Depositionen, sagde man, befriede ham fra Beanismen og gjorde ham til Pennal, men der stak endnu saa meget skjændigt Væsen i ham, at det ikke kunde udrives paa mindre end eet Aar. Man nødte altsaa en saadan Novice til allerførst at give et Access-Gilde eller Penge dertil i Forhold til den Rigdom, han formodedes at have medbragt, og under dette Gilde skete den høitidelige Optagelse i Nationen, hvorefter han blev hilset som Pennal. Fra dette Øieblik af var han Schoristernes Slave, baade naar de vare samlede og ogsaa naar enkelte forlangte Opvartning; hans Person og Eiendom var underkastet deres Vilkaarlighed og Raadighed. Efter Samfundets Love afholdt Novicen sig i Pennaltiden fra anstændig og sædvanlig brugt Klædning, og gik enten i Narredragt eller maatte bære lasede Klæder, gik uden Krave, med en Klub hængende over Armen istedetfor Kappe og med daarlige Tøfler istedetfor Sko. Fjædre, Kaarde, Støvler og Sporer vare Pennalerne strengt forbudne; ei heller maatte de komme paa offentlige Forelæsninger, som udgjorde de vigtigste Collegier paa den Tid. Deres Penge, gode Klæder, Boger, kort Alt hvad der behagede Schoristerne, ansaae disse sig for Herrer over, og de unge Mennesker maatte uden Vægring udlevere hvad de havde. Desuden maatte Pennalen forrette de laveste Tjenester, opvarte sine ældre Brødre ved Gilder og saa ofte som de ellers

forlangte det, hente Viin og Øl og ellers lade sig bruge som Bud, pudse Stovler, afskrive Collegier[1]), være Sygevogter o. s. v., og hverken beklage eller modsætte sig, naar han for den mindste Feil blev puffet, banket, sparket, kastet under Bord eller Bænk; den ringeste Modstand blev straffet med de grusomste Mishandlinger, som ofte gik saa vidt, at den ulykkelige Pennal døde af Følgerne deraf. Men ogsaa uden Anledning maatte de dvie Næsestyvere, Dresigen, Stokkeprygl, Riis uden at knye, og det ikke blot i Stuen, men ogsaa offentlig; Schoristerne bare Riis paa Gaden under deres Kapper og bankede Pennalerne dermed; ja ikke engang i Kirken afholdt de sig fra Mishandlinger og Drillerier. Og det var endda den reglementerede Behandling; til hvilke extraordinaire Udskeielser den tøilesløse Kaadhed ofte drev det i Drukkenskab ved Gilder og ellers, kan læses hos den Tids Skribenter og hos de ovenfor anførte nyere Forfattere, som have benyttet dem; selv om her var Plads til Vidtløftighed, vilde jeg ikke kunne bequemme mig til at anføre Detaillen af alle disse Vederstyggeligheder, som hørte til en Schorists daglige Levemaade

---

[1]) De musikalske Pennaler bleve brugte til Spillemænd ved Gilder og paa Kamrene; ogsaa andre Talenter kunde befrie en enkelt Pennal for de lavere Tjenester, men desto mere blev der lagt Beslag paa hans aandelige Kræfter. Saaledes fortæller den ogsaa som Digter bekjendte Rector Christian Weise, at han, da han i sit 18de Aar var kommen til Universitetet i Leipzig (1660) og neppe endnu kjendte Forskjel paa gode og slette Vers, var bleven fritaget for Pennalaarets „ærgerlige servitia" under den Betingelse, at han skulde være tilrede for Enhver af Nationen med sine Vers. Det hændtes da undertiden, at han paa een Dag maatte skaffe 10 til 12 Digte færdige og at man forlangte lange Ark, hele Hyrdestykker, ja vel endog Elskovsdigte af ham. (Christian Weise. Eine litterar-historische Abhandlung von H. Palm, i Breslauer Maria Magdalena-Gymnasiums Program 1854, S. 3).

og en Pennals daglige Lidelser; hos Schöttgen findes særegne Capitler om begge Dele. Den eneste Trøst for Pennalen var, at dette Slaveri havde en begrændset Tid og at han derefter kunde behandle Andre saaledes som han var bleven behandlet. Pennaltiden varede i Almindelighed eet Aar, enkelte Steder f. Ex. i Rostock eet Aar, 6 Uger, 6 Dage, 6 Timer og 6 Minuter. Var denne Tid forløben, maatte Pennalen gaae omkring til alle sine Landsmænd og formelig bede om Befrielse; denne tilstedes kun, naar han ikke havde forseet sig imod Samfundets Love, navnlig ikke havde brudt Taushedsløftet eller ikke havde klaget til den academiske Øvrighed. Fandtes han værdig dertil, saa fik han en høitidelig Absolution enten ved en outreret Efterligning af Depositionsacten eller ved et Gilde, der holdtes paa hans Bekostning og ogsaa kaldtes Absolutionsgildet.

Da dette Pennalvæsen udbredte sig fra det ene protestantiske Universitet til det andet og blev mere og mere trykkende, var man fra det Offentliges Side betænkt paa at modarbeide det; men de Midler, som man valgte, vare for svage til at bekæmpe dette Onde og gjorde i lang Tid liden eller ingen Virkning. Den academiske Øvrighed havde ikke alene ikke Magt, men ikke engang synderlig Villie til consequent Strenghed, da Professorerne frygtede for Frequentsens Aftagen, ligesom ogsaa for at Studenterne ikke skulde tegne sig til deres private Forelæsninger og for, at deres Huse og Borde skulde mangle Pensionairer, af hvilke Indtægter deres Existens var afhængig, da deres faste Lønning var saare ringe, ofte ingen. Studenterne, som vare sig deres Magt bevidste, bleve, naar man vilde tvinge dem, borte fra Forelæsningerne og truede med at drage andensteds hen, hvor Pennalismen taaltes; ja flere Gange

dannede Corporationerne farlige Sammensværgelser imod Auctoriteterne og vakte Tumulter, hvis Udfald hyppigen gjorde det academiske Senats og Byøvrighedens Magtløshed endnu mere iøinefaldende. Næsten lige fra Pennalismens Begyndelse, i al Fald fra 1613 hengik næsten ikke noget Aar, hvori ikke et eller andet Universitet ivrede imod dette Onde i Programmer, Senatsbeslutninger og Edicter; man advarede, man truede med Udelukkelse fra academiske Værdigheder, med Nægtelse af academisk Testimonium, med Relegation, med Bekjendtgjørelse af Relegationspatentet og sammes Meddelelse til andre Universiteter; ogsaa enkelte Fyrster lode udgaae strenge Rescripter og truede med Udelukkelse fra Befordring. Men deels var selv Fyrsternes Magt usikker og Lasten mægtig i Trediveaarskrigen, deels skete disse Forsøg altfor isolerede til at bære nogen Frugt, da de, som bleve relegerede fra et Sted, bleve modtagne med aabne Arme paa et andet. Da det blev værre og værre, forenede omsider otte Universiteter efter Wittenbergs Opfordring sig 1636—39 til fælles Modstand og gjensidig Understøttelse, og fastsatte 11 Punkter som den Norm, man vilde følge; den vigtigste af disse Bestemmelser var, at den, som paa Grund af Schoristeri var relegeret fra et af de forbundne Universiteter, ogsaa skulde betragtes som relegeret fra alle de andre. En ganske kort Tid synes denne Foranstaltning at have skrømmet Vedkommende og hjulpet lidt i det mindste ved disse Universiteter. Men Bestemmelserne bleve ikke gjennemførte med den nødvendige Strenghed og viste sig tildeels som upraktiske; Uhyret reiste snart igjen sit Hoved og blev mægtigere end før. Forgjeves fornyede og skærpede det ene Universitet efter det andet sine Edicter; forgjeves talede man imod Fordærvelsen ved academiske Høitideligheder og paa Forelæs-

ninger og søgte at bekæmpe den i Prædikener [1]); forgjeves udelukkede man endog de værste Schoriſter og Udhalere fra Skriftemaal og den hellige Nadver. Endelig, da paa den ene Side Tilſtanden var bleven aldeles utaalelig og paa den anden Side Tydſkland havde faaet Fred og Fyrſterne friere Hænder, beſluttede man for Alvor at befrie ſig fra denne almindelige Plage. Paa Rigsdagen i Regensburg 1654 raadſloge de proteſtantiſke Fyrſters og Stænders Geſandter om, hvorledes man ſkulde ſamvirke til at udrydde dette Onde og bleve enige om en fælles Forordning, ſom blev bekjendtgjort; men med Udforelſen gik det langſomt og først imellem 1660 og 1664 fik man, da man gik frem uden Skaanſel, efterhaanden ved de proteſtantiſke Univerſiteter Bugt om end ikke med Pennalismen, ſaa dog med dens værſte Misbrug og Udſkeielſer. Dette gik ikke af uden ſtor Kamp; i Jena gjorde Studenterne formelig Oprør og modſatte ſig den bevæbnede Magt, ſom maatte fyre iblandt dem, hvorved flere dræbtes og ſaaredes; derpaa beſluttede de alle at udvandre og erklærede den for ærelos, ſom vilde blive; men Hertugen lod Ophavsmændene fængſle og tvang de andre til at falde til Foie. Det var ikke blot Nationerne ſom ſaadanne, der haardnakket modſatte ſig Pennalismens Afſkaffelſe og allevegne igjen ſøgte at fornye det undertrykkede Uvæſen, men ſelv Pennalerne viſte den heftigſte Modſtand imod de Foranſtaltninger, ſom gjordes til deres Bedſte; endnu 1664 hedder det i et Reſcript, hvorved Churfyrſte Friedrich Wil-

[1]) Mag. Joachimi Schroederi hellklingende Friedens-Poſaune, das iſt, Chriſt-Eifferige Vermahnung an Chriſtliche Obrigkeiten, die Sophiſterey und Schoriſterey und den verfluchten Pennalismum abzuſchaffen. Roſtock 1640, en i Hertugen af Mecklenborgs Nærværelſe holdt Prædiken, ſom udgjor atten Ark i Quart.

helm bekræftede Königsberger Universitets Anathema imod Pennalismen, at „det uordentlige Levnet har behaget Pennalerne saaledes, at de glemme deres Frihed og finde Fornøielse i deres haarde Trældom og ikke skamme sig ved deres væmmelige Klædning og andre Kjendemærker paa deres Trældom.“ Aarsagerne til dette Phænomen ere deels, at de ikke vilde give Slip paa det lystige og tyranniserende Schoristliv, som ventede dem efter Lidelserne, deels at de selv i Pennaltiden gjorde sig lystige paa deres Viis og lode Borgere og Bønder undgjelde for hvad de maatte lide af deres ældre Brodre (Schöttgen S. 101 ff.). Allerede 1653 blev det saaledes i Jena indskærpet Pennalerne, i Kirken ikke at drille Fruentimre eller spænde Been for dem, paa Torvet ikke at omringe, forhaane og bestjæle Bønderne, udenfor Portene ikke at ødelægge Hegnene. Af et Leipzisk Edict fra samme Aar sees ogsaa, at Pennalerne med Schoristernes Tilladelse indlode sig paa at „agere“ andre Pennaler, som vare nogle Uger yngre end de selv og saaledes mangfoldiggjorde Pennalismen. I Aaret 1660 blev i Leipzig en Pennal relegeret, som paa Naumburger-Messen i „gruelig“ Narrehabit var redet omkring paa en lang Stang og ikke engang havde skaanet Kirkerne; andre Pennaler vare lobne til de nærliggende Landsbyer og Herregaarde og havde gjort mange Optøier. Paa denne Naumburger-Messe skete overhovedet meget „Enormt“, hvorom Folk længe efter talede med Gru uden at man dog vidste rigtig Besked om, hvori dette Enorme havde bestaaet. Saaledes fortaltes blandt Andet, at Studenterne havde begravet en Sild med alle kirkelige Ceremonier, idet de bildte baade Præst og Degn ind, at det var et virkeligt Lig og fik endog Præsten til at holde en Ligtale over Silden; men hvad der blev taget dem mest

ilde op, var, at en Sværm Pennaler ſtandſede en i Nær-heden boende Fyrſtindes Vogn, hvorpaa en af dem ſteg op i Vognen, og dreiede den Hat, hun havde paa Hovedet, om med de Ord: „Ich gebe einen Dreier und drehe ein-mal.“ — Da i Aaret 1661 det churfyrſtelige Mandat imod Pennalismen blev opſlaaet i Leipzig, ſammenſvore 200 Pennaler ſig om at ville for enhver Priis holde paa Pen-nalvæſenet, og lignende Sammenrottelſer ſkete paa andre Steder. Iſær holdt det haardt at faae Pennalerne til at klæde ſig ſom andre Mennesker; i Wittenberg vilde de udvandre, da de ſkulde aflægge Pennaldragten, og da de bleve forhindrede deri, vilde de ikke lade ſig see offentlig i anden Dragt, men opholdt ſig hellere i Kroer og lede Hunger og Kummer, end de i denne Henſeende vilde ad-lyde Øvrighedens Befaling. Endnu 1662 bleve i Leipzig 5 relegerede, ſom ikke vilde give Slip paa Pennaldragten, og 1663 maatte man i Helmſtädt opſlaae en Bekjendtgjø-relſe, hvori det hertugelige Edict angaaende Klædningen endnu engang blev indſkærpet og der blev ſat dem, ſom endnu gik i Pennaldragten, en beſtemt Termin, inden hvilken de maatte anſkaffe ſig anſtændige Klæder.

Da Pennalismen, ſom vi have ſeet, var udgaaet fra og blev næret ved Nationalforbindelſerne, indſaae Fyr-ſterne, at de ikke kunde faae Bugt med den første, med mindre de tillige udryddede de ſidſte. Allerede tidligere var der hiſt og her gjort enkelte Forſøg i denne Retning f. Ex. 1639 i Roſtock, 1654 i Leipzig; men dengang kunde Intet udrettes. Nu derimod vilde man benytte Leiligheden, og Regjeringerne kappedes om at forfølge og forbyde diſſe Corporationer; men her var Kampen endnu langvarigere og vanſkeligere og Reſultatet endnu mindre tilfredsſtillende. Nationalcollegierne fandt, beſynderligt nok, undertiden

Beskyttelse imod Regjeringernes Bestræbelser hos den academiske Øvrighed. I Aaret 1664 befalede Churfyrste Friedrich Wilhelm i det ovennævnte Königsberger Rescript: „daß der höchstschädliche Pennalismus nebenst den Collegiis Nationalibus gänzlich cassiret und aufhehoben seyn solle." Et nyt Rescript indskærpede 1668 det Samme, og det blev befalet Selskaberne at udlevere deres Protokoller, Kasser o. s. v. Men Universitetet brød sig saa lidt om denne Befaling, at det tvertimod besluttede at beskytte disse Selskaber, fordi „de vare fornødne til god Orden", og man ved dem bedre kunde give Agt paa de unge Mennesker, end om disse ikke stode i Forbindelse med Nogen. Men da Senatet dog ikke kunde lade de gamle Indretninger bestaae uden at lægge sig ud med Regjeringen, forsøgte det at legalisere dem ved en noget forandret Form (Raumer S. 60 Anm.); men dette Forsøg mislykkedes. — Da et churfyrsteligt Rescript i Midten af Aaret 1682 afskaffede Nationalismen i Leipzig, og det academiske Senat forbød mistænkelige Sammenkomster og forlangte Udleveringen af Bøgerne, foranledigede dette et Oplob i Byen, som maatte dæmpes ved haarde Midler og endte med Manges Afstraffelse. Alle disse Foranstaltninger hjalp kun forsaavidt, som Nationalismens værste Udskeielser tabte sig tilligemed Navnet, men de hemmelige nationale Forbindelser vedbleve under Navn af Landsmannschaften, og endskjøndt ogsaa disse idelig bleve forfulgte og forbudne af Regjeringerne, dukkede de dog bestandigen op igjen og holdt sig, trods ydre Forfølgelser og indre Kampe med de i Løbet af det 18de Aarhundrede opkomne mere cosmopolitiske og frimureragtige Studenterordener, lige indtil 1816, da de bleve fortrængte af de ældre Burschenschaften. Men ogsaa Pennalismen blev kun brudt i sine raae For-

mer; Navnet forsvandt, men Tingen vedligeholdt sig, om end i en ikke lidet mildere Skikkelse, næsten ved alle Universiteter; ja endnu i Løbet af den sidste Halvdeel af det 18de Aarhundrede findes i academiske Love og Rescripter jævnligen Forbud imod vilkaarlig Behandling og Optrækken af og Spot imod de yngste Studerende (Raumer S. 62 f.). Istedetfor Inddelingen i Schorister og Pennaler traadte en anden Inddeling og forskjellig Berettigelse efter Antallet af Semestrene, som en Student havde tilbragt ved et Universitet, hvor Corpser (Landsmandskaber) existerede. Almindelig bekjendte ere vel Gradationerne af Corpsburscherne i Fuchs, Brandfuchs, Jungbursch, Bursch, Altbursch, bemooſtes Haupt; Fuchs og Brandfuchs er Navnet paa Studenten i de to første Semestre, og efter Landsmandskabernes Comment (Statuter) turde en Saadan ikke secundere eller bære Kartel, ikke præsidere, ikke være Fordandser paa Baller, ikke angive Tonen, ikke ride med i offentlige Suiter, aldrig tilbyde en Bursch Schmollis (Duus); dog kunde Fuchs og Brandfuchs ved at „sætte sig i Avantage" avancere i mindre end eet Aar til Jungbursch. Desuden hedder det udtrykkelig i en af Bestemmelserne i Comment: „Doch gereichen übertriebene Plackereien der Füchse dem Burschen keineswegs zur Ehre. Gränzen sie an Maltraitationen, so fordert der Fuchs Satisfaction, oder er ergreift sogleich die Avantage. Nebst dem kann jede Gesellschaft dieselbe als eigene Tousche betrachten, wenn der beleidigte Fuchs ein Mitglied ist." I Virkeligheden beholdt dog Fuchsernes Stilling Meget af Pennalernes, om end den stigende Dannelse formildede deres Skjebne og Behandling; den heidelbergske og halliske Comment definerer Fuchs som „ein Stück Fleisch ohne Sinn, Witz und Verstand", og denne Foragt viser

sig længe i Gjerningen; at spotte over ham, narre ham og slaae ham en Plade gjaldt for Vittighed [1]). Først Burschenschafterne stillede alle Studenter paa lige Fod uden Hensyn til Fødsel eller Alder (Raumer S. 314).

I nyere Tider kalder Studenten en Gymnasialdiscipel Pennal, og paa Gymnasierne, især i Alumnater (Opdragelsesanstalter) har en pennalistisk Comment alt længe herskket med mere eller mindre Terrorisme. Ogsaa andre Stænder have efterlignet Pennalvæsenet, navnlig flere Haandværkslaug, som ogsaa have havt en heel Deel Optagelsesceremonier, der ligne Depositionen, hvad enten de have laant dem derfra eller omvendt den academiske Deposition har sin Kilde i Laugsvæsenet. Hvorvidt disse Skikke endnu den Dag i Dag ere i Brug, skal jeg lade være usagt.

Men hvorledes gik det da tilsidst med den academiske Deposition? Da Pennalismen paa en Maade støttede sig til Depositionen, er det ikke at undres over, at ogsaa denne betragtedes med mistænkeligt Blik, og at man arbeidede alvorligt paa at faae den afskaffet for ikke at lade Pennalismen beholde noget Støttepunkt. Man søgte at holde den borte fra flere af de Universiteter, som bleve stiftede i det 17de Aarhundrede f. Ex. Salzburg (stiftet 1623); ligeledes afviste man den fra først af i Statuterne for Universitetet i Halle (stiftet 1694) [2]); men for at bevare dens Hensigt, bestemtes, at de unge Mennesker skulde exami-

---

[1]) Deutsche Vierteljahrs-Schrift 1841, 2 H. S. 197 ff., Raumer S. 276 ff.

[2]) Ritum depositionis, prout in aliis academiis receptus est, utpote ex variis absurdisque gestibus, imo impiis non raro quæstionibus constantem, et hinc ingenuis adolescentibus indignum ab hac academia merito removemus.

neres af det philoſophiſke Facultets Decanus, af ham paamindes om deres Pligter og modtage Raad angaaende deres Studieplan, ſamt, „naar Hensyn til Alderen tilſtedede det“ (?), indvies ved Brugen af Viin og Salt og tilſidſt modtage Vidnesbyrd herom. Endnu i dette Aarhundrede maatte de unge Studerende i Halle, inden de kunde inſcriberes, hente ſig et ſaakaldt Depoſitionsbeviis, hvorfor betaltes to Gylden. Paa endeel ældre Univerſiteter (f. Ex. Roſtock, Königsberg o. fl.) kunde man allerede i Slutningen af det 17de eller Begyndelſen af det 18de Aarhundrede løskjøbe ſig fra denne Ceremonie ved at erlægge en liden Kjendelſe, og uden Depoſition erholde Depoſitionspatent; dog var der en og anden Fader, ſom holdt ſaa meget paa det Gamle, at han ſelv bragte ſin Søn til Univerſitetet og forlangte, at han ſkulde underkaſte ſig de med Depoſitionen forbundne Vexationer (Westphalen Monum. III p. 983). I Königsberg blev denne Skik aldeles afſkaffet 1717, i Wittenberg 1733. I Ingolſtadt derimod var man ſaa conſervativ, at man ikke blot 1676 beſluttede, at alle Nyankomne, ſelv ſaadanne, der kom fra andre Høiſkoler, hvor denne Skik ikke herſkede eller ikke ſtrengt iagttoges, ſkulde deponere, men ogſaa 1711 eftertrykkelig proteſterede imod en Befaling af det keiſerlige Vicariat, ſom paalagde Univerſitetet i Fremtiden at afholde ſig fra de „uſædvanlige“ Depoſitionsceremonier med Hensyn til de Studerende, ſom kom fra andre Univerſiteter. Det philoſophiſke Facultet beviſte, at man i Ingolſtadt fra Arildstid havde foretaget denne Handling med alle fra andre Univerſiteter kommende Studerende, med Undtagelſe af dem fra Freiburg. Dengang ſatte det ſin Proteſt igjennem; forſt i Aaret 1747 ophævede et churfyrſteligt Reſcript ganſke Depoſitionen i Ingolſtadt. Paa Univerſitetet i Altorf fuldbyrdede man

i Aaret 1763 for sidste Gang Depositionen for at føie en anseet Mand, der bragte sin Søn til Inscription og ved dennes Deposition endnu engang levende vilde opfriske Mindet om sin Ungdomstid; dog beholdt man der Depositor og den Kjendelse, som skulde erlægges til ham. I Jena indskrænkede man Depositionen til, at man kun viste de nye Studerende Depositionsinstrumenterne og forklarede deres Anvendelse og Hensigt, hvorpaa man bragte dem til Decanus, der examinerede og paamindede dem ligesom tidligere; det Samme skete i Tübingen. Ved Stiftelsen af Göttingens Universitet (1737) var der hverken mere Tale om Deposition eller Depositor; ved Universitetet i Erlangen derimod (stiftet 1743) blev der endnu ansat en Depositor, men hans Forretninger faldt senere bort. Endelig vil jeg endnu tilføie, at det tydske antiqvariske Selskab i Leipzig i sin Samling opbevarer et fuldstændigt Depositionsapparat.

Alt det Foregaaende kan betragtes som Indledning til den følgende Skildring af et lidet Parti af det academiske Liv paa de nordiske Universiteter, navnlig Kjøbenhavns. Det er rigtignok en lang Indledning, der optager rigeligt Halvparten af Afhandlingen; men dens Omfang maa finde sit Forsvar i den Omstændighed, at dens Indhold tillige udgjør en meget væsentlig Deel af Spørgsmaalet, forsaavidt som Hovedgjenstanden vilde være næsten uforstaaelig uden en udførlig Fremstilling af de tydske Tilstande. Baade Upsalas og Kjøbenhavns Universitet laante efter deres Restauration fra først af deres Former og Institutioner fra de tydske protestantiske Universiteter; navnlig indrettedes vor Høiskole ved Bugenhagens

Indflydelse ganske efter Wittenberg [1]), fik ikke faa Lærere fra Tydskland og vedligeholdt ogsaa senere i lang Tid en nøie Forbindelse med de tydske Universiteter, hvor mange Danske tilbagelagde en stor Deel af deres academiske Cursus. Disse Omstændigheder ville være tilstrækkelige til at forklare, hvorledes de omhandlede Skikke have faaet Indpas i Norden som en Efterligning af hvad der foregik paa de tydske Høiskoler, hvorfra de herværende Phænomener saa meget mere maae hente Lys for at blive forstaaelige, som de indenlandske Efterretninger derom ere saa utilstrækkelige og usammenhængende, at intet heelt Billede deraf kan dannes uden stadigt Tilbageblik paa og Sammenligning med de tydske Forbilleder.

For nu først med nogle Ord at omtale Sverrig, da blev Lunds Universitet stiftet i Slutningen af 1666, altsaa paa en Tid, da Depositionen ikke blot i Tydskland, men ogsaa i Danmark havde tabt sin Anseelse og ved Misbrug var geraadet i Vanrygte. Det overrasker derfor noget at see denne Skik i Universitetets Constitutiones af 19de December 1666 [2]) hævdet som academisk Indvielse om end med betydelige Indskrænkninger. Disse Statuter

---

[1]) Dette antydes temmelig klart i Indledningen til Christian den Tredies Universitetsfundats, som er dateret Odense d. 10de Juni 1539 og findes iblandt Tillægene til N. Krags Annaler om denne Konge (baade i Originalen og i Sandvigs Oversættelse). Jfr. Nyerup Kjøbenhavns Univers. Annaler, Beg., der S. 10 kalder det kjøbenhavnske Universitet en Datter og Colonie af det wittenbergske.

[2]) Lunds Akademis Constitutiones och Samling af sådane till efterlefnad gällande Författningar og Stadgar, hvilka ändra eller förklara dem o. s. v. utgifne af Fredrik Schrevelius. Lund 1832. 4. Meget faa Bidrag til den her afhandlede Gjenstand findes i Joh. Jac. von Döbeln Regiæ academiæ Lundensis historia. Lundini Gothor. 1740—42. 4.

indeholde, at de Candidater, som komme fra Skolerne, skulle allerforst melde sig hos det philosophiske Facultets Decanus og fremvise deres Rectors Testimonium; derpaa skulle de underkastes en skriftlig og mundtlig Prove i deres Skolekundskaber (p. 26, 56, 78) og derefter skal Depositionen foretages paa eengang med samtlige Candidater, som have bestaaet ved Examen; dog skal ingen Uanstændighed taales ved denne Leilighed, hvorimod den spogefulde Vexation ved gaadefulde og nyttige Spørgsmaal og „nogle andre Ceremonier" kunne bibeholdes, naar det kun skeer uden Maske og sværtet Ansigt (sine larva et fuligine) og andre gemene Løier samt uden Hug, og man holder sig indenfor Beskedenheds og Ærbarheds Grændser. Dersom Depositor handler herimod, skal han advares af Decanus og, hvis det ikke hjelper, straffes af Consistorium eller afsættes fra sin Post (p. 80). Ved Depositionen skal altid Decanus eller hans Vicarius af Facultetet være tilstede (p. 56); Depositor skal strax efter Handlingens Slutning lade Indvielses-*instrumenterne* bringe tilbage til Decanus (p. 82). — Den paa Depositionen følgende høitidelige Creation til academiske Borgere ved Decanus i Auditoriet (p. 80) skete ganske overeensstemmende med hvad der samme Tid var Brug ved Kjøbenhavns Universitet og nedenfor skal omtales. I de samme Constitutioner forbydes (p. 152) saavel National-Conventikler som scurrile Drillerier og Mishandling af Novicerne samt disses ufrivillige Access-Gilder, alt under Relegationsstraf. — Trods alle disse Indskrænkninger og Forbud holdt *Lund* sig ikke frit for de allevegne herskende Misbrug og Udskeielser; hvorfor *tilligemed Pennalismen* Depositionen allerede maatte forbydes ved et Decret af 8de Marts 1682 (*Dsbeln* p. 30), men da dette ikke hjalp til at standse Mishandlingerne og de

aftvungne Velkomstgilder, fornyedes og skærpedes Forbudet imod Deposition og Pennalvæsenet ved et kongl. Brev af 25de November 1691 (Schrevel. p. 219). Nationalforeningerne, der vare hævdede ved gammel Praxis, tillodes, efterat være gjorte uskadelige, ved flere senere Bestemmelser (p. 243 ff.).

Fra Upsala have vi i en Franskmand A. de la Motraye's Reisebeskrivelse en udførlig Skildring af en ingenlunde mild Depositionsscene, hvortil Forfatteren var Vidne i Aaret 1716, og hvilken ganske stemmer overeens med hvad der ovenfor er berettet om denne Handlings forskjellige Ceremonier. Men at ogsaa en, om end mildere, saa dog organiseret Pennalisme havde indsneget sig der, rimeligviis vedligeholdt ved Nationalcorpserne, sees af den samme Reisendes Beretning, der lyder saaledes: „Efter Depositionen blive de erklærede for frie Studenter, dog saaledes, at de i de første sex Maaneder bære lange sorte Kapper, daglig opvarte deres Landsmænd, lystre dem baade paa Kamrene og i Vertshusene og høre paa deres Irettesættelser og Haansord med Taalmodighed; og det kalder man „les Pénales.“ Saasnart de sex Maaneder ere forløbne, maae de give dem, hvem de hidtil have opvartet, et Gilde. Da Grev Piper var Universitetets Kantsler, afskaffede han Depositionen; imidlertid maae de stakkels studiosi theologiæ, som for det Meste ere Bonde- eller Borgersønner, endnu i nogen Tid bære sorte Kapper og forrette Pennaltjenester.“ Af en anden Forfatters (J. F. Krügers) Beretning sees, at endog efterat Pennalismen var afskaffet der ved den academiske Øvrigheds Decret, vedbleve dog en Tidlang ikke saa ganske ringe Levninger deraf tilligemed Benævnelsen Pennal, idet de unge Mennesker i 6, 8 og indtil 12 Ugers Tid maatte forrette

visse Tjenester for de ældre Studenter, saasom: at bringe Breve paa Posten, afskrive Collegier, omdele Disputatser o. s. v., men til lavere Forretninger turde de ikke bruges [1]).

Kjøbenhavns Universitets Tilstand fra dets Stiftelse indtil Reformationen er udførligen beskreven af Conferentsraad Werlauff i Universitetsprogrammet for 1850; for vor Undersøgelse har denne Periode saa godt som ingen Betydning. I de ældste Statuter eller Leges nævnes som Betingelse for Optagelse ene Indskrivningen i Matrikelen ved Rector. Depositionen omtales første Gang i Christian d. Tredies Universitetsfundats fra 1539 (N. Cragii Annales Chr. III, Additam. p. 129 sqq.) i Begyndelsen af Capitlet om Expendenda (Gebyrer). Stedet lyder saaledes i Oversættelse: „Den saakaldte Depositionen skal vor Skole iagttage, for at de Unge kunne lære, at der er stor Forskjel imellem en Ulærd og en Lærd, og vænnes til at taale Forurettelser og Utak, hvilken lærde og brave Mænd maae prøve for deres gode Gjerninger og Raad. Men det maa gaae mere ærbart til ved disse spøgefulde Skuespil og uden Spot over de hellige Ceremonier eller over det hemmelige Skriftemaal og Lignende. Dog er ikke Alt latterligt ved denne Leilighed; thi efter

[1]) Der existerer en Afhandling af Frykfell: De origine initiationis novitiorum in academiis 1755, hvoraf vel de nærmere Data til disse Skikkes Historie kan erfares; men denne Afhandling har jeg ikke kunnet overkomme og kjender den kun af hvad K. Raumer anfører deraf S. 41 f. Hvad der angaaer Pennalismen, er taget af Schöttgen S. 121 f. I Historia academiæ Upsalensis auctt. P. Arrhenio et O. A. Knös Holm. et Upsal. 1752—95 loves i Oversigten over Indholdet ogsaa Behandling af denne Gjenstand, men i de 8 Partikler deraf, som findes paa Kongens Bibliothek, ere Forfatterne endnu ikke komne saa langt; jeg veed ikke, om der er udkommet mere end disse 8 Disputatser.

anden Veration bliver den vordende Student fremstillet for en Lærer, som overhører ham i hans Catechismus eller Christendom og i de Foredrag, han for har hørt, for nu at sørge for hans øvrige Studier, og naar han har givet ham Paamindelser med Hensyn til hans Studier og Forhold og modtaget Forsikkring og Løfte om Lydighed af ham, giver han ham Salt i Munden som Symbol paa Viisdom og gyder enten Viin eller Vand paa hans Hoved. Naar han ved disse Ceremonier er bleven optagen, gaaer han strax bort, kommer pynteligere tilbage og takker Læreren samt de Tilstedeværende. Dette skal foretages paa den offentlige Læsesal efter foregaaende Bekjendtgjørelse og efterat to eller tre Lærere ved Pedellerne ere indbudne dertil. Ingen af de Optagne er forpligtet til at gjøre Gjestebud, hvad enten han er rig eller fattig: hvilket vi forordne for de Fattiges Skyld. Men dersom nogen Rig eller Adelig frivilligen vil indbyde sin Lærer tilligemed nogle Andre, dog færre, for at der ikke skal gjøres unyttige Bekostninger, saa kan han i disse faa Personers Nærværelse deponere og overhøres paa det Sted, hvor Gjestebudet holdes. Til Depositor skal den Rige erlægge otte Skilling, den Fattige fire. Men naar han indskrives i Universitetets Protokol, skal den Fattige give Rector otte Skilling, den Rigere en Mark, en Adelsmand fire og tyve Skilling; disse Penge skulle tilfalde Rector, men de to Pedeller tilsammen skal Enhver, som indskrives, give fire Skilling o. s. v." Ved samme Fundats (p. 127) er der paalagt Enhver, som begiver sig til Universitetet, den Forpligtelse at melde sig til Inscription hos Rector, der, naar det er fornødent, strax skal anbefale ham til en af Lærerne, som kan paatage sig at have Indseende med hans Opførsel og Studeringer, fordi saadanne Personer, som paa Grund af

deres Alder endnu ikke kunne bedømme, hvad de helst bør lære og i hvad Orden, ikke kunne gjøre synderlig Fremgang uden private Lærere, og deres Moralitet er i Fare, naar de ikke faae en passende Hovmester og Leder. Derfor maa Rector ikke tillade, at nogen uerfaren Yngling gaaer paa egen Haand uden en bestemt Privatpræceptor, til hvem de unge Studerende af og til, i Almindelighed eengang maanedlig, skulle indlevere til Rettelse en skriftlig Behandling af en eller anden Materie. Hvis Nogen ikke skulde ville slutte sig til en bestemt Præceptor, skal han først paamindes og sættes i Fængsel og, om fornødent er, tilsidst bortvises fra Universitetet og Staden, fordi det er imod Guds Bud at tillade, at Mennesker i den Alder leve frit uden Opsigt paa deres egen Haand."

Det vilde være noget hoveligt, af de tvetydige Ord i Begyndelsen af de anførte Bestemmelser: Depositionem, quam vocant, servabit nostra schola, at slutte, at denne Skik allerede har været i Brug i de catholske Tider, skjøndt heller ikke det Modsatte kan paastaaes. Iøvrigt indeholde disse Bestemmelser vel Endeel, som er overeensstemmende med Brugen ved de tydske Universiteter, men dog ogsaa et og andet Eiendommeligt eller Spirer, hvoraf Institutioner, som ere særegne for vort Universitet, have udviklet sig. Ikke at tale om Tilladelsen til at anvende Vand istedetfor Viin som Glædens Symbol, hvilket dog maaskee aldrig er forekommet i Praxis, ligesom det ikke findes omtalt andensteds, endvidere Forbudet imod altfor stor Raadhed ved Udførelsen af Depositionen og Indskrænkning af Gjestebud og Udgifter i denne Anledning, — finde vi her til Gunst for de høiere Stænder et Slags privat Deposition, hvorved Vexationen blev eluderet, en Formildelse, hvorom der, saavidt jeg veed, aldrig har været Tale ved

tydske Universiteter. Saadanne Begunstigede vare da Forlobere for de saakaldte Kakkelovns-Studenter. Anbefaling til en Privatpræceptor er vel i og for sig ikke noget Nyt eller Eiendommeligt, men fik dog her større Betydning ved at den unge Studerende strax blev stillet under en af Universitetslærernes specielle Opsigt og Control; Rectors Anbefaling fandt vel, som ogsaa Ordene: „naar det er fornødent" vise, kun Sted, naar den Studerende ikke selv allerede havde valgt sig en saadan Mentor, hvilket Valg senere gjordes ligefrem til Pligt. Denne Indretning blev indført paa en Tid, da den paa andre Steder begyndte at gaae af Brug, og her gjort til condicio sine qua non for Opholdet ved Academiet; den blev ikke blot nøie overholdt i det 16de og 17de Aarhundrede, da andre Universiteter allerede havde opgivet dette Baand, men ogsaa bekræftet ved Universitetsfundatsen af 31te Marts 1732 § 34, hvoraf sees, at Privatpræceptor skulde være en af Professorerne udenfor det theologiske Facultet (Fogtmans Rescripter ang. Geistl. S. 743 f.) og atter hævdet ved Fundatsen af 7de Mai 1788 C. 2 § 3. Først ved kongelig Resolution af 11te Januar 1839 blev denne Indretning, som i dette Aarhundrede var sunken ned til en betydningsløs Form, ophævet (s. Selmers Kbhavns Univ. Aarbog for 1839 S. 44 ff.). — Et andet interessant Punkt i denne Fundats er Overhørelsen i Christendom og Skolekundskaber, der vel ogsaa var i Brug i Tydskland, men hos os blev Spiren til en meget vigtig Institution. I Begyndelsen var den nemlig her, ligesom i Tydskland, en temmelig tom Formalitet, der ikke engang synes at være iagttaget med Alle, og, naar den blev iagttaget, foretoges efter Depositshandlingen, uden at det lader til, at Udfaldet har havt nogen Ind-

ſlydelſe paa Candidatens Stilling; men da det efterhaanden gik tilbage med Latinen i Skolerne, blev man mere nøieſeende i dette Punkt. Chriſtian den Fjerde klager i ſine Novellæ Constitutiones af 18de Mai 1621 over, at „de ſom fra mange Skoler til Univerſitetet fremſendes, ere ſaa grove, at de ikke have fattet Grammatikens første Elementer, end ſige at de ſkulde have gjort nogen ſynderlig Fremgang i det latinſke Sprog; men da ſaadanne alle ikke kan, for det ringe Tal, nu paa Univerſitetet findes, tilbageſkikkes", forordner han, at vedkommende Skolemeſter (Rector) ſkal gjøres anſvarlig for ſaadan Forſømmelſe (Nyerup S. 53). Hvad Aar en ſkriftlig og mundtlig Adgangseramen (Examen stili et artium, Depoſitseramen eller ſenere blot Depoſits), paa hvis Udfald det beroede, om Candidaten ſkulde optages blandt de academiſke Borgere eller rejiceres, altſaa en Examen, der gik forud for Depoſitshandlingen, er bleven indført, har jeg ingenſteds kunnet finde ſikker Efterretning om, og jeg har forgjeves raadſpurgt flere lærde Mænd, der kunde antages at vide Beſked desangaaende. I Holbergs Dannemarks og Norges Beſkrivelſe S. 168 findes en kort Antegnelſe om, at 6te December 1630 anordnedes, at de, ſom kom fra Skolerne til Academiet og befandtes udygtige, ſkulde rejiceres; men hvad der vækker nogen Mistanke imod denne Notices Rigtighed, er, at i Pontoppidans Annales III S. 796 under ſamme Dag og Aar omtales et kongeligt Brev, der angaaer de Studerende, ſom, efterat være rejicerede ved examen depositionis, begave ſig til andre Univerſiteter, og ſom efter deres Tilbagekomſt ikke ſkulde admitteres, førend de atter havde underkaſtet ſig Examen. Nærmeſt daterer denne Examen ſig maaſkee fra Forordningen af 27de Marts 1629, hvis 2den Poſt § 5

(Paus Forordn. ang. Konger. Norge S. 700) indeholder den senere i den store Reces I. 1 § 5 ordret gjentagne Bestemmelse, „at Ingen herefter skal tilstedes at komme og annammes udi vort Universitet, som ikke i det ringeste er congruus in Latina lingua og forstaaer faciliores textus Græcos N. Test.“ I ethvert Tilfælde er da examen artium som Betingelse for Adgang til Universitetet ikke yngre end 1630 [1]). At dette Examensvæsen med mange forskjellige Modificationer, Udvidelser og Fortsættelser (ex. philosophicum, philologicum) er bibeholdt lige til de seneste Tider, er bekjendt nok. — Inden jeg forlader Christian den 3dies Fundats, vil jeg endnu bemærke, at der i den ikke findes noget Kunstord for at betegne de unge Studenter, imedens allerede i Universitetets ældste Statuter forekommer ikke blot Novicii, men ogsaa Beani; i senere academiske Skrifter findes ogsaa en sjelden Gang det fra Tydskland laante Bacchantes, f. Ex. i Knud Bjelkes Tale om de kjøbenhavnske Studenters Pligter [2]). Det danske almindelige Navn er, som bekjendt, Rus, der er Endestavelsen af depositurus og altsaa først betegner den, som staaer i Begreb med at blive Student, men dernæst ogsaa den unge Student efter Depositsen og i Almindelighed i hele det første academiske Aar. Dette Navn er i det mindste to hundrede Aar gammelt; derimod synes Ordet

[1]) Denne Examens skriftlige Prove omtales i Acta Consistorii for de nærmest følgende Aar; f. Werlauff hist. Antegnelser til Holbergs Lystspil I S. 181 ff. Allerede 1646 findes den Indretning, at Stilene skreves in duplo, det ene Exemplar med, det andet uden Navn (Engelstofts og Werlauffs Univ.-Bygningens Hist. S. 33 Anm. k).

[2]) De officiis studiosorum regiæ academiæ Hafniensis, seu actus solennis recitationis legum eiusdem XI Decembris anno 1611. Hafniæ 1612. 8. fol. 18vers.

Philister som Betegnelse for Dimittenden, inden han har overstaaet Ex. artium, at være temmelig nyt.

Hvad nu den egentlige Depositshandling eller „Acten", som den almindeligen kaldes hos os, angaaer, da har ingen dansk Forfatter beskrevet dens enkelte Dele, men af flere Antydninger er det aabenbart, at her er brugt omtrent de samme Ceremonier og Redskaber, Høvl, Øxe, Kam, Hornenes Afslaaen[1]) o. s. v. som andensteds, ligesom det ei heller mangler paa sindrige og snurrige Forklaringer af denne Acts Betydning af lignende Art som de ovenfor anførte[2]). Imidlertid træffer man ogsaa enkelte Eiendommeligheder. Handlingen foretoges paa et Kammer, der laae nærmest ved det nederste Auditorium[3]), af Pedellen som Depositor og har vel i det Hele havt et mere godmodigt Præg her end i Tydskland; dog yttrer Holberg (Dannem. og Norges Beskr. S. 196), at Candidaterne bleve ilde nok medhandlede, og at Pedellerne undertiden forrettede deres Embede med saa stor Nidkjærhed og hovlede saa stærkt, at en og anden fandt sig længe incommoderet deraf. A. Thura omtaler kun den ene Ceremonie, at Deposituri bleve af Pedellen overøste med Vand, som stod beredt dertil i et Kar. Handlingens større

---

[1]) Søren Poulsen Judichær bruger i sin Autobiographie det Udtryk cornua deposui anno 1621 for at tilkjendegive, at han blev Student i det Aar (Nyerup og Rahbek Bidrag til den danske Digtekunsts Hist. 2den Deel S. XXXII); iblandt P. Winstrups Epigrammer (1630) findes et (p. 749) om at den, som søger Apollo's Leir, kun mister Hornene, den, som søger Mars's, tillige staaer Fare for at miste Hovedet.

[2]) Jfr. f. Ex. Kn. Bjelkes Tale fol. 17, Udtogene af Anders Pedersen Perlestikkers Bog i Nyt hist. Tidsskr. V, 1. S. 156.

[3]) Maaskee det samme Værelse, som omtales i Engelstofts og Werlauffs Universitetsbygnings Historie. S. 15.

eller mindre Langvarighed og Barſkhed har vel beroet deels paa de ældre Studenters ſtørre eller mindre Velvillie imod Candidaten deels paa hvorvidt man ved Penge kunde affinde ſig med Depoſitor. Under Acten brugtes Forklædning og Maſke for Anſigtet. Efter Depoſitionscomoedien begave Candidaterne ſig op i det overſte Auditorium for der af Decanus at „creeres" til philosophiæ et artium bonarum studiosi, idet denne høitidelige Optagelſe eller Proclamation, ſom nedenfor nærmere ſkal beſkrives, regnedes iblandt Honores academici og kaldtes almindeligen Honores depositionis. Men ganſke eiendommelig for vort Univerſitet er den ligeſaa beſynderlige ſom gemytlige Frihed, Russerne havde paa den Dag, de vare blevne academiſke Borgere, til at gjøre ſig ſaa lyſtige ſom de vilde, ikke blot indenfor Studiigaardens Ringmuur, men endog paa Gaden og paa Andres Bekoſtning. Naar nemlig Høitideligheden var forbi, havde de Lov til i deres brogede Narredragt, maſkerede, forſynede med Kjeppe, Aſkepoſer og lignende Apparater at ſværme omkring i Byen, opføre pantomimiſke Foreſtillinger paa Gader og i Gaarde, drive andre Harlekinader og drille og plage dem, de mødte, ved at ſlaae dem med deres Kjeppe og overſtrøe dem med Aſke [1]). Men da dette hele Narrevæſen udartede i den Grad, at

---

[1]) A. Thura Idea hist. litt. Danorum (Hamb. 1723) p 127 sq.; De honoribus Danorum academicis, seu de publicis Danorum academiæ solennitatibus observationes historico-criticæ, conscriptæ et concinnatæ per Janum Johannis Posscholanum p. 55 sqq., Haandſkrift paa det ſtore kongelige Bibliothek Nr. 1831 Thott. Skriftet er forfattet af en gammel 33 Aars-Student, vel en ſaakaldt studiosus perpetuus, kort før Ildebranden 1728. Benyttelſen af dette Haandſkrift ſkylder jeg Hr. Conferentsraad Werlauffs Velvillie, hvem jeg ogſaa har at takke for adſkillige andre intereſſante Noti er.

det endog blev farligt for Liv og Lemmer, besluttede Consistorium under 18de Juli 1666, „at Deposituri herefter ikke skulde klæde sig i galne Klæder, som tilforn er skeet, men ikkun udi hvide Skjorter, og Ansigtet ganske blot, men ingen Kjeppe, Askeposer eller andet Saadant i Hænderne, og klæde sig i indenfor aream academicam og ei udenfor at udgaae, saalænge de ikke haver aflagt habitum og Ingen imidlertid at slaae eller i anden Maade injuriere: hvilket ved Programma skal notificeres“ [1]). Endnu videre gik man 1674, idet der den 22de Juli d. A., efter Bircherods Beretning, blev paa den sorte Tavle udenfor Studiigaarden opslaaet en Bekjendtgjørelse om, at ingen af academiæ candidatis maatte til den foreslaaende Depositi løbe Acten med Forklædelse og Momme, „hvilken Skik“, lægger Bircherod til, „formedelst at den i forrige Aaringer til megen Galskab og store Insolentier var bleven misbrugt, endeel ogsaa formedelst Canceller Hr. Peter Retzes Død, blev saaledes dette Aar aflagt og ikke heller siden herefter optagen“ [2]). Hermed ophørte da den tragicomiske Deel af Depositsen og kun Honores depositionis bleve tilbage, som indtil Studiigaardens Brand 1728 gik for sig paa følgende Maade. Til den Høitidelighed, hvilken Decanus for det philosophiske Facultet havde berammet ved Opslag eller Program, samledes de, som havde bestaaet ved Examen stili et artium, der dengang holdtes i Slutningen af Juni eller Begyndelsen af Juli [3]), paa

[1]) Nyerup Kbhavns Univ. Annaler S 169 f. Pontoppidan, som i Annal. IV S. 536 beretter den nærmeste Anledning til dette Forbud, nævner 18de Juni som Beslutningens Datum.

[2]) Uddrag af Biskop J. Bircherods hist. biogr. Dagbøger udg. af Chr. Molbech S. 153; jfr. Thura p. anf. St.

[3]) Werlauff hist. Ant. til Holbergs Lystspil S. 68 siger, at Depositsen holdtes ved St. Hansdag fra 1717. Ikke uden en vis

Studiigaardens Plads, hvorfra de af den første Pedel førtes op til øverste Auditorium, hvor de øvrige Tilhørere allerede tidligere havde indfundet sig, og opstilledes efter deres Orden; om Charakteer, Alder eller Skole bestemte denne, siges ikke. Derpaa holdt Decanus fra det øverste Cathedet en Indledningstale, hvorefter fulgte den øverste Candidats Begjering i Prosa og udenad, i eget og Kameraters Navn, om at han vilde forunde dem det academiske Borgerskab. Decanus forlader da Cathedret, skrider, med den ene Plads gjørende Pedel foran sig og fulgt af den anden, som bærer et Saltkar og et Vinbæger, begge af Sølv, hen til Candidaternes Plads og putter nogle Korn Salt i Munden paa hver af dem med Tilføielse af et eller andet Tankesprog, f. Ex. Symbolum sapientiæ! eller: Omnia cum grano salis! eller: Arcet morum putredinem! Endvidere gyder han paa hver Candidats Hoved lidt Vin og ledsager denne Handling ligeledes med en eller anden kort Sententz, almindeligen: Vinum lætitiæ! eller: Ut excitentur spiritus! eller: Capiti non gulæ! Han bestiger nu atter Cathedret og creerer (creat, pronuntiat, proclamat) dem med Navns Nævnelse efter en vis Orden i den hellige Treenigheds Navn til studiosi artium et philosophiæ, til hvilken Proclamation han føier Lykønskning til de nye academiske Borgere. Høitideligheden slutter med en Takkigelsestale i Vers af den næstøverste af Candidaterne i Forbindelse med Bøn for Kirken, Riget, Kongen, Universitetet, dets Lærere og Borgere. Samme Dag eller Dagen efter mødte de nye Borgere samtlige paa en fastsat Tid paa Consistorium hos Rector Magnificus, der

Ængstelighed tillader jeg mig at yttre en bekjeden Tvivl ligeoverfor en saadan Auctoritet; men af Birchereds Dagbøger S. 152 synes at fremgaae, at den allerede 1674 faldt omtrent ved samme Tid.

selv indtegnede deres Navne i Universitetets Immatriculationsprotokol, efterat have taget dem i Ed paa de academiske Love; ved samme Leilighed paalagdes dem at vælge sig en Privatpræceptor og lade sig indskrive hos ham. — Den Omstændelighed og Salvelse, hvormed Bircherod (S. 154), Thura (l. c.) og Poscholan (p. 49) beskrive denne Høitideligheed, viser, at man dengang lagde stor Vægt paa den. Hoved- og Glandspunktet af Høitideligheden var det, som Henrik i den ellevte Juni (opført første Gang 1723) 2den Act 1ste Scene kalder at faae Salt og Viin paa Hovedet, hvilket den skikkelige Jeppe Berg i Erasmus Montanus I. 2 i sin rustike Enfoldighed forvexler med Salt og Brød. At man har givet Penge derfor, kan, om der behøves en Hjemmelsmand, samme Henrik bevidne. Penge koster det endnu at blive Student, men med Høitideligheden er det efterhaanden gaaet saaledes tilagters, at der nuomstunder er mindre end en Skygge tilbage deraf. Uagtet den omtalte Ceremonie med Salt og Viin er at betragte som den egentlige Indvielse, synes den dog, naar man skal slutte af nogle Yttringer hos Poscholan, end ikke i de Aar, som gik nærmest foran Branden 1728, regelmæssigen at være iagttagen. Imedens, efter Universitetsbygningens Ødelæggelse, de academiske Fester rimeligviis i nogle Aar vare suspenderede, foretoges denne Indvielse endnu sidste Gang 1729 af daværende Decanus Gram i Geheimeraad Plessens Gaard i Kalleboderne, hvor han boede [1]); men ved Universitetsfundatsen af 31te Marts 1732 blev denne gamle og ærværdige Skik afskaffet som forældet; i dens Sted skulde

[1]) Udtog af Wille Høybergs biogr. Optegnelser om ham selv og nogle af hans Samtidige i Nyboes Hesperus for Fædrel. og Litteraturen IV B. 2 H. S. 111.

Decanus holde en alvorlig Erindringstale til de Unge, formanende dem til at lægge ſtedſe Vind paa Gudsfrygt, Flittighed og Lydighed, ſamt at føre et ſkikkeligt og dem anſtændigt Levnet (§ 33). Ved Forordningen af 11te Mai 1775 angaaende de academiſke Examina § 8 beſtemmes, „at den, ſom in examine ſærdeles har udmærket ſig og ſees af hans Skoleteſtimonium at have i Skolen viiſt ſærdeles Flittighed, ſtort Nemme og ypperlige Naturens Gaver, ſkal ved Cenſuren indkaldes for Conſiſtorio og der roſes og opmuntres; Decanus ſkal, naar Creationen holdes, nævne ſaadanne allerførſt til Forſkjel paa dem og de øvrige; ellers i Almindelighed creeres Candidaterne efter den Charakteer, de have faaet, førſt Laudabiles, dernæſt haud Illaudabiles og tilſidſt haud Contemnendi." Heraf ſeer man, hvorfra Udtrykket: at blive indkaldt om den, ſom udmærker ſig ved Examen artium [1]), ſkriver ſig. Forordningen angaaende Examen artium af 22de Marts 1805 § 24 foreſkriver, at den hidtil ſædvanlige Proclamation eller „de ſaakaldte Honores" i Fremtiden alene ſkal finde Sted med de tre Claſſer af Examinerede, ſom fortjene offentlig Berømmelſe paa Grund af Specialcharakterernes Godhed; Proclamationen af disſes Navne og Specialcharakterernes Oplæsning ſkal ſkee ved Decanus, der ledſager den med en paſſende Opfordring til bemeldte Studioſi, ved deres academiſke Flid at opfylde de ved deres Skoleflid om dem opvakte Forhaabninger; Candidaterne af førſte Claſſe, nemlig de, ſom i alle denne Examens 12 Rubriker have erholdt Charakteren udmærket godt, ſkal desuden Univerſitetets Priismedaille i Solv tildeles;

---

[1]) Saadanne Udmærkede kaldtes i Datidens academiſke Sprog Nobiles (R. Nyerups Levnetsløb udg. af Strøm S. 12).

dog skal denne Act ikke være Gjenstand for en særegen Høitideligheb, men i Fremtiden holdes paa Universitetets Reformationsfest strax efterat den sædvanlige latinske Tale er til Ende. Heri skete ved Bekjendtgjørelse fra Directionen for Universitetet og de lærde Skoler af 10de August 1818 § 12 den Forandring, at ved den offentlige Proclamation skulde i Fremtiden alle de nævnes, som optoges til academiske Borgere, og dette saaledes, at efter dem, som vare kjendte værdige til offentlig Berømmelse [1]), nævnedes Laudabilisterne og disse i den Orden, at de, der i de fleste Rubriker havde første Charakteer, og i Tilfælde af lige Antal da de, som havde denne Charakteer i de vigtigere Rubriker (Dansk, Latin og Græsk), nævnedes først; derefter de, som havde erholdt en ringere Hovedcharakteer, ordnede paa samme Maade [2]). — Efterat den nye Universitetsbygning var tagen i Brug, ophævedes ved kongelig Resolution af 1ste December 1837 Proclamationen af de nye Studenters Navne; dog at den Professor, som holdt Talen, ved Handlingens Slutning skulde nævne Antallet af de ved Examen artium prøvede Studenter, hvilke af disse vare fundne værdige til offentlig Roes, samt hvor mange af de Examinerede Examenscharaktererne Laudabilis, Haud illaudabilis og Non contemnendus var tilkjendt. Men under 23de December s. A. bifaldt Universitetsdirectionen efter Consistoriums Indstil-

[1]) Kun de, som i alle Rubriker havde erholdt Laudabilis og i de fleste af dem Udmærkelse, skulde herefter nævnes med Berømmelse ved den offentlige Proclamation.

[2]) Oplæsning af samtlige de nyindskrevne Studenters Specialcharakterer har vistnok aldrig fundet Sted, ligesom den heller ikke er foreskreven ved Forordn. af 22de Marts 1805: hvilket jeg bemærker for at man ikke skal vildledes ved hvad der berettes i Selmers Kbhavns Universitets Aarbog for 1837 S. 134 og 136.

ling, at Festen i Anledning af Reformationens Indførelse og i Anledning af Rectorskiftet forenedes til een, som ordentligviis blev at høitideligholde d. 31te October, og at Rector i den latinske Tale, hvormed han slutter Festen, skulde blandt Andet paa passende Maade tiltale de nye academiske Borgere, fremkalde de Udmærkede og nævne Antallet af de Prøvede m. v. (Selmers Kbhavns Univ. Aarb. f. 1837 S. 134 ff.). Da efter 1851 Examen artium og den saakaldte anden Examen ved Universitetet ere blevne afløste af Afgangsexamen ved Skolerne og en Adgangsexamen for Privatister, indskrænker nu Rector sig til at meddele „en kort Beretning om de vigtigere academiske Begivenheder i hans Rectoratsaar." — Hvad endelig Inscriptionen hos Rector angaaer, da fremhæves endnu i et Rescript til Universitetet af 14de Mai 1762, at denne skeer offentlig; men i Universitetsfundatsen af 7de Mai 1788 § 7 bestemmes, „at Inscriptionen efter Examen artium skal herefter ikke skee offentlig, men i Rectoris Huus, hvorved Pedellerne tilsige saa mange, som hver Gang skulle møde for at inscriberes, saa at denne Handling kan foretages i Stilhed og uden al Uorden." Nu holde da de nye Studenter deres Indtog uden Sang og Klang, men til Gjengjeld derfor slippe de vel ogsaa for de Drillerier af deres ældre Commilitoner, for hvilke de tidligere have været udsatte.

Hvori disse Drillerier have bestaaet, skal jeg nu gaae over til at fortælle. Der var ikke faa Omstændigheder, som kunde bidrage til, at Studenterudskeielser og navnlig de Ældres Kaadhed og Overmod i deres Forhold til de Yngre aldrig hos os traadte frem med en saa ondartet Charakteer som i Tydskland. Af saadanne kunne nævnes: Høiskolens Sæde i Hoved- og Residentsstaden og Regje-

ringens Control ved en Kantsler, den ikke betydelige Frequents, hvorved Oversigt og Tilsyn lettedes, Communitetsstiftelsen, hvorved et større Antal af de academiske Borgere holdtes til Orden og Flid, Privatpræceptorernes Indskydelse o. s. v. Men den væsentligste Forskjel imellem det tydske og danske academiske Liv bestod deels deri, at Universitetslærerne, skjønt de just ikke vare rigeligen lønnede, dog i oeconomisk Henseende ikke vare saa afhængige af Studenterne som de tydske, og det academiske Senat derfor med større Kraft kunde træde op imod Uordener og qvæle dem i Fødselen, og heller ikke sjelden brugte sin Magt ret forsvarligt og alvorligt, deels i, at der ved vort Universitet fra Begyndelsen af ikke findes Spor af Inddelingen i Nationer (jfr. Werlauff Kbhavns Univ. indtil Reform. S. 42), og heller ikke senere Nationalcorporationer synes at være opkomne, skjønt Forbindelsen med Norge og det sydlige Sverrig tilbød Elementer dertil. Men alle disse gunstige Omstændigheder vare dog ikke tilstrækkelige til at holde de Onder, som i det 16de og 17de Aarhundrede hjemsøgte de protestantiske Universiteter, borte fra den danske Høiskole. Allerede i de ældste Love findes Advarsler og strenge Bestemmelser imod Tidernes og Academiernes sædvanlige Laster, og disse Forbud bleve i de følgende Aarhundreder idelig fornyede og skærpede, hvilket ikke vilde være skeet, dersom der ikke havde været stærk Opfordring dertil. Pontoppidan (Annal. III S. 41) overdriver ikke, naar han siger: „At Studenterne her ligesom i Tydskland efter Reformationen vare et vildt og udsvævende Folkefærd, endskjønt de næsten alle vare Theologer, sees af mange Kjendsgjerninger og derover førte Klager." Især ankes der over Sviir, Spil og forskjellige andre grove Udsvævelser, Gadeuordener og dermed for-

bunden Opsætsighed imod Øvrighed og Pedel, Fornærmelser imod Adelen og Militaire, endog lovstridige Forbindelser for at værne om formeentlige Rettigheder [1]). Ligeledes gjentager sig her Ulysten til at bære en sømmelig academisk Dragt og Higen efter at klæde sig efter den Tids militaire og adelige Mode samt at bære Kaarde, hvilket gav Anledning til en langvarig Strid med Auctoriteterne og idelige Forbud fra disses Side [2]). Det var især fra Slutningen af 16de Aarhundrede og igjennem den større Deel af det 17de, at de værste Udskeielser og Uordener forefaldt, og Vidnesbyrd derom træde frem ikke blot i de opbevarede Kjendsgjerninger, men ogsaa i de strenge Bebreidelser, som de academiske Fædre i Taler, Programmer og Opslag lode Studenterne høre [3]). Meget af dette Uvæsen fik sin

[1]) S. Pontoppidans Annal. III S. 521, 527, 553, 609 o. a. St. Nyerup Kbhavns Univ. Annal. paa mange Steder, Badens Universitetsjournal 1795 S. 20 ff. og 1797 S. 147 ff., Engelstofts Univ. Annaler 1811 B. 1 S. 32 ff., Werlauff Antegn. til Holberg S. 170 f.

[2]) Om den ældste Periode s. Werlauff Kbhavns Univ. indtil Ref. S. 53 f.; om den senere Tid: Pontoppidan III S. 765, Nyerup S. 109—112, 168 f., Engelstofts Annaler 1807 1 B. S. 189 ff., Werlauff om Holberg S. 184 ff. Studenternes Overdaadighed i Klædning foreholdes disse saaledes i et Program fra 1627 (Nyerup S. 111): Abiiciatis collarium luxuriam atque novitatem, thoracum sinus adeo patentes et tot globulis oneratos potius quam ornatos, etiam partes reliquas, manicarum lacinias holosericatas, subligaculorum curtam sed etiam follicantem supellectilem, fasciarum cruralium talaria, et ocrearum, instar tintinabulorum, calcaria, ac calceamentorum denique inferius et superius deformitatem cum nodis et quasi phaleris suis; præter illa, quæ in pileis et palliis merito reprehendi possunt ut nova et superflua.

[3]) Saaledes nævnes i Knud Bjelkes Tale om Studenternes Pligter fra 1611 som den 14de iblandt officia homiletica: Omnis petulantia eiicienda, og han skildrer denne Last saaledes: Hanc autem inquieti et feroces nonnulli toties produnt quo-

Næring ved Tidsaanden, de politiske og sædelige Tilstande, men maaskee endnu Mere udbredtes hertil ved Smitte fra de tydske Universiteter, med hvilke vort Academie vedligeholdt en stadig og nøie Forbindelse og hvilke bleve besøgte af mange danske Studerende især fra den Tid af, da en Afgangseramen var bleven indført ved Kjøbenhavns Universitet (Pontoppidan Annal. III. S. 796). Navnlig var Rostock meget yndet af vore Landsmænd, og just dette Academie var noget nær det værst berygtede i det 17de Aarhundrede og længere for den Ryggesløshed og Pennalisme, som der gik i Svang. Det er da ikke at undres over, at de danske Studenter, som havde tilegnet sig de tydske Manerer, søgte at skaffe dem Indgang i Landet, og at der var Kamerater nok, som fandt Behag i denne udenlandske Tone og Raskhed og efterlignede den, saavidt det gik an her [1]).

---

ties vel per compita et loca publica temere pervagantur vel noctu per plateas oberrant ac debacchantur, clamoribus et boatibus ædes et aures hominum opplere, turbas et tumultus passim excitare, arma vel saxa circumgestare, obviis quibusvis et innoxiis insultare, verbis armisque minas iactare, violentas tandem manus inferre. Ligeledes forekommer følgende Irettesættelse i et latinsk Monitum, som det academiske Senat i Aaret 1659 lod udgaae i Anledning af en paabuden Bods- og Bededag (Badens Universitetsjournal 1797 S. 148 Anm.): „Det er høiligen at beklage, at de, der formedelst den Stand, de have opoffret sig til, burde elske Gudsfrygt, Maadelighed, Ædruelighed, Sandrægtighed, Beskedenhed og alle Dyder, lade sig henrive til de modsatte Laster og ere den menige Mand, som de burde være et Lys for i enhver Anstændighed, til største Forargelse. Scurrilitet i Ord, Smudsighed i Sæder, Ubeskedenhed paa Gaderne, Uærbødighed i Guds Huus, saa at de ikke længer synes at synde af Skrøbelighed og imod deres Villie, men Mange desværre med Vidende og Villie at have overgivet sig til de skjændigste Laster."

[1]) Om Rostock s. Werlauff om Holbergs Lystspil S. 181 ff. Stygotius, som i Jacob von Thybo III. 5 roser sig af, at

Hvorvidt en egentlig systematisk Pennalisme efter det tydske Mønster har fæstet Rod paa vort Fædrelands Universitet, er temmelig tvivlsomt; Peter Winstrup erklærer i sine 1630 udkomne Epigrammer (III p. 894), at dette Uhyre ikke findes her og aldrig nogensinde vil komme her, og Schöttgen S. 22 og 50 paastaaer ligeledes, at Pennalismen ikke har herskket i Danmark. Men den samme Schöttgen anfører, besynderligt nok, i sit Skrift den eneste Kjendsgjerning, som tyder hen paa, at i al Fald en Fraction af kjøbenhavnske Studenter stod i hemmelig Forbindelse med de rostockske Nationer, og at Pennalerne ikke kunde befrie sig fra Forfølgelse og Straf ved at reise til Kjøbenhavn. Han fortæller nemlig S. 94 f. efter det rostockske Universitets Protokol, at i Aaret 1639 klagede en Student Haldorff fra Soltquell hos Rector Magnificus over, at hans Nations Senior ikke paa hans gjentagne indstændige Begjering havde villet absolvere ham, skjøndt hans Pennalaar var forløbet, og han nødvendigen maatte flytte til Kjøbenhavn, hvor han havde faaet en Condition, men at Senioren, efter Nationens Beslutning, havde forlangt, at han skulde blive 6 Uger og ligesaa mange Dage, Timer og Minuter over eet Aar, og havde truet med, at hvis han ikke blev, skulde det blive meldt efter ham til Kjøbenhavn (so sollte ihm nachgeschrieben werden) o. s. v. Den anførte Trudsel vilde ingen Betydning have havt, naar det ikke havde været vitterligt, at Pennalismen ogsaa var organiseret i Kjøbenhavn. Men er dette saa, da kan Winstrups

---

alle Litterati vide at tale om ham udi Rostock, Helmstad og Wittenberg, har ikke glemt sit tydske Renommisteri og taler V. 8 om, at han endnu har den samme Kaarde, den samme Stok, med hvilken han har slaaet ind saa mangen ærlig Professors Vindue udi Rostock.

Paaſtand ikke engang være ſand med Henſyn til hans egen Levetid; i ethvert Tilfælde gjendrives hans Spaadom ved ikke faa Forfatteres Vidnesbyrd om, at Pennalismen herſkede her ikke blot i det 17de Aarhundrede, men ogſaa temmelig langt inde i det 18de. Saaledes fortæller Pontoppidan ſom Anledning til Conſiſtoriums ovenfor omtalte Forbud 1666 imod at bære „galne Klæder" m. m., at en Depoſiturus, Søn af Profeſſor From, under den naragtige Pennalismes ſædvanlige Trængſler var bleven ſlaaet ihjel ved et Steenkaſt, „hvorfor", tilføier han, „man endelig aabnede Øinene og gjorde det, ſom for længe ſiden ſkulde være ſkeet, endſkjøndt det endnu længe efter gik i Svang at ruſke i, pine og plage de nye Studenter, dog med noget Maadehold [1]). Samme Pontoppidan bevidner om ſig ſelv og de med ham i Aaret 1716 efter Ex. artium inſcriberede Par Hundrede af hans Ligemænd, at de ſom Ruſſer maatte underkaſte ſig den da brugelige Pennalisme, Trængſel og Plage [2]). Ogſaa Holberg (Danm. og Norges Beſkr. S. 195 f.) klager, ſkjøndt han ikke nævner Ordet Pennalisme, dog over denne fra Tydſkland indbragte „Misorden", hvoraf endnu paa den Tid, hans Skrift udkom (1729) mange Levninger vare tilbage: „og ere udi disſe ſidſte Aar givne ſaadanne ſkjønne Prøver derpaa, ſom jeg blues ved at forfatte udi Pennen." Han mener, at Examen Artium's Indſtiftelſe og Afholdelſe „har givet Anledning til Studenterne at øve adſkillige Insolentzer, ſom hvert Aar gaae i Svang og faſt ikke ved noget Middel kan forebyg-

[1]) Pontoppidans Annal. IV S. 536 f.; jfr. Jonges Kjøbenhavns Beſkrivelſe S. 217.

[2]) Biſkop Erik Pontoppidans Autobiographie i J. Mollers Tidsſkrift for Kirke og Theologie IV B. S. 68.

ges." I en vis Henseende kan han have Ret deri, for saavidt denne Examen samlede Candidaterne paa eet Sted, hvor de, som vilde drille dem, kunde finde dem næsten hele Tiden flere Dage i Rad; men paa den anden Side kan man maaskee med ligesaa megen Grund sige, at Ex. artium har bidraget til at frelse os fra Pennalismens værste Udskeielser, idet de ældre Studenters Raadhed, ved at øves flere Dage efter hverandre paa samme Tumleplads imod de Samme en masse, udtømte sig og blev træt og sløvet, saa at den følgende Tid derved for hver Rus personlig blev mindre piinagtig. Saa meget kan man med Vished sige, at Pennalismen aldrig hos os er optraadt under saa afskyelige Former som i Tydskland og tvertimod forholdsviis har havt et temmelig godmodigt Præg. Hvad man hos os kaldte Pennalisme, synes i Almindelighed at have bestaaet i de ældre Studenters Raaben, Drillerier og hyppigen vel ogsaa Haandgribeligheder mest paa Studiigaarden selv imod de Examen og de saakaldte Rusfecollegier besøgende unge Studenter; men da disse vare mandstærke, vare de ikke bange for at værge sig, og dette foranledigede mange Kampe og Puf og blodige Næser, om ikke Pander, paa begge Sider, med megen Støi og Uorden, der oftere paataltes af det academiske Senat samt af de enkelte academiske Fædre, som bleve ubehageligen berørte eller forstyrrede deraf. Det er vidunderligt, hvor længe dette om end lidet farlige, dog for dannede Mennesker usømmelige Drilleri har vedligeholdt sig, i visse Tider ikke lidet begunstiget ved de adsprædte Læsesale, det næsten med hver Time vexlende Tilhørerpersonale og hele det midlertidige Universitetslocales Uhyggelighed. Under 6te Juli 1702 fortæller Birckerod i sine Dagbøger S. 405: „Imedens Deposituri pare oppe paa Auditorio superiori til Examen

styli, gjorde Studenterne ved Studiigaarden en svar Alarm. Thi saasom Rector Magnificus Dr. Caspar Bartholin havde sammesteds ladet sætte Soldater-Vagt, for at formene dennem deres Russe-Raaben og anden Insolenz, bleve de derved mere opsætsige, saa at der vankede vældig Hug imellem Vagten og dennem; og der Rector selv kom ned for at styre dennem, blev han med haanlige Skjendsord afviist." I Holbergs ellevte Juni II. 1 raabe Studenterne Ru...s, Ru...s, Ru...s efter den keitede og gammeldags klædte Studenstrup, om hvem de troe, at han paa den Tid af Aaret er kommen til Kjøbenhavn for at tage Examen artium, medens han er kommen i Terminsforretninger. Ikke synderlig værre end de skildrede Drillerier have vel de „Uordener" været, som foranledigede, at Immatriculationen fra Aar 1788 ophørte at være offentlig (s. ovenf. S. 52); men at Hensigten med denne Forandring ikke opnaaedes, kan sees af Engelstofts Annaler 1808 1ste B. S. 105, hvor der omtales, at af den gamle Uskik at plage Russerne endnu for faa Aar siden den Levning var tilbage, at de unge Studenter, naar de kom for at vorde inscriberede, bleve af deres ældre academiske Medborgere modtagne med et almindeligt Raab af Rus. Men naar der sammesteds tilføies, „at denne Uskik har afskaffet sig selv ved Sædernes tiltagende Forædling, og at den, som nu (i 1808) vilde tillade sig nogen saadan Uartighed, skulde af sine egne Commilitoner blive udpeget som et uopdraget og pøbelagtigt Menneske", da maa en saadan Yttring vække Studsen hos alle dem, som have været Vidner til de Optøier og Leier, som mange Aar derefter, ja endnu umiddelbart inden den nye Universitetsbygning blev tagen i Brug og maaskee da mest, foregik med Artiums-Candida-

terne, naar de afleverede deres Testimonier og Stileboger, medens de vare til Examen, naar de skulde modtage Borgerbrev hos Rector, med hvilke Russeraab de ved slige Leiligheder modtoges, naar de lode sig see, hvilken Trykken og Klemmen, hvilke Puf og Stød de (dog ikke uden at gjøre Gjengjeld) maatte døie af de en haie opstillede ældre Studenter. Mangen af os Ældre kan her vel sige: Quæque ipse miserrima vidi et quorum pars magna fui! Ved Afleveringen af Testimonierne var det gjerne Aarets Russer, der drillede Philisterne og sloge Hattene af dem. At det tilsidst maa være gaaet til Yderligheder især med denne Raaben Rus, beviser følgende Actstykke, der i Aaret 1835 var opslaaet i Studiegaardsporten (Selmers academiske Tidender 3die Aarg. 4de Hefte S. 506).

Rector et Senatus
Universitatis Hafniensis
Civibus academicis.

Quum ad Nos delatum sit, fuisse nuper e civibus huius Universitatis nonnullos, qui, dignitatis nominis academici parum memores, ueglecta humanitate, quæ vel maxime literarum cultores decet, tirones civitatis academicæ nanciscendæ causa huc advectos inurbanis vocibus et rusticis clamoribus excipere non dubitaverint, Nos, quum eiusmodi licentiam magnopere improbemus eamque ab hac Universitate exsulare cupiamus, quamquam certi, talia immodestiæ et rusticitatis exempla non nisi ad paucos pertinere, nec facile probiores in imitationem sui esse tractura, officii nostri esse duximus, Vos per hasce literas universe et serio monere, ut omni in tirones vocum iniuria, utpote non minus ab ævi nostri moribus quam a vera honestate aliena, plane abstineatis.

Hafniæ d. 2do Octob. MDCCCXXXV.

Udenfor Studiigaarden og i det selskabelige Liv viste Aldersaristocratiet sig i vore polerede Dage kun i de Ældres Yttringer af Ringeagt for saadanne halve Drenge og Ulyst til at have dem med ved Gilder og andre Sammenkomster. Ved Studenterforeningens Stiftelse var der Tale om aldeles at holde Russerne borte, og Resultatet blev, at man kun gav dem Adgang uden Stemmeret som temporaire Medlemmer, over hvis endelige Optagelse der, om jeg ikke husker feil, atter skulde afstemmes, naar deres Russeaar var omme. Men det kan heller ikke nægtes, at Russernes Væsen og Opførsel hyppigen var saaledes, at den kunde bidrage til at nære de Ældres Mistro og Ringeagt. Deres keitede Manerer, deres Selvtillid, det, at de gjorde sig vigtige med deres endnu friske Skolekundskaber og bare dem til Skue, deres Friskhyrs-Væsen, deres støiende Optræden og Ødelæggelsessyge (især i de gamle Auditorier) og andre raaere Kraftyttringer af den nylig efter en lang Skoletvang erhvervede Frihed gjorde dem lidet elskværdige og tiltrækkende. Russestreger vare synonyme med Drengestreger. Alt dette tabte sig gjerne i Løbet af det første Aar, i hvilket de ogsaa af Universitetet betragtedes som tirones, hvis Forberedelse til Facultetsstudierne endnu ikke var fuldendt. Det er derfor ikke sjeldent, at man nuomstunder hører gamle Academici beklage Ophævelsen af Examen artium og den saakaldte anden Examen blandt Andet af den Grund, at dermed det første Prøveaar er bortfaldet, der hørte til for at de unge Galninger kunde løbe Hornene af sig — ogsaa et Slags cornuum depositio.

At ogsaa i de danske Skoler baade Pennalismen og selv Depositionen, som Indvielse af de nye og de i en høiere Classe, navnlig i Mesterlectien opflyttede Disciple, har

været herskende og der er dreven maaskee med større Haardhed og Raadhed, end ved Universitetet, er nokſom bekjendt. „Disciplene i Smaalectierne vare Mesterlectiens Tjenere, Opvartere og Rendedrenge" siger endnu Prof. Bertel Møller i Erindringerne om sin Skoletid, der falder i Slutningen af det forrige Aarhundrede [1]), og Levningerne af denne Pennalisme ere selv nu ikke forsvundne navnligen i Opdragelsesanstalter, hvor de neppe nogensinde ganske ville kunne udryddes. Endelig havde ogsaa i Danmark flere Haandværkslaug (f. Ex. Snedkerne, Feldberederne) endnu i Begyndelsen af dette Aarhundrede en Depositsen lignende Indvielse i Lauget, men som vel ikke har været Andet end en reen Efterabelse af tydsk Brug.

---

[1]) Bidrag til Slagelse Latinskoles Historie, i Molbechs historisk-biographiske Samlinger 2det Hefte S. 228; jfr. mine Bidrag til Skoletugtens Historie i Norden S. 33.

Efterretninger

om

Odense Cathedralskole

for

Skoleaaret 1855—56.

Afgangsexamen 1855.

Ved Ministeriets Skrivelse af 11te Juni f. A. underrettedes Rector om, at den skriftlige Examen vilde for alle Skoler være at afholde Løverdagen d. 23de Juni (Oversættelse fra Latin paa Dansk, tydsk Stiil, arithmetisk Opgave), Mandagen d. 25de (Udarbeidelse i Modersmaalet, geometrisk Opgave) og Tirsdagen d. 26de (latinsk Stiil). Tillige meldtes ved samme Skrivelse, at da Underviisningsinspecteuren ikke dette Aar vilde komme til at overvære Afgangsexamens Afholdelse ved Odense Cathedralskole, maatte Ministeriet have det overladt til Rector selv, overeensstemmende med de gjeldende Bestemmelser, at anordne det Fornødne med Hensyn til den mundtlige Examens Afholdelse.

Til Afgangsexamens anden Deel indstillede sig følgende ti Candidater, som havde underkastet sig Examens første Deel i Aaret 1853:

1. Harald Emil Høst, Søn af afd. Amtstuefuldmægtig Høst i Nyborg, født sammesteds d. 28de November 1835, optagen i Skolens 3die Classe d. 7de Januar 1850.

2. Carl Ferdinand Emil Jørgensen, Søn af Brændeviinsbrænder P. Jørgensen i Odense, født sammesteds d. 1ste Juni 1836, optagen i 1ste Classe d. 1ste September 1846.

3. Niels Christian Møller Bredsdorff, Søn af afd. Pastor Bredsdorff i Vesterskjerninge, født sammesteds d. 5te September 1836, optagen i 2den Classe d. 1ste September 1848.

4. Hans Arendt Barfoed, Søn af Pastor Barfoed i Allerup, født i Ølbye Præstegaard i Jylland d. 25de November 1834, optagen i 4de Classe d. 1ste September 1849.

5. Søren Poulsen, Søn af Gaardmand Poul Sørensen i Ronninge, født paa Sølykkegaarden paa Ronninge Mark d. 1ste Mai 1837, optagen i 1ste Classe d. 1ste September 1847.

6. Carl Christian Rasmussen, Søn af Procurator, Proprietair Rasmussen i Odense, født sammesteds d. 3die Januar 1837, optagen i 1ste Classe d. 1ste September 1846.

7. Harald Vilhelm Kjær, Søn af Pastor Kjær i Gudme, født sammesteds d. 26de April 1835, optagen i 3die Classe B d. 1ste September 1847.

8. Louis Fonss, Søn af Kammerherre, Toldinspecteur v. Fonss i Nyborg, født i Wyck paa Føhr d. 2den Juli 1834, optagen i 2den Classe d. 1ste September 1846.

9. Johan Christian Valeur Fritz, Søn af Pastor Fritz i Brendekilde, født i Bedsted Præstegaard i Jylland d. 19de November 1834, optagen i 2den Classe d. 1ste September 1846.

10. Hans Petersen Borchsenius, Søn af Proprietair Borchsenius til Fraugdegaard, født paa Lundsgaard d. 9de Januar 1836, optagen i 4de Classe d. 1ste September 1849.

Til Afgangsexamens første Deel indstillede sig følgende tretten Disciple af sjette Classe: Gustav

Johan Ludvig Feilberg, Zeuthen Euler Frederik Ployen Svitzer, Albrecht Christopher Warberg, Hans Emil Meyling, Peter Rudolph Wolf, Peter Clausen Larsen, Christian August Schønheyder, Frederik Ludvig Gleerup, Hieronymus Laub, Johan Nicolai Tilemann Dreyer, Olaus Andreas Ipsen, Matthias Vilhelm Samuel Storch, Knud Frederik Juel, af hvilke ni bleve opflyttede i syvende Classe efter Examen.

Opgaverne ved de skriftlige Prøver af Examens begge Afdelinger have været følgende:

1. Udarbeidelse i Modersmaalet: „Skildring af Helvetiens Naturforhold og deres Indflydelse paa Indbyggernes Sysler og Erhvervskilder."

2. Latinsk Stiil: Den dramatiske (scenicus) Poesie blev, som de andre Arter af Poesie, overført fra Grækerne til Romerne. Thi endskjøndt der hos Romerne og andre Folk i Italien synes at have været en ringe Begyndelse til sceniſk Fremstilling (actio) før den Tid, da den græske Litteratur begyndte at blive dem bekjendt, var den dog ikke bragt til nogen fast Form og veg derfor let for Grækernes uddannede Kunst, saa at neppe nogle dunkle Spor bleve tilbage. Hvorfor nu Romerne i Comoedien (thi alene om den ville vi her tale libet, med Forbigaaelse af Tragoedien) ikke have forsøgt paa at oversætte eller efterligne Aristophanes og de øvrige Digtere, hvis Værker indbefattes under Navnet den gamle Comoedie, er let at indsee og trænger ikke til nogen lang Forklaring. Thi denne hele Art, som havde blomstret næsten to hundrede Aar iforveien, var saaledes fremvoxet (enascor) af den athenienſiske Stats inderste Væsen og hængte saaledes sammen med den Tids Begivenheder, paa

hvilken Stykkerne (fabula) vare opforte, at den ikke kunde overføres til nogen anden Jordbund (solum). Romerne vendte sig altsaa til den nyere Comoedie, der i Tiden var meget nærmere og hvis Digtere havde taget deres Stof af det daglige Liv og Menneskenes almindelige Charakterer. Disse Digteres, Menanders, Philemons og andres Stykker have Plautus og Terents (for alene at nævne dem af Romerne, hvis Værker vi have) oversat eller efterlignet saaledes, at de lade (fingo) Handlingen foregaae i Grækenland og bevare det græske Livs Udseende, og disse Stykker, i hvilke der beholdtes saa aabenbare Mærker af den fremmede Oprindelse, kaldte Romerne palliatæ eller, med Bibeholdelse af det græske Navn, comoediæ; dem derimod, i hvilke andre Digtere havde behandlet romerske Sujetter (argumentum), gave de Navn af togatæ. Til at kjende denne sidste Art er Leiligheden betaget os, da alle Stykker af den Art ere gaaede tabte, ogsaa Afranius's, hvem Romerne foretrak for alle andre Forfattere af fabulæ togatæ.

3. Oversættelse fra Latin paa Dansk: Af Murets Commentar til Aristoteles's Ethiks 5te Bog (Tom. III p. 383 ed. Ruhnk.) fra Antiqui legum latores indtil plurimum operæ collocent.

4. Tydsk Stiil: Imellem Henrik den Fjerdes trofasteste og berømteste Vaabenfæller (Waffengefährte) var Ludvig af Crillon, hvem hans Samtidige formedelst hans Tapperhed og urokkelige Mod kaldte Manden uden Frygt. Da Kongen havde sendt ham til Marseille, hvilken Stad truedes af Spanierne, for at staae den unge Hertug af Guise, som var Gouverneur der, bi, faldt det Hertugen ind at prøve, hvor fast Crillons Mod var. Han lod da pludselig en Nat blæse Alarm foran Crillons Qvarteer,

ilede selv til ham, fortalte ham med Tegn paa Overraskelse og Skræk, at Fjenden havde bemægtiget sig Staden og Havnen, og opfordrede ham til at flygte for ikke ved sit Fangenskab at forøge Seierherrernes Triumph. Men Crillon greb, neppe vakt af Søvne, uden at tabe Fatningen et eneste Øieblik, sine Vaaben og paastod, at det var bedre at dø med Kaarden i Haanden end at overleve Tabet af Staden. Uden at høre paa videre Foreſtillinger ilede han ned ad Trapperne med Hertugen; men førend de naaede Udgangen, braſt (ausbrechen) Guiſe i Latter og Crillon mærkede, at det Hele var Spøg (Scherz). Da blev hans Mine mørkere end da han havde tænkt paa at gaae i Kamp, og idet han heftigen trykkede Hertugen mod Væggen, sagde han i en frygtelig Tone: Unge Menneske! Vov aldrig at sætte en brav Mands Mod paa Prøve for Spøgs Skyld! Ved Gud! Dersom Du havde fundet mig svag, vilde jeg nu have gjennemboret Dig. Det var den samme Crillon, hvem Henrik den Tredie forgjeves havde opfordret til at overfalde og dræbe den ældre Hertug af Guiſe. Til en Forbrydelse havde han intet Mod.

5. Arithmetiſk Opgave:

1) Ligningen

$$(x^2 - a^2 - b^2)^2 - 2c^2 (x^2 + a^2 + b^2) + c^4 = 0$$

opløſes med Hensyn til x.

2) En Mand har udlaant to Summer, nemlig 1500 Rdl. og 3000 Rdl. til 5 pCt. Rente. Disse Summer ere med paaløbne Renter og Renters Rente tilbagebetalte efterat den første Sum har udeſtaaet netop dobbelt saa længe som den sidſte, med i Alt 6272 Rdl. 70 ß. Hvorlænge have disse Gjældsposter staaet ubetalte?

6. Geometrisk Opgave: Forholdet imellem et Kugleſegment og den tilſvarende Kugleſector er m. Hvor ſtort er da Forholdet imellem Segmentets Høide og Kuglens Radius, hvor ſtor Toppunktsvinklen i den tilhørende Kegle?

Ex. Nr. 1) $m = {}^5/_8$, Nr. 2) $m = {}^7/_8$, Nr. 3) $m = {}^9/_8$.

Den mundtlige Prøve afholdtes i Forbindelſe med Skolens Hovedexamen imellem den 7de og 20de Juli. I Cenſuren over de enkelte Fag deeltoge med Lærerne: Stiftsprovſt Svitzer i Religion, Paſtor Strøm i Hiſtorie og Geographie, Skoleforſtander Adjunct Laſſen i Latin, Græſk, Franſk og Tydſk, Adjunct Efkildſen i Naturhiſtorie, Skoleforſtander Jenſen i Mathematik og Naturlære.

Candidaterne have ved denne Examen erholdt følgende Charakterer:

Candidaternes Navne.	Første Afdeling.				Anden Afdeling.								Hoved-charakteer.	Skriftl.
	Alph.	Fransk.	Geographie.	Naturhistorie.	Udarbeidelse i Modersmaalet.	Fatin, mundtlig.	Latin, Fristlig.	Græsk.	Religion.	Historie.	Arithmetik.	Geometrie.	Naturlære.	
H. E. Hoft.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	g.	ug.	ug.	mg.	Første Charakteer.	—
E. Ferd. E. Jørgensen.	mg.	g.	mg.	mg.	mg.	ug.	g.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	g.	Første Charakteer.	mg.
N. Chr. Møller Bredsdorff.	mg.	mg.	g.	g.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	Første Charakteer.	g.
H. Arendt Barfoed.	mg.	mg.	mg.	mg.	g.	mg.	g.	mg.	mg.	ug.	mg.	g.	mg.	Første Charakteer.	g.
S. Poulsen.	mg.	g.	mg.	mg.	g.	mg.	g.	g.	g.	mg.	mg.	mg.	g.	Første Charakteer.	mg.
E. Chr. Rasmussen.	mg.	mg.	mg.	mg.	g.	g.	g.	g.	mg.	g.	mg.	mg	mg.	Første Charakteer.	—
H. V. Kjær.	g.	mg.	g.	mg.	g.	g.	tg.	g.	g.	g.	tg.	tg.	tg.	Anden Charakteer.	—
L. Fonfs.	g.	g.	tg.	g.	g.	mg.	tg.	tg.	g.	g.	g.	g.	g.	Anden Charakteer.	—
J. Chr. Valeur Fritz.	g.	g.	g.	g.	g.	tg.	tg.	tg.	g.	tg.	g.	g.	g.	Anden Charakteer.	—
H. P. Borchfenius.	g.	g.	g.	g.	g.	tg.	tg.	g.	g.	g.	g.	tg.	g.	Anden Charakteer.	—

2. Realclasſers Oprettelſe.

Denne Begivenhed, ſom ſaa pludſelig har givet Cathedralſkolens Virkſomhed en betydelig Udvidelſe, troer jeg at burde omtale ſærſkilt fra Aarsberetningen om den øvrige Underviisning. Det vil være bekjendt af Skolens Program for 1853, at Miniſteriet allerede i Aaret 1852 havde paatænkt at oprette Realclasſer ved Siden af de ſtuderende Clasſer i nogle af de lærde Skoler, hvoriblandt Odenſe Cathedralſkole, og derhos at udvirke en Lovbeſtemmelſe for Anordningen af en Afgangsexamen for dem, der havde fuldſtændigen gjennemgaaet et Lærecurſus i Realclasſerne og om den Virkning, Aflæggelſen af denne Prøve maatte være at tillægge. Men efterat have indhentet Rectors Betænkning (hvis Indhold er angivet i ovennævnte Program S. 72 f.) og efter flere Forhandlinger med Stiftsøvrigheden erklærede Miniſteriet i Skrivelſe til Ephoratet af 7de Februar 1853, at Samme, efter Forholdenes Beſkaffenhed, maatte anſee det rigtigſt, at der for det Første Intet foretoges for at bevirke ſærlige Realclasſer oprettede ved Odenſe Cathedralſkole. Denne Skole blev da heller ikke medtagen blandt de Skoler, der i Udkaſtet til en Lov om Realunderviisningens Indførelſe ved nogle lærde Skoler, ſom forelagdes Rigsdagen, udpegedes ſom beſtemte til ogſaa at indbefatte Realclasſer, og overhovedet var der ikke Tale om nogen Udvidelſe af Skolens Virkſomhed i denne Retning førend kort efterat Bekjendtgjørelſen angaaende en Underviisningsplan for en ſærſkilt Realunderviisning ved nogle af de lærde Skoler m. m. var udkommen og dens Beſtemmelſer gjorte anvendelige paa den ved Aarhuus og Aalborg Cathedralſkole alt foreløbigen indrettede Realunderviisning. Hvad der her, uagtet mange ſærdeles gunſtige

Betingelser, fornemmelig talede imod den omtalte Plans Iværksættelse, var den Omstændighed, at der i Odense allerede fandtes en stærkt frequenteret privat Realskole, der i en Række af Aar heldigen havde arbeidet for denne Undervisnings Fremme og hvis Virksomhed vilde, om ikke standses, dog paa mange Maader hindres og lammes ved Concurrence med den lærde Skole, hvilket jeg heller ikke undlod at gjøre opmærksom paa i den af mig angaaende denne Sag under 7de November 1852 afgivne Betænkning, uagtet jeg isvrigt fra mit Standpunkt maatte anbefale Planens Udførelse.

Forandring i denne Tingenes Stilling kom ligesaa uventet og overraskende for vor Skole og dens Lærere som for hele Odense, af hvis Ungdom endnu i Slutningen af forrige Aar henved hundrede frequenterede Realskolen. Under 1ste November f. A. underrettede Realskolens Bestyrer, forhenværende Adjunct Lassen Stiftsøvrigheden om, at Omstændighederne vilde nøde ham til at ophæve denne Skole med Aarets Udgang. Det var Mangelen paa Udsigter til at erholde de fornødne dygtige Lærerkræfter, som bevægede Bestyreren til dette Skridt. I Forbindelse med at meddele Ministeriet denne Begivenhed anbefalede derpaa Ephoratet Indførelsen af en særlig Realunderviisning ved Cathedralskolen. Men da Hensyn til Ungdommens Tarv og Forældres øieblikkelige Forlegenhed ikke tilstedede lang Tid til Forhandlinger og de sædvanlige Formaliteters Jagttagelse, ansaae jeg det, efter mundtlig Conference med Stiftamtmanden og Biskoppen og Opmuntring fra disses Side, for rigtigst, uden at oppebie Ministeriets Opfordring, under 4de November foreløbigen at gjøre Samme opmærksomt paa, at Skolelocalet strax tillod Indrettelsen af en tredie og fjerde Realclasse, hvortil

der med næste Skoleaars Begyndelse ved nogen Forandring af et Par Classeværelser vilde kunne komme en femte Classe; i de forstnævnte tvende Classer vilde tilligemed dem af Cathedralskolens Disciple, som ikke agtede at gaae den studerende Vei, et Antal af imellem 30 og 40 nye Disciple kunne faae Plads, hvorved den nieblikkelige Trang formeentligen vilde være afhjulpen, idet de ældste af Realskolens Disciple antoges efter denne Skoles Ophør strax at ville gaae over til den praktiske Vei eller det særskilte Fag, hvortil de vare bestemte, endeel Forældre, hvis Kaar vare ringere, vilde sætte deres Sønner i den nyligen her oprettede høiere Borgerskole, hvor Skolelønnen er lav, og de yngste Drenge, til hvilke der ikke var Plads i Cathedralskolens tvende nederste Fællesclasser, midlertidigen kunde sættes i en herværende vel anseet Forberedelsesskole. I sit Svar paa dette Andragende eller denne Forespørgsel gav Ministeriet under 23de s. M. sit Samtykke til, at der foreløbigen blev truffet Anstalt til i en særlig 3die og 4de Realclasse ved Cathedralskolen at optage, fra 1ste Januar 1856 at regne, saa mange af den private Realskoles Disciple, som Rummet tillod, saaledes at der gaves de Disciple, som alt vare i Skolens 3die og 4de Classe og som ikke vare bestemte til at studere, forlods Plads i Realclasserne. Tillige anmodedes Rector i samme Skrivelse om snareste muligt at meddele det af ham bebudede nærmere Forslag om den Forøgelse af Skolens Lærerkræfter og Udgifter i det Hele, som denne Udvidelse af Skolens Virksomhed vilde medføre, saaledes at Udgiften baade til Undervisningen og til de egentlige Skolefornødenheder opgjordes deelviis for Januar Qvartal 1856 og for Finantsaaret $18^{56}/_{57}$, hvorhos Ministeriet gjorde opmærksom paa den, som det syntes, rimelige Eventualitet, at det vilde blive

nødvendigt endvidere at dele de to nederſte Fællesclaſſer i parallele Afdelinger. Efterat Rector derpaa under 6te December havde indſendt de forlangte Forſlag til Underviisningens baade foreløbige og ſenere definitive Ordning tilligemed Udkaſt til Fag- og Timefordeling for indeværende Skoleaar i begge de nye Realclaſſer ſamt Overſlag over Bekoſtningerne, fulgte under 18de December Miniſteriets Approbation paa hvad der hørte til den proviſoriſke Ordning af Realvæſenet, navnlig Bemyndigelſe til at antage adſkillige nye Lærere indtil videre ſom Timelærere. Der kunde nemlig ikke være Tale om ſtrax at anſætte nye faſte Lærere, ſelv om ſaadanne vare at erholde med ſaa kort Varſel, fordi Rigsdagens Samtykke til de forøgede Lønninger først maatte erhverves; ſelv til at dække de forholdsviis ikke betydelige Udgifter for Januar Qvartal (omtrent 300 Rd. til Lærere, 75 Rd. til Inventarium og andre Reqviſiter) maatte Pengebeløbene ſøges erholdte ved en Tillægsbevilling. Indtil Realunderviisningen blev definitivt ordnet, maatte den altſaa beſtrides ved Timelærere deels blandt Skolens Perſonale, deels andre, ſom vare at erholde her paa Stedet, og i denne Henſeende var det et ſtort Held, at Adjunct Laſſen fandtes villig til at paatage ſig Underviisningen i de nyere Sprog, ligeſom ogſaa Lærer Hanſen ved Lahns Stiftelſe, der havde underviiſt i Mathematik og Regning i Realſkolen, paatog ſig de ſamme Fag i de nye Claſſer. Det var da disſe nye Timelærere, ſom bleve engagerede ifølge Miniſteriets Bemyndigelſe; Underviisningen i de øvrige Fag beſørges i dette Skoleaar imod Extrabetaling af adſkillige af Skolens faſte Lærere, ſaaledes at Adjunct Silfverberg har Danſk, Adjunct Taaffe Religion og Adjunct Strøm Naturhiſtorie i begge Realclaſſer, Adjunct Vogelſang

Hiſtorie og Geographie i 4de og Adjunct Faber ſamme Fag i 3die Claſſe. Foruden i de omtalte Fag nyde Realiſterne Underviisning i Skrivning (2 Timer ugentlig i hver Claſſe), i Sang og i Gymnaſtik (indtil videre i een ugentlig Time, der tages fra 7de Claſſe). Derimod har Tegning, hvortil tvende Timer ugentlig i Planen ere beſtemte, maattet ſuſpenderes paa Grund af at der for Tiden her er Mangel paa en paſſende Lærer i dette Fag; den ene af Tegnetimerne er derfor indtil videre henlagt under den mathematiſke Lærer for at anvendes særſkilt til geometriſk Tegning.

Efter udgaaet Bekjendtgjørelſe angaaende den nye Realindretning og Opfordring i Byens Aviſer til Vedkommende at melde ſig, anmeldtes til Optagelſe 45 nye Aſpiranter, hvoraf dog 7 af Realſkolens 4de Claſſe, ſom ikke kunde antages at være modne til 3die Claſſe, ſtrax maatte henviſes til en anden Forberedelſesſkole indtil det næſte Skoleaars Begyndelſe, da vor 2den Fællesclaſſe allerede var ſaa talrig, at ingen nye Diſciple kunde faae Plads deri. Tre Aſpiranter fandtes baade for gamle og for vidt fremrykkede i Kundſkaber til med nogen Nytte for en kort Tid at deeltage i Underviisningen i 4de Claſſe. For dog at give ſaa mange ſom muligt af de forhenværende Diſciple af Realſkolens 6te Claſſe A og B og 5te Cl. A, B Adgang, var Miniſteriets Tilladelſe erhvervet til for denne Gang at udvide Aldersgrændſen ſaaledes, at der i 3die Claſſe kunde optages Diſciple fra det fyldte 10de Aar indtil 14 Aars Alderen og i 4de Claſſe fra det fyldte 11te Aar til 15 Aars Alderen. Kun een Aſpirant til 3die Claſſe, ſom var over det angivne Maximum af Alder, maatte afviſes, en anden traadte tilbage efter Realſkolens Beſtyrers Raad. Der indſtillede ſig ſaaledes 33 Aſpiranter

til Indlemmelsesproven d. 22de December, hvoraf 30 bleve optagne, nemlig 13 i 4de og 17 i 3die Classe. Da nu tillige af Skolens egne Disciple fra de tilsvarende studerende Classer 6 gik over til 4de, 7 til 3die Realclasse, kom saaledes den første til at bestaae af 19, den sidste af 24 Disciple. De nye Classer aabnedes den 7de Januar 1856, efter at den foreløbige Læseplan for dette Skoleaar var bleven aftalt. Hvilke Lære- og Læsebøger der efter Ministeriets Approbation af 2den Januar d. A. benyttes af Realeleverne, vil sees af Beretningen om de i dette Skoleaar gjennemgaaede Pensa.

For at vedkommende Forældre kunne blive bekjendte med det Maal, der tilsigtes ved den Realunderviisning, som nu er begyndt i denne Skole, og de Fordringer, som stilles til Realeleverne, vil jeg her optage de vor Skole vedkommende Bestemmelser af Bekjendtgjørelsen af 18de September f. A. „angaaende en Underviisningsplan for en særskilt Realunderviisning ved nogle af de lærde Skoler i Kongeriget Danmark og en Afgangsexamen for dem, der have gjennemgaaet denne Underviisning eller en tilsvarende ved andre Skoler.“ Endnu vil jeg, ligeledes til Vedkommendes Efterretning tilføie følgende Bemærkninger. Som det vil sees af Bekjendtgjørelsens første Paragraph, er det denne realistiske Underviisnings Opgave at meddele en sammenhængende almindelig Dannelse, og jeg maa stærkt fremhæve, at det er dens eneste Opgave, for at forebygge Forventninger, som maaskee En og Anden her i Provindsen kunde gjøre sig om, at hans Søn umiddelbart fra Skolen skal kunne træde ind i en for et særeget Fag beregnet Skole. Skolen vil gjøre sine Elever til dannede Mennesker, men kan aldeles ikke

tage Hensyn til de særegne Fordringer, som muligen gjøres til den tilkommende Officeer eller Polytechniker eller Landinspecteur eller Forstmand, ja den paatager sig ikke engang at gjøre nogen til Apothekerlærling, endskjøndt der i Bekjendtgjørelsens § 8 er taget noget Hensyn til Pharmaceuter; end ikke disses videre Uddannelse for deres særskilte Fag vedkommer Skolen som saadan, men maa erhverves ad privat Vei. Hvad den nu aabnede Underviisning angaaer, da vil den ved næste Skoleaars Begyndelse fortsættes i en femte Classe, som da vil blive oprettet og er beregnet paa et toaarigt Cursus for dem, som ville naae det hele for Realunderviisningen satte Maal og derefter muligen underkaste sig en Afgangsexamen, der giver samme Ret som den almindelige Forberedelseseksamen (Præliminairexamen) ved Universitetet. Men denne Realunderviisning begynder, ligesom Underviisningen for de Studerende, allerede fra nederste Classe af og gaaer derfra opad efter en bestemt og sammenhængende Plan lige indtil øverste Realclasse, saa at det ikke er ligegyldigt, hvorledes Forberedelsen har været, naar nogen Dreng, uden at have gjennemgaaet vore nederste Classer, aspirerer til at optages i en af de 3 egentligen saakaldte Realclasser. Jeg vil da raade Vedkommende, som agte at sætte deres Børn i en af disse Mellemclasser, til flittigen at conferere med Skolen om Fordringerne til Optagelse, baade hvad disses Omfang og Indhold angaaer, og at lade deres Børns Lærere gjøre sig bekjendte med Skolens Plan og Fremgangsmaade i de lavere Classer, hvilke Drengen skal overspringe. — Det turde ikke være overflødigt her udtrykkeligen at erklære og gjøre opmærksom paa, at samtlige Disciple i Cathedralskolen, i hvilkensomhelst Classe de ere, ere stillede under lige Vilkaar, ere Skolen lige kjære og magtpaalig-

gende, og have lige Rettigheder og Pligter uden ringeste Forskjel imellem Latinere og Realister eller Begunstigelse af de første fremfor de sidste, med mindre man vil kalde det en Begunstigelse, at de studerende Disciple ene kunne erholde Stipendier, der dog i Almindelighed oplægges i deres Skoletid og kun komme dem til Gode, naar de naae at underkaste sig Afgangsexamen og derefter lade sig immatriculere ved Universitetet, men, hvis dette ikke skeer, hjemfalde til Stipendiefonden eller maae tilbagebetales, forsaavidt Noget deraf skulde være oppebaaret under Skolegangen. Til Fripladse derimod have ved kongelig Resolution af 18de October 1848 (jfr. Progr. f. 1849 S. 61) Realister Adgang ligesaavel som de Studerende, naar de have været over eet Aar i Skolen, og under de samme Betingelser, nemlig, foruden ved Attester bekræftet Trang eller Uformuenhed, gode Anlæg, Flid og tilfredsstillende Forhold i og udenfor Skolen.

Bekjendtgjørelsen af 18de September 1855 lyder saaledes:

1. Undervisningen i de Realclasser, der forbindes med de lærde Skoler, skal gaae ud paa at meddele en sammenhængende almindelig Dannelse, der ved Kundskabsindhold og Øvelse af Aandsevnerne kan blive frugtbar for Disciplens paafølgende hele Udvikling og for hans Færd i Livet, hvad enten han umiddelbart fra Skolen gaaer over i en practisk Livsstilling, eller ved en høiere Skole vil søge en videre Uddannelse for et særskilt Fag.

2. Undervisningen meddeles i et fireaarigt Cursus i 5 Classer, de to nederste fælles med de studerende Disciple, de 3 andre særskilte Realclasser, hvoraf de tvende ere eetaarige, den øverste toaarig med Deling af Undervisningen i de Fag, hvori det maatte ansees uomgængeligt fornødent, navnlig i Mathematik.

3. Undervisningsgjenstandene ere: Modersmaalet, Tydsk, Fransk, Engelsk, Religion, Historie, Geographie, Mathematik, Naturlære, Naturhistorie, Skrivning og Tegning, Sang, Legemsøvelser.

4. For de Disciple, der have tilbragt 2 Aar i øverste Realclasse og ønske at forlade Skolen med Vidnesbyrd om den opnaaede Kundskab og Modenhed, afholdes en Afgangsexamen i samtlige Undervisningsgjenstande undtagen Religion, Sang og Legemsøvelser.

Ingen maa indstille sig til denne Examen, førend han har fyldt sit 15de Aar.

5. Om Behandlingen af de enkelte Undervisningsgjenstande og om Omfanget og Beskaffenheden af Afgangsproven deri fastsættes Følgende:

a) Undervisningen i Dansk skal gaae ud paa at lede Disciplen til rigtig og nøiagtig Brug af Modersmaalet og paa Uddannelse af hans Fremstillingsevne i Almindelighed. Den til Sikkerhed i skriftligt og mundtligt Udtryk fornødne grammatikalske Indsigt meddeles, idet tillige den ved Undervisningen i fremmede Sprog vakte Reflexion benyttes, uden at Modersmaalet behandles som et fremmed Sprog, hvis grammatiske Former skulle læres som noget Ubekjendt. Den æsthetiske Sands søges vakt ved Læsning af udvalgte, for Disciplens Alder passende Stykker af den skjønne Litteratur, hvorved de til Forstaaelsen af Digtekunstens og den bildende Kunsts Værker nødvendigste Forestillinger af classisk og nordisk Mythologie medtages og overhovedet det Bekjendtskab med Litteraturen vindes, som Disciplens Standpunkt tillader. Saafremt Læreren finder Anledning dertil, gjennemgaaes nogle lette svenske Læsestykker. Afgangsproven i dette Fag er alene skriftlig og indbefatter to Stilcopgaver, hvoraf den ene væsentlig maa gaae ud paa Gjengivelsen af et bekjendt Stof, den anden maa kræve en fri Behandling af et Æmne, der ligger indenfor den Forestillingskreds, som Skolen og Livet kan have udviklet hos Disciplen.

b) I Tydsk maa Disciplen søges bragt til med Lethed og Sikkerhed at forstaae prosaiske Forfattere, hvis Stiil ikke har særegne Vanskeligheder, og det almindelige Digtersprog samt til skriftligen at udtrykke sig uden grove Feil, naar der ikke kræves Brug af sjeldnere og mindre almindelige Ord eller af vanskelige og usædvanlige Sætningsformer. Proven anstilles deels mundtlig, ved Examination i et opgivet, i Skolen læst Pensum af mindst 400 Octavsider og i Stykker af tydske Skribenter, der ikke ere læste, deels skriftlig ved en let Stiil, uden Brug af Ordbog, væsentlig beregnet paa at godtgjøre antagelig Sikkerhed i Grammatikens Hovedregler og Herredømme over det almindeligste Ordforraad.

c) I Fransk bør søges opnaaet Evne til at læse og forstaae lettere franske Prosaister med den dertil fornødne grammatikalske Kund-

skab, samt til sprogrigtigen at gjengive skriftligen paa Fransk lette danske Sætninger uden sjeldne og vanskelige Ord. Afgangsproven bestaaer alene i Examination i to franske prosaiske Stykker, det ene taget af et opgivet Pensum af mindst 200 Octavsider.

d) I Engelsk skal, dog kun med Hensyn til det prosaiske Sprog, opnaaes samme Færdighed som i Tydsk. Ved Afgangsproven kræves foruden den mundtlige Examination, der anstilles paa samme Maade som i Fransk, en let Stiil, der ikke gaaer udenfor det almindelige Ordforraad, og ved hvis Udarbeidelse ikke maa bruges Ordbog.

e) Religionsunderviisningen omfatter den christelige Troes- og Sædelære samt Bibelhistorie.

f) I Historien tilveiebringes hos Disciplen en sammenhængende Oversigt over den almindelige Verdenshistories Grundtræk og Hovedbegivenheder; af Fædrelandets Historie gives en noget fyldigere Fremstilling.

I den almindelige Verdenshistorie kunne saadanne Folk, der ikke udøve nogen væsentlig Indflydelse, og saadanne Perioder, i hvilke ingen for Menneskeheden i det Hele vigtige Begivenheder ere indtrufne, behandles kort og ved Examen kun medtages, forsaavidt de berøre det Større og Vigtigere.

Det maa paasees, at de specielle chronologiske Bestemmelser, der kræves lærte og bevarede, indskrænkes til saadanne Hovedbegivenheder og Hovedpersoner, hvorved det Øvrige kan holdes sammen i passende, efter Gjenstandenes Betydning afmaalte Afsnit, og at iøvrigt kun Begivenhedernes Rækkefølge fastholdes.

g) Den geographiske Underviisning omfatter physisk og politisk Jordbeskrivelse tilligemed de uundværligste Sætninger af den mathematiske Geographie. Optagelsen af statistiske Angivelser maa begrændses efter Hensynet til det for Oversigten over de almindelige og vigtige Forhold Nødvendige, og især indskrænkes ved saadanne, der enten i sig selv ere usikkre (som de allerfleste Angivelser af Indbyggerantal udenfor Europa) eller dog fluctuerende (som Indbyggerantallet i de europæiske Stæder).

h) Den mathematiske Underviisning skal omfatte deels practisk Regning og elementair Arithmetik, hvori medtages Decimalbrøker, Bogstavregning, Ligninger af første Grad, Opløsning af Ligninger af anden Grad, samt de simpleste Logarithmeregninger, deels elementair Plangeometrie, hvormed forbindes geometrisk Tegning, saaledes at der erhverves Færdighed i ordentlig Udførelse af sædvanlige geometriske Constructioner, og erholdes Indsigt i Rumstørrelsers Fremstilling ved Hjælp af deres Projectioner paa to

paa hinanden lodrette Planer. I dette Fag aflægges tre skriftlige og een Tegneprove. Der gives en skriftlig Opgave i practisk Regning, men af en saadan almindelig Natur, at der ikke fordres Kjendskab til bestemte Handelsforhold eller til Udtryk, som ere eiendommelige for enkelte Virkekredse. Fremdeles gives en Opgave saavel i Arithmetik som i Geometrie af en saadan almindelig Natur, at den kun kræver en ligefrem Anvendelse af hvad der maa forudsættes lært. Ved Tegneproven fordres udført en simpel Construction, der ligger indenfor hvad der enten ved Undervisningen udtrykketig er gjennemgaaet, eller kan fordres som ligefrem Anvendelse af det Lærte. Ved Bedommelsen heraf bliver ikke blot at see paa, at Fremgangsmaaden er rigtig, men ogsaa paa, at Udforelsen er ordentlig og noiagtig.

i) I Naturlære (hvori Undervisningen gives i øverste Classe) meddeles det Vigtigste saavel af den mechaniske som af den chemiske Deel. Undervisningen maa i den mechaniske Deel omfatte Læren om faste Legemers Ligevægt, Hovedsætningerne om draabeflydende og luftformige Legemers Ligevægt med Forbigaaelse af al Detail, fremdeles de vigtigste Capitler af Bevægelseslæren, nemlig Tyngden, Centrifugalkraften, de keplerske Love, Ebbe og Flod, Pendulet og Bolgebevægelsen. Af Naturlærens chemiske Deel gjennemgaaes Varmelæren og den dermed i Forbindelse staaende Deel af Meteorologien, Hovedsætningerne af Læren om Magnetisme og Electricitet; tillige meddeles herunder en Oversigt over de i Naturen mest udbredte Grundstoffer og deres vigtigste uorganiske Forbindelser. Examensproven gaaer ud paa dette hele Omfang.

k) I Naturhistorie gives en Oversigt over Mineraliernes, Planternes og Dyrenes Væsen og charakteristiske Udviklingsformer i Hovedgrupper, oplyst ved Slægter og Arter som Exempler, og anskueliggjort i Særdeleshed ved Kundskab til de vigtigste og mest fremtrædende indenlandske Naturgjenstande.

l) Ved Afgangsexamen aflægges tillige Prøve i Skrivning og Tegning. Udfaldet af denne bedommes ikke blot efter Prøveskriften og Prøvetegningen, men tillige efter den ydre Behandling af samtlige skriftlige Examensudarbeidelser.

6. Afgangsproven for Realdisciplene afholdes til samme Tid som Afgangsexamen for de studerende Disciple ved de lærde Skoler, og, hvad den skriftlige Deel angaaer, under Eet ved alle Skoler og over de samme Opgaver. Udfaldet af Examen tilkjendegives ikke ved forskjellige Characterer, men alene ved Udtrykket „Bestaaet" eller „Ikke bestaaet" saaledes at „Bestaaet" kan gives Tillægget „med Udmærkelse."

Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet har at give de nærmere Bestemmelser om hvad der ved Examensproverne i de enkelte Fag skal fordres for at have bestaaet Examen. Efter afholdt Examen meddeles der af Skolen Enhver et Vidnesbyrd om, hvorledes han har fuldendt den.

7. Opgaverne til den skriftlige Deel af Examen gives fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet indtil videre saaledes, at Ministeriet lader sig forelægge Forslag dertil af Undervisningsinspecteuren ved de lærde Skoler i Forening med Fagkyndige, som Det aarligen anmoder om at sammentræde med ham til dette Øiemed. Den mundtlige Examen ved de forskjellige Skoler lader Ministeriet controllere af enkelte dertil udsendte Mænd, hvorved tages Hensyn til, at samtlige Sider af Undervisningen jevnligen blive Gjenstand for Fagkyndiges Jagttagelse. Ministeriet kan lade sig de skriftlige Examensarbeider indsende for at underkastes en Revision.

8. Den, der har bestaaet Afgangsexamen for Realdisciple, har derved opnaaet samme Ret og samme Adgang til høiere Undervisningsanstalter og Fageramina, som Aflæggelsen af den ved Bekjendtgjørelsen af 14de Septbr. 1838 anordnede almindelige Forberedelseseramen ved Universitetet giver.

Forsaavidt nogen Realdisciple er bestemt til at blive Pharmaceut, og ved privat Undervisning har skaffet sig den i bemeldte Bekjendtgjørelse foreskrevne Kundskab i Latin, kan han deri enten for Examenscomiteen ved den almindelige Forberedelseseramen eller hos Skolens Rector og een af dens Lærere, der underviser i Latin, underkaste sig en særskilt Prove, hvilken, naar han bestaaer deri, skal i Forbindelse med den aflagte Afgangsexamen være tilstrækkelig til at give ham Adgang til pharmaceutisk Examen. Det Fornødne om denne Proves Udfald anføres, saafremt den er aflagt ved Skolen, i det Vidnesbyrd, der meddeles vedkommende Disciple for Afgangsexamen.

5. Underviisningen.

Underviisningen i Skolens øvrige Classer er bleven fortsat efter den i de foregaaende Aar fulgte Plan og Orden uden at nogen af de studerende Classer har været deelt, hvorfor heller ikke nogen ny Lærers Ansættelse var fornøden, da Adjunct Daniel Frederik Priefs under 25de October f. A. var bleven entlediget paa Grund af Svagelighed. Kun een kortvarig Foranstaltning, som blev truffen i Begyndelsen af Skoleaaret, maa omtales. Allerede ved Ministeriets Resolution af 26de Juni 1852 var det efter Rectors Forslag blevet bevilget, at der maatte gives de ustuderende Disciple af 4de og 5te Classe, naar deres Antal i et Aar udgjorde 4 eller derover, Leilighed til fælles Underviisning i Engelsk istedetfor Græsk (Progr. f. 1853, S. 69); men først iaar meldte sig et saa tilstrækkeligt Antal, at denne Underviisning kunde iværksættes, og efter Ministeriets Approbation i Skrivelse af 6te September f. A. blev dette Fag overtaget af Adjunct Silfverberg. Samtidig med Realclassernes Oprettelse bortfaldt imidlertid denne særskilte Underviisning, idet de ustuderende Disciple af 4de Classe gik over til den dermed parallele Realclasse, og den eneste ustuderende Disciple af 5te Classe kom til at deeltage i 4de Realclasses Timer i Engelsk.

Fagene have været fordeelte saaledes i indeværende Aar:

Rector: Latin og Græsk i VII . . . . . 16 Timer.
Overlærer Lefolii: Latin i VI og V, Dansk i II og I . . . . . 26 —

Overlærer Sick: Græsk i VI og V, Fransk i VI–III . . . . . 20 Timer.
Overlærer Kragh: Naturlære i VII, Mathematik i VII–IV . . . . . 28 —
Adjunct Silfverberg: Hebraisk i VII, Græsk i IV, Latin i IV og III, indtil Januar tillige Engelsk i V og IV, fra Januar Dansk i IV og III Realclasse . . . . . 33 (31) —
Adjunct Faber: Religion i VII–III, Dansk i VII og VI, Regning i I, fra Januar tillige Historie og Geographie i 4die Realclasse . . 29 —
Adjunct Vogelsang: Historie og Geographie i VII–III (fra Januar tillige i 4de Realclasse), Regning i II . . . . . 29 —
Adjunct Taaffe: Tydsk i VI og V, Religion, Historie og Geographie i II og I, fra Januar tillige Religion i IV og III Realclasse . . 26 —
Adjunct Strøm: Naturhistorie i VI–I (fra Januar tillige i Realclasserne), Fransk i II, Arithmetik i III . . . . . 27 —
Adjunct Haugsted: Tydsk i IV–I, Dansk i V–III . . . . . 22 —
Adjunct Lassen: Tydsk, Fransk og Engelsk i Realclasserne . . . . . 23 —
Lærer Hansen: Mathematik og Regning i Realclasserne . . . . . 14 —
Fuldmægtig Jastrau: Skrivning i IV–I samt efter Januar ogsaa i Realclasserne, Tegning i de 3 nederste Classer . . . . . 21 —
Syngelærer Schønberg: Sang i hele Skolen 6 —
Præmierlieut. v. Printzen med Assistenter: Gymnastik i hele Skolen . . . . . 8 —

Følgende Schema viser, hvormange ugentlige Timer der har været tildeelt hvert Fag i de forskjellige Classer:

Fagene:	VII	VI	V	IV St.	IV R.	III St.	III R.	II	I	Summa.
Dansk	3	2	2	2	2	3	3	5	5	27
Tydsk	–	3	3	3	4	2	4	5	5	29
Fransk	–	3	3	2	4	3	4	5	–	24
Engelsk	–	–	–	–	4	–	3	–	–	7
Latin	9a)	8	8	8	–	9	–	–	–	42
Græsk	5	4	5	5	–	–	–	–	–	19
Hebraisk	3b)	–	–	–	–	–	–	–	–	3
Religion	2b)	2	3	3	2	3	2	3	3	23
Historie og Geographie	3c)	5	4	4	5	4	5	5	5	40
Regning og Mathematik	5b)	4	4	4	6	4d)	6	4	4	41
Naturhistorie	–	3	2	2	2	2	2	2	3	18
Naturlære	3b)	–	–	–	–	–	–	–	–	3
Skrivning	–	–	–	1	2	2	2	3	4	14
Tegning	–	–	–	–	1e)	2	1e)	2	3	9
Sang	2	2	2	2	2	2	2	2	2	18f)
Gymnastik	1	2	2	2	1	2	1	2	2	15g)

a) Deelt i latinsk Stiil 2 Timer, altsaa i det Hele 11 Timer. — b) Deelt, altsaa resp. 6, 4, 10, 6 Timer. — c) Disse Timer anvendes ene til Historie. — d) Disse Timer anvendes deels til Arithmetik deels til Regning. — e) Jaar blot geometrisk Tegning. — f) Combineret efter Stemmer. — g) Classeordenen følges ikke ganske ved Inddelingen i 5 Partier.

Under 20de August f. A. har Ministeriet approberet Indførelsen af følgende nye Lære- og Læsebøger:

I Religion: Daugaards Lærebog i den evangelisk-christelige Religion istedetfor Balles Lærebog i de 3 nederste Classer.

I Naturhistorie: Lütkens „Dyreriget" fra 3die Classe af, indtil videre ved Siden af Drejers og Bramsens Lærebog i Botanik.

---

4. De i Skoleaaret gjennemgaaede Pensa.

I Aarets Løb er i de forskjellige Fag læst Følgende:

Dansk.

I Classe. Til Oplæsning er benyttet Borgens og Rungs Læsebog, 2det Cursus. Flere Digte, navnlig af historisk og fortællende Indhold, ere lærte udenad, deels efter samme Læsebog, deels efter 1ste Deel af Krossings poetiske Læsebog. Sproglæren er indøvet især ved mundtlig Meddelelse, hvorved Bojesens Grammatik er lagt til Grund; Hovedreglerne af denne ere lærte, men af Anmærkningerne Intet, som angaaer Læren om Formernes Betydning og Anvendelse. Læren om Skilletegnene er indøvet i Forbindelse med Sætningslæren. Ugentlig er skrevet een Stiil, mest efter Dictat, som i Almindelighed har bestaaet i prosaisk Gjengivelse af lærte Digte, enkelte Gange ere tidligere lærte tydske Stykker blevne oversatte. — II Classe. Til Oplæsning er benyttet Molbechs Læsebog. Bojesens Sproglære er læst fuldstændig, kun med Forbigaaelse af nogle faa Anmærkninger; det Lærte er blevet indøvet ved Analyse. Hver Uge er skrevet een Stiil, som afvexlende har været Dictat og Oversættelse af en tidligere tydsk Lectie. Af Krossings poetiske Læsebog 1ste Deel ere flere Digte lærte udenad. — III stud. Classe. Holsts prosaiske Læsebog er benyttet til Læseøvelser og Analyse. Bojesens Grammatik er læst og repeteret og navnlig er Sætningslæren og Interpunctionsreglerne gjennemgaaede. Hver Uge er skrevet een Stiil, deels Gjengivelse af en forelæst Fortælling, deels Oversættelse fra Tydsk, deels Øvelser efter Borgens Veiledning. Af Krossings poetiske Læsebog ere 6 Digte lærte udenad. — III Realclasse. Holsts prosaiske

Læsebog til Øvelse i Oplæsning og Analyse. Af Krossings poetiske Læsebog ere flere Digte lærte udenad. Af Bojesens Grammatik er Sætningslæren udførligen gjennemgaaet, samt det Vigtigste lært af de øvrige Afsnit. Stilene have bestaaet undertiden i Dictat af vanskeligere Stykker, men oftest i Gjengivelse af en forelæst Fortælling, mest af historisk Indhold. — IV stud. Classe. Læse- og Analyseøvelser efter Holsts prosaiske Læsebog; af den poetiske Deel ere flere Digte læste og 4 lærte udenad. Bojesens Sproglære er repeteret. Hver Uge een Stiil, deels Øvelser efter Borgens Veiledning 18—21 Lection, deels Udarbeidelser af fortællende og beskrivende Indhold, undertiden Oversættelse fra Tydsk. — IV Realclasse. Holsts prosaiske Læsebog til Oplæsning og Analyse; af Sammes poetiske Læsebog ere flere Digte læste og nogle lærte udenad. Af Bojesens Grammatik er Sætningslæren udførligen gjennemgaaet og det Vigtigste af det Øvrige medtaget. — V Classe. Molbechs Skildringer er benyttet til Oplæsning; ligeledes Oehlenschlägers Nordens Guder, hvorved det Vigtigste af den nordiske Mythologie er meddeelt. Af Holsts poetiske Læsebog ere flere Digte læste og 7 lærte udenad. Engang om Ugen Stiil, deels Beskrivelser og Skildringer, deels Oversættelse fra Tydsk og Latin. — VI Classe. Læst nogle af Mynsters Betragtninger, Chr. Winthers Nordens Mythologie, Oehlenschlägers Nordens Guder samt udvalgte Stykker af nogle Sagaer. Maanedlig 2 til 3 Afhandlinger. — VII Classe. Læst udvalgte Værker af Holberg, Wessel, Baggesen, Heiberg og Hertz. Litteraturhistorien gjennemgaaet efter Thortsens Haandbog forfra til Frederik d. 5tes Tid. Maanedlig to til tre Afhandlinger.

De vigtigste Opgaver i de to øverste Classer have været:

VI Classe: Hvad er at foretrække, enten at være Gjenstand for Menneskenes Misundelse eller for deres Medlidenhed? — Om Lettroenhed og dens Følger. — Hvilke Omstændigheder begunstigede Preussens Ophøielse til et Kongerige, og af hvilken Vigtighed har denne Begivenhed været for Tydskland? — Betragtning over Skabelseshistorien, som den findes i 1ste Mosebog. — Lader Duellen sig forsvare fra Moralens Standpunkt? — Gives der Handlinger, som ere moralsk ligegyldige? — Exemplets Kraft. — Om Kaffeplanten og dens Vigtighed for Mennesket. — Naturen, betragtet som en Aabenbarelse af Gud. — Hvorfor blive gode Forsætter saa ofte ikke udførte? — Udvikling af Ordsproget: Dristigt vovet halvt er vundet.

VII Classe: I nogle Træk at vise, hvorledes Studiet af Naturen tjener til at befordre det almindelige Velvære. — Skildring af den hedenske Verdens Tilstand paa Christi Tid. — Klosternes Betydning for Middelalderens Litteratur og Videnskabelighed. — Hvad have vi Modersmaalet at takke for og hvorledes lægge vi bedst vor Taknemmelighed for Dagen? — Hvilke udvortes Forhold tjente især til at befordre Christendommens første Udbredelse. — I hvilken Hensigt drives Studiet af Oldsager. — Aarsagerne til Romerrigets Forfald og endelige Undergang. — Sammenligning imellem Grækernes og Romernes Folkeeiendommelighed. — Kan Luxus billiges fra det moralske Standpunkt? — Bedømmelse af Begrebet Kosmopolitisme.

Tydsk.

I Classe. Rungs Læsebog for de lavere Classer S. 75–117, 169–197; af Digtene i Læsebogen ere 15 lærte udenad. Det Vigtigste af Hjorts mindre Grammatik med Undtagelse af Verber af 2den Conjugation. To Gange om Ugen deels Dictat deels Nedskrivning enten af et udenad lært Digt eller af det i Grammatiken Læste. — II Classe. Rungs Læsebog S. 1–55, 117–152; af Digtene i Læsebogen ere 6 lærte udenad. Hjorts mindre Grammatik er læst fuldstændigen og repeteret. To Gange om Ugen Stiil, deels Dictat eller Nedskrivning af et udenad lært Digt, deels Indøvelse af Grammatiken efter Wolles Materialier. — III stud. Classe. Hjorts Læsebog S. 1–52. Af Sammes større Grammatik er hele

Formlæren læst og repeteret. Stiil eengang om Maaneden. — III Realclasse. Hjorts Læsebog S. 33–93. Af Sammes større Grammatik Verberne. Lassens Elementarbog Nr. 24, C–76, C mundtlig og Nr. 24, C–47, C tillige skriftlig paa Skolen. — IV stud. Classe. Hjorts Læsebog S. 132–195. Af Sammes Grammatik er Formlæren fuldstændigen læst og repeteret; de vigtigste Regler af Ordføiningslæren ere indøvede i Forbindelse med Opgaver efter Grønbergs Stiløvelser. Stiil een eller to Gange om Ugen. — IV Realclasse. Hjorts Læsebog S. 164–183, 186–194, 291–329 og cursorisk S. 195–216. Af Sammes Grammatik Pronominer og Verber indtil Enkeltheder i Bøiningen (Nr. 270–360) og Ordføiningslæren indtil de med be dannede Verbers Styrelse (Nr. 689). Stiil paa Skolen eengang om Ugen efter Grønberg (18de Afsnit). — V Classe. Hjorts prosaiske Læsebog S. 312–337, 358–388, den poetiske Deel S. 1–23, 78–80. 94–96, 99–103, 106–109. Af Sammes Grammatik er læst og repeteret Formlæren og det Meste af Syntaxen; Læren om Brugen af Casus og Modi er tildicteret. 4 Stile maanedlig, hvoraf de to ere skrevne paa Skolen, de to hjemme. I det Mindste et Par maanedlige Timer ere anvendte til mundtlig Oversættelse fra Dansk paa Tydsk af et foresat Pensum af Begyndelsen af Lorentzens Stilebog, som ogsaa er benyttet ved de skriftlige Øvelser. — VI Classe. Hjorts prosaiske Læsebog S. 299–321, 326–337, 484–558; Jürs og Rungs poetiske Læsebog S. 1–127 (med Forbigaaelse af enkelte Digte), S. 148–153, 163–179, 207–221. Noget af Schillers Wilhelm Tell er læst extemporalt. De foresatte Pensa ere ikke heelt gjennemexaminerede, men hver Times Begyndelse er anvendt til at oplyse de forekommende Vanskeligheder efter

Disciplenes Spørgsmaal. Hele Hjorts Grammatik er repeteret. Det Vigtigste af den nyere tydske Litteraturs Historie er gjennemgaaet efter Abrahams's Omrids (fra S. 63), dog med Forbigaaelse af mange mindre betydelige Forfattere og Specialiteter (Goethe efter Prof. Hammerichs Program). Stiil 4 Gange maanedlig, skreven deels hjemme deels paa Skolen; mundtlig Oversættelse to eller tre Gange maanedlig. Til Opgaver ved de skriftlige og mundtlige Øvelser er for det Meste benyttet Lorenzens Stilebog og tredie Afdeling af Henrichsens Opgaver til latinske Stile.

Fransk.

II Classe. Af Borrings Manuel des enfants er læst S. 1–64, 81–140, 149–164. Det Almindeligste af Formlæren er indøvet deels mundtlig, deels ved Hjelp af Abrahams's franske Sproglære. — III stud. Classe. Lassens Læsebog for Skolernes Mellemclasser S. 1–65, 72–95. Af Abrahams's Grammatik det Vigtigste af Formlæren, saaledes, at de fleste uregelmæssige Verber ere medtagne. — III Realclasse. Lassens Læsebog S. 58–93, 100–121 og cursorisk S. 94–100, 122–134; af Grammatiken Hjelpeverberne, de regelmæssige og hyppigst forekommende uregelmæssige Verber. Lassens Stileopgaver 1ste Afsnit Nr. 12–46 mundtlig og 12–34 tillige skriftlig paa Skolen. — IV stud. Classe. Lassens Læsebog S. 65–70, 79–93; Borrings études litt. S. 1–10, 105–133, 173–192, 384–395; Formlæren repeteret og flere nye Partier medtagne. — IV Realclasse. Lassens Chrestomathie S. 128–197 og cursorisk 1–15. Af Formlæren hele Afsnittet om Verberne og af Ordføiningslæren Capitlet om Artiklerne. Lassens Stileopgaver 2det Afsnit Nr. 1–19 skriftlig paa Skolen og des-

uden 14 Stykker mundtlig. — V Classe. Borrings études S. 173–187, 192–196, 222–265, 273–278, 284–325, 330–342, 348–355, 379–384, 406–424. Formlæren er repeteret fuldstændigt; af Syntaxen er læst i Sammenhæng fra § 376 til § 408, ligesom nogle andre Stykker mundtlig ere gjennemgaaede. — VI Classe. Af Borrings études S. 20–105, 118–167, 228–242, 266–272, 326–342, 348–378, 395–406 samt nogle faa af de poetiske Stykker; af Mérimée Colomba, samt Mateo Falcone, vis. de Ch. XI, l'enlev. de la redoute, Tamango, lettres d'Espagne I og II. Til Extemporallæsning er brugt 2den Bog af Michelet hist. romaine, et mindre Afsnit af Voltaire Charles XII samt nogle fragmentariske Stykker af Mérimée. Grammatiken er afsluttet, dog saaledes at enkelte Partier af Syntaxen ere forbigaaede, andre læste i Udtog.

Engelsk.

III Classe. Mariboes Læsebog 20 Fabler indenad, udenad og skriftlig paa Skolen; the history of little Jack Nr. 1–43. Af Mariboes Grammatik et Udvalg af Formlæren. Engang om Ugen lette Exempler skriftlig paa Skolen. — IV Realclasse. The Mission by Maryat S. 83–160 og cursorisk S. 1–36, Mariboes Grammatik til Adjectiverne og Sammes Stilebog S. 1–28 til skriftlige og mundtlige Øvelser paa Skolen.

Latin.

III Classe. Silfverbergs Læsebog til S. 37. Af Madvigs Grammatik er læst det, der er bestemt for denne Classe af Bøiningslæren. Syntax er ikke læst efter Grammatiken, men ved Læsningen af Læsebogens 1ste Cursus, 2det Afsnit, som begyndtes efter Halvaarsexamen, ere

Hovedreglerne af Casuslæren mundtligt meddeelte og Exemplerne lærte udenad. Stiil er ikke skrevet, men under Overhøringen er det Læste indøvet ved mundtligt dannede Exempler. — IV Classe. Cæsar de bello Gallico 1ste og 4de Bog. Af Grammatiken er Formlæren repeteret og udvidet; af Syntaxen er læst til Moduslæren. Det Vigtigste af Moduslæren er i een Time om Ugen meddeelt efter Grammatiken og indøvet ved Exempler. To Stile ere skrevne om Ugen, den ene hjemme, den anden paa Skolen; Opgaverne ere dicterede og have i den første Halvdeel af Aaret udelukkende været dannede som Efterligning af det Læste: senere ere som oftest friere Opgaver valgte. — V Classe. Cæsar de bello Gallico 4de Bog; Ciceronis oratio pro Milone; af Ovids Forvandlinger efter Feldbauschs Udvalg Stykkerne I–VII. Grammatiken i det for denne Classe bestemte Omfang. To Stile ugentlig, een hjemme og een paa Skolen, efter Ingerslevs Materialier 2den Udgave 2den Afdeling. — VI Classe. Ciceronis oratio pro Milone; Livius 3die og 4de Bog; Virgils Æneide 2den og 3die Bog. Af Sproglæren er medtaget, hvad der er bestemt for denne Classe. To Stile ugentlig, een hjemme og een paa Skolen efter Henrichsens Materialier, omtrent hvert andet af de 50 første Stykkee i 1ste Heftes 2den Samling; enkelte Versioner err skrevne efter Henrichsens Opgaver. — VII Classe. Horats's Breve 1ste Bog; Virgils Æneide 2den og 8de Bog (den sidste som Repetition for øverste Afdeling); Cicero de oratore 2den Bog indtil Cap. 50 samt de to første catilinariske Taler; Taciti Annalium lib. I et II. Til extemporal Læsning eengang om Ugen er benyttet Ciceros Breve, Curtius, Svetonius og Plinius's Breve. To Stile ugentlig, den ene hjemme,

den anden paa Skolen efter Henrichſens Opgaver saaledes, at det ældre Parti har benyttet anden, det yngre tredie Samling; ligeledes er een Verſion hver Maaned udarbeidet hjemme efter Sammes Opgaver fra Latin paa Danſk; een Time om Ugen er jævnligen anvendt til mundtlig Stiil eller til at udarbeide en Verſion paa Skolen.

Græſk.

IV Claſſe. Lunds Læſebog til S. 23 tilligemed de tilſvarende danſke Exempler. Af Tregders Formlære er læſt det Vigtigſte af Lydlæren og Bøiningslæren, med Forbigaaelſe af endeel Anmærkninger. — V Claſſe. Xenophons Anabasis 1ſte Bog og de 4 første Capitler af 2den. Af Formlæren er Afſnittet om de uregelmæssige Verber læſt fra Nyt af og repeteret i Forbindelſe med det forhen Læſte. — VI Claſſe. Homers Odyssee 9de og 10de Bog, Xenophons Anabasis 1ſte og 2den Bog. Tregders Formlære er, med Forbigaaelſe af nogle Enkeltheder, ſluttet efter det for denne Claſſe beſtemte Omfang. — VII Claſſe. Euripides's Hekabe og af Tregders Anthologie de homeriſke Hymner, Elegierne, Epigrammerne og de meliſke Digte; Xenophons Memorabilia 1ſte og 2den Bog, Herodot 8de og 9de Bog (tildeels ſom Repetition for øverſte Afdeling). Af Madvigs Syntaxis ere Hovedreglerne fra Moduslæren indtil Enden gjennemgaaede i Sammenhæng, til endeel af de øvrige Regler og Bemærkninger er idelig henviiſt under Læsningen af Forfatterne.

Hebraiſk.

VII Claſſe. Yngſte Afdeling: Geneſis til 7de Capitel. Af Whittes Grammatik Formlæren, med

Forbigaaelse af de uregelmæssige Nominer. — Ældste Afdeling: Genesis fra 8de Capitel indtil Enden; desuden er læst fra 16de til 25de Psalme. Whittes Formlære er repeteret.

Religion.

I Classe. Daugaards Lærebog 1ste og 2det Capitel med Forbigaaelse af §§ 14–17. Hele Balslevs Bibelhistorie. Morgenpsalmer ere lærte udenad. Bibellæsning. — II Classe. Daugaards Lærebog 3die og 7de Capitel indtil § 160. Af Herslebs større Bibelhistorie det G. Testaments Historie indtil 4de Periode; Morgensange og andre Psalmer ere lærte udenad. Bibellæsning. — III stud. Classe. Daugaards Lærebog 4de, 5te, 6te og 8de Capitel. Herslebs Bibelhistorie fra Samuel til Enden af den jødiske Historie. — III Realclasse. Daugaards Lærebog de to første Capitler. Herslebs Bibelhist., det N. Testaments Historie indtil S. 196 (Udg. 1854). Psalmer lærte udenad. Bibellæsning. — IV stud. Classe. Gads Lærebog § 21–32 og 39–66. Herslebs Bibelhistorie, Jesu Historie fra de første Mirakler til Enden. — IV Realclasse. Daugaards Lærebog de to første Capitler. Herslebs Bibelhistorie, det N. Testaments Historie indtil S. 198. Bibellæsning. — V Classe. Gads Lærebog § 67–120. Herslebs Bibelhistorie, Jødernes Historie fra Rigets Deling til Enden og Udsigten over det G. T.s Skrifter, samt Apostlernes Historie og Udsigten over det N. T.s Skrifter. — VI Classe. Gads Lærebog § 121–156. Bibelhistorien repeteret heelt igjennem. — VII Classe B. Gads Lærebog § 157 til Enden og § 1–20 samt repeteret fra § 21–66. Matthæi Evangelium i Grundsproget. — VII Classe A. Repeteret Lærebogen fra 3die Capitel

til Enden. Apostlernes Gjerninger og Jacobs Brev læste i Grundsproget.

Historie.

I Classe. Af Bohrs Lærebog i den gamle Historie er læst hvad der er trykt med spærret Skrift; enkelte lette Fortællinger ere medtagne af det med mindre Skrift Trykte, ligesom ogsaa Forbindelse imellem de enkelte Stykker er givet ved mundtlig Fortælling. — II Classe. Samme Lærebog indtil Enden, men saaledes, at Alt er medtaget. — III stud. Classe. Af Kofods almindelige Verdenshistorie i Udtog er læst Frankrigs Historie til Aaret 1815. — III Realclasse. Af samme Lærebog Danmarks Historie indtil Wienercongressen og Frankrigs Historie til Revolutionen. — IV stud. Classe. Af samme Lærebog Frankrigs Historie fra Aar 1815 til 1830, endvidere Englands, Spaniens, Portugals og de forenede Nederlandes Historie. — IV Realclasse. Efter samme Lærebog Danmarks, Sverrigs, Ruslands og Spaniens Historie. — V Classe. Efter samme Lærebog Tydskelands, Italiens, Ruslands, Polens og Preussens Historie. — VI Classe. Samme Lærebog, Italiens og Sverrigs Historie. Danmarks Historie efter Allens Lærebog. — VII Classe. Den gamle Historie og Middelalderens efter Estrups Lærebog. Danmarks Historie repeteret.

Geographie.

I Classe. Af Ingerslevs mindre Lærebog: Europa indtil Sydeuropa. — II Classe. Af samme Lærebog Slutningen af Europa fra Italien samt de øvrige Verdensdele. — III stud. Classe. Welschovs Geographie, Europa indtil Kongeriget Nederlandene. — III Realclasse. Samme Lærebog fra Rusland til Eng-

land. — IV stud. Classe. Samme Lærebog Europa fra Nederlandene ud til Asien. — IV Realclasse. Samme Lærebog fra Frankrig til Asien. — V Classe. Efter samme Bog Asien, Afrika, Amerika og Australien. — VI Classe. Repeteret hele Geographien.

Mathematik og Regning.

I og II Classe. Øvelse i praktisk Regning efter Mundts Regnebog. — III stud. Classe. Steens elementaire Arithmetik gjennemgaaet gg indøvet ved Hjelp af Sammes mathematiske Opgaver for det indledende Cursus. — III Realclasse. Broagers Arithmetik, Indledningen, de 4 Species til Division og positive og negative Tal; praktisk Regning efter Jensens Regnebog III Afsnit, omvendt og sammensat Reguladetri samt endeel Stykker af Delingsregning. Mundts Geometrie indtil Sætn. 61; geometrisk Tegning efter Simesens Tegnelære 1ste Afsnit, 1–20. — IV stud. Classe. Steens rene Mathematik I, 1–44, 75–85. Ramus's Geometrie S. 1–53. — IV Realclasse. Broagers Arithmetik det Samme som i III Realcl. samt Potenser, Coefficienter og eensartede Udtryk; praktisk Regning efter Jensens Regnebog 3die Afsnit, Rentes Regning samt endeel Stykker af Capitlet om Gevinst og Tabs Beregning. Mundts Geometrie indtil Sætning 98; geometrisk Tegning efter Simesen I Afsnit, 1–25. — V Classe. Steens rene Mathematik I, 75–116 (undtagen 93, 94, 108, 114). Ramus's Geometrie S. 47–74, 84–90; desuden repeteret Geometrien forfra. — VI Classe. Steens rene Mathematik I, 55–74, 108, 117–149; Ligninger af 1ste og 2den Grad. Oppermanns Geometrie 2den Bog (undtagen Tillæg til § 2 og § 3 samt enkelte Artikler); Opg. XI,

XII. Een skriftlig Opgave hjemme om Ugen. — VII Classe B. Steens rene Mathematik II; III, 1-4, 17-27; Till. I, 1-4, 11-15; II. Ramus's Trigonometrie Art. 1-7, 9-15. Repeteret Oppermanns Geometrie. Adskillige Timer ere anvendte til skriftlige Øvelser paa Skolen; to skriftlige Opgaver hjemme om Ugen. — VII Classe A. Steens rene Math. I, 45-54, 85, 93, 94. Repeteret hele Arithmetiken; Mundts Stereometrie (undt. Art. 35, 47, 74, 86, 175-202, 250-259). Ramus's Trigonometrie Art. 16, 17, 21, 24; repeteret 1-7, 9-15; ligeledes repeteret en Deel af Oppermanns Geometrie. Steens mathematiske Geographie med dicterede Tillæg. Skriftlige Øvelser og Opgaver som B.

Naturhistorie.

I Classe. Pattedyrene og Fuglene efter Strøms naturhistoriske Læsebog. — II Classe. Krybdyr og Fiske efter samme Bog. Det linnéiske Planteſystem efter mundtlig Forklaring. — III stud. Classe. Plantelærens beskrivende Deel, med Undtagelse af nogle fremmede Plantefamilier og Lønbplanterne. Det menneskelige Legeme og Pattedyrene efter Dreiers og Bramsens kortfattede Lærebog i Zoologie og Botanik. — III Realclasse. Det menneskelige Legeme (med Forbigaaelse af nogle vanskeligere Partier) læst efter Lütkens „Dyreriget." Pattedyrene efter Dreiers og Bramsens Lærebog. — IV stud. Classe. Krybdyrene efter samme Bog; Fiskene og Bløddyrene efter Lütkens Bog. — IV Realclasse. Det menneskelige Legeme og Pattedyrene. — V Classe. Arachnider, Myriopoder, Krustaceer og Annelider; Bløddyr og Straaledyr; en Deel af Indledningen til Planteriget. — VI Classe. Planteriget. Pattedyrenes og

Fuglenes Naturhiſtorie repeteret og fuldſtændigen udviklet. I de tre ſidſte Claſſer er benyttet Dreiers og Bramſens Lærebog.

Naturlære.

VII Claſſe B. Örſteds mechaniſke Phyſik til Art. 206; Peterſens chemiſke Phyſik S. 1–186. — VII Claſſe A. Örſteds mechaniſke Phyſik fra Art. 206 til Enden. Repeteret det hele Curſus.

---

5. Diſciplene.

Ved Udgangen af forrige Skoleaar var Diſciplenes Antal 112, hvoraf ti dimitteredes til Univerſitetet og elleve forlode Skolen inden det nye Skoleaars Begyndelſe. Efter Indlemmelſesprøven optoges i Auguſt f. A. fire og tyve, og i Januar d. A. i de to Realclaſſer tredive nye Diſciple. Derimod er hidtil (Beg. af Juni) i Løbet af dette Skoleaar udtraadt ſex, nemlig een af VII B, tre af V, een af IV Realcl. og een af III ſtud.; een Diſcipel af anden Claſſe, Chr. U. E. Peterſen døde d. 29de September f. A. af Typhus. Skolen beſtaaer altſaa for nærværende Tid af 138 Diſciple, fordeelte i 9 Claſſer i efterfølgende Orden (De, hvis fuldſtændige Navne og Fædres Navne ere angivne, ere de ſidſt indkomne):

VII Claſſe A: 1. H. M. E. Cloos. 2. G. P. J. Heiberg. 3. F. E. Langkilde. 4. P. N. Damm. 5. N. Jacobſen. 6. V. Fønſs. VII B: 7. P. N. Wolf. 8. G. J. L. Feilberg. 9. A. Chſtphr. Warberg. 10. H. E. Meyling. 11. H. Laub. 12. F. L. Gleerup. 13. J. N. T. Dreyer.

VI Classe: 1. Ch. P. S. Krag. 2. Thorv. Schroll. 3. J. Th. Gleerup. 4. P. Cl. Larsen. 5. L. P. Lorentzen. 6. L. P. M. Chr. Wittrup. 7. Chr. F. Storch. 8. J. Borchsenius. 9. S. Chr. Barfoed. 10. G. F. Jørgensen.

V Classe: 1. J. Chr. S. Dreyer. 2. H. Chr. Hansen. 3. J. F. Krarup. 4. M. G. E. Lausen. 5. J. K. Smidth. 6. S. C. Chr. Lassen. 7. L. Th. Engelstoft. 8. J. P. J. L. H. R. Sick. 9. V. Møller.

IV studerende Classe: 1. R. Pedersen Holmdrup. 2. Rasmus Pedersen Marslev (afd. Gaardmand P. Mortensen i Marslev). 3. Th. J. Thorning. 4. M. Seligmann. 5. J. P. Brandt. 6. M. G. J. V. Krag. 7. Axel von der Pahlen Wilhjelm (Pastor Wilhjelm i Snode og Stoense paa Langeland). 8. F. L. Hansen. 9. R. Hofman (Bang). 10. J. H. M. Wengel. 11. H. J. Chr. Hansen. 12. R. G. Møller. 13. Th. A. Lund. 14. V. A. F. Hansen. 15. J. H. Fr. Jørgensen.

IV Realclasse: 1. Niels Peter Jørgensen (Rugbrødbager Jørgensen i Odense). 2. P. F. Esbensen. 3. M. H. Smith. 4. W. Gjellerup. 5. K. F. Leth. 6. C. V. Wittrup. 7. Jørgen Lauritz Figat Nielsen (Smaahandler Nielsen i Odense). 8. Alfred Julius Jacobsen (afd. Kjøbmand Jacobsen i Odense). 9. Hans Christian Rasmussen (Gaardmand R. Hansen i Aasum). 10. Ferdinand Ludvig Antony Nielsen (afd. Gjæstgiver Nielsen i Odense). 11. Adolph Paludan Seedorff (afd. Redacteur Seedorff i Odense). 12. Niels Adolph Conrad Chr. Brodersen Rammeskov (Kjøbmand Rammeskov i Odense). 13. Jens

Vilhelm Hanſen (Havnefoged Hanſen i Odenſe). 14. Herman Johannes Kieſsling (Blikkenſlager Kieſsling i Odenſe). 15. Niels Schaldemoſe (Paſtor Schaldemoſe i Søby). 16. Herman Schmidt (Kjøbmand Schmidt i Odenſe). 17. Steffen Severin Rode (Skibscapitain Rode i Odenſe). 18. Alfred Jaſtrau (Fuldmægtig Jaſtrau i Odenſe).

III ſtuderende Claſſe: 1. C. Wied. 2. C. J. L. Maar. 3. G. J. Döcker. 4. R. V. Aagaard. 5. E. D. Storch. 6. H. F. Niſſen. 7. N. E. Hofman (Bang). 8. Poul Chriſtian Hanſen Nyholm (Snedker Nyholm i Skaarup). 9. A. P. H. Chr. B. Holſt. 10. D. Chr. Bang. 11. Anton Frederik Skov-Peterſen (afd. Seminarielærer Peterſen paa Skaarup Sem.). 12. J. Bang. 13. Chr. E. A. Schøller. 14. Ludvig Bernhard Maximilian Schaffalitzky (Baron Schaffalitzky de Muckadel til Ølſtedgaard). 15. Theodor Bloch (Provſt Bloch i Kjerteminde).

III Realclaſſe: 1. J. L. F. Peterſen. 2. F. D. Peterſen. 3. A. Jørgenſen. 4. Carl Frederik Møller Schrayh (Farver Schrayh i Odenſe). 5. C. Ch. M. D. Heins. 6. J. E. Larſen. 7. J. V. A. Lind. 8. Adolph Envoldſen (afd. Forpagter Envoldſen paa Skovgaarde). 9. Carl Chriſtian Matthias Wiingaard (Slagtermeſter Wiingaard i Odenſe). 10. Hans Frederik Auguſt Briand (Forpagter Briand i Nykirke i Jylland). 11. Johannes Frydendahl Hoffgaard (Kjøbmand Hoffgaard i Odenſe). 12. William Seligmann (Søn af Kjøbmand Seligmann i Odenſe, Broder til Nr. 4 i IV ſtud. Cl.). 13. Ernſt Vilhelm

Løngreen (Malermeſter Løngreen i Odenſe). 14. Carl Paul Paulſen (Rugbrødbager Paulſen i Odenſe). 15. Johan Frederik Chriſtian Bruun (Skrædermeſter Bruun i Odenſe). 16. Hans Langkilde (Jægermeſter Langkilde paa Frederiksgave). 17. Jens Peter Heilmann (Veimeſter Heilmann i Odenſe). 18. Frederik Julius Andreſen (Proprietair Andreſen til Ørnfeld). 19. Frederik Ferdinand Charles Emil Nielſen (Broder till Nr. 7 i IV Realcl.). 20. Lauritz Chriſtian Jürgenſen (Kjøbmand Jürgenſen i Odenſe). 21. Morten Chriſtian Barfoed (Søn af Paſtor Barfoed i Allerup, Broder til Nr. 9 i VI Cl.). 22. Hans Langkilde Lollesgaard (Proprietair Lollesgaard til Moſegaard). 23. Chr. Peterſen. 24. Charles Leopold Harald Striegler (Artiſt Striegler i Odenſe).

II Fællesclaſſe: 1. S. Chrſtphr. R. Pade. 2. F. E. Duck. 3. J. V. Salchow. 4. Th. S. E. Krag. 5. J. Aareſtrup. 6. A. Cl. Lund. 7. F. G. Riemann. 8. E. Chr. Fencker. 9. Nicolai Faber Dreyer (Søn af Paſtor Dreyer i Bøvling ved Lemvig, Broder til Nr. 1 i V Cl.). 10. Birger Sophus Brandt (Forvalter Brandt paa Hvedholm). 11. Carl Rudolph Emil Benedict Hanſen (Paſtor Hanſen i Eſpe). 12. Th. O. Hald. 13. H. F. V. Weſſel Brown. 14. Chriſten Hanſen (Vognfabrikant Hanſen i Tved ved Svendborg). 15. F. O. Th. Engelſtoft. 16. V. F. R. Bille. 17. Juſtus Alexander Stricker (Juſtitsraad, Byfoged Stricker i Faaborg). 18. H. A. Weeke. 19. Harald Emil Fahnøe (afd. Proprietair Fahnøe paa Brendekildegaard). 20. P. Th. Teiſen. 21. O. X. Frölich.

I Fællesclasse: 1. Christian Urban Hansen (Kjøbmand U. Hansen i Odense). 2. Jes Johan Petersen (Apotheker Petersen i Odense). 3. Frants Vilhelm Ferdinand Hillerup (Cancellieraad, Herredsfoged Hillerup i Odense). 4. Erik Peter Stokkebye (Kjøbmand Stokkebye i Odense). 5. Robert Johannes Alexander Stricker (Broder til Nr. 17 i 2den Cl.). 6. Peter Foersom Langkilde (Broder til Nr. 16 i 3die Realcl.). 7. Johan Carl Jacob Andersen (Pleieson af Kjøbmand Angelo i Odense). 8. Hans Peder Hansen (Muurmester Hansen i Odense). 9. Adolph Schjerning Knudsen (Procurator Knudsen i Odense). 10. Carl Johan Ahlefeldt-Laurvig (afd. Greve Ahlefeldt-Laurvig til Bregholm). 11. Conrad Valentin (Kirkeværge, Kjøbmand Valentin i Odense). 12. Auguſtinus Herman Steenbuch (Godslæge Steenbuch paa Holsteinborg). 13. J. G. B. Hansen.

---

6. Stipendier og Legater.

Ved Ministeriets Resolution af 26 November f. A. ere Beneficierne i Skoleaaret $18^{55}/_{56}$ fordeelte saaledes:

1. Høieste Stipendium 50 Rdl.: N. Jacobsen, P. N. Damm, P. R. Wolf, A. Chrſtphr. Warberg, H. E. Meyling, F. L. Gleerup, L. P. M. Chr. Wittrup.

2. Mellemſte Stipendium 35 Rdl.: H. M. E. Cloos, P. C. Larsen, J. Th. Gleerup, Chr. F. Storch, J. Chr. S. Dreyer.

3. Laveſte Stipendium 20 Rdl.: G. P. J. Heiberg, J. K. Smidth, J. C. Chr. Laſſen, L. A. Damm, M. Seligmann, C. V. Wittrup, W. Gjellerup, R. V. Aagaard, F. D. Peterſen.

Alle diſſe Stipendier ere blevne oplagte.

4. Fri Underviisning: G. J. L. Feilberg, Chr. P. S. Krag, Th. Schroll, L. P. Lorentzen, H. Chr. Hanſen, V. Møller, C. J. V. Kragh, T. J. Thorning, J. P. Brandt, J. H. F. Jørgenſen, V. A. F. Hanſen, H. F. Niſſen, E. D. Storch, C. Ch. M. O. Heins, J. V. A. Lind, A. Cl. Lund, S. Chr. R. Pade, ſamt, ſom extraordinair Gratiſt, J. P. J. L. H. R. Sick.

De to Skolen tillagte Portioner af det Moltkeſke Legat, hver paa 40 Rdlr. oppebares af Diſciplene G. P. J. Heiberg og F. L. Gleerup. Det Baggerſke Præmielegat tildeeltes ved Cenſuren efter Hovedexamen Diſciplene P. R. Wolf og Z. E. F. P. Svitzer af 6te Claſſe, G. F. Jørgenſen af 5te og H. Chr. Hanſen af 4de Claſſe.

Det ſtørre Baggerſke Legat for Dimiſſi tildeeltes Dimittenderne H. E. Høſt og S. Poulſen. Af Froken Ernſts Legat for Dimiſſi bleve de tvende ſtørre Portioner (80 Rd.) tillagte R. Chr. M. Bredsdorff og H. A. Barfoed, tvende af de mindre (65 Rd.) H. V. Kjær og J. Chr. V. Fritz. Endvidere erholdt af ſamme Legats Beholdning stud. theol. R. L. Balslev (dimitteret 1852), stud. theol. Chrſtphr. Gleerup (dim. 1854) og stud. juris F. A. Henrichſen (dim. 1850) en extraordinair Underſtøttelſe af 50 Rdl. hver.

7. Udtog af Skolens Regnskab for Finantsaaret 1855-56.

	Indtægt.	Rdl.	Sk.
1.	Renter af Skolens Formue . . .	1,270	35
2.	Jordebogsindtægter i Korn og Penge:		
	A. Bøndergods	688	69½
	B. Tiender	7,956	48½
	C. Jordskyld	26	32
3.	Indtægter fra Kirker og Præstekald .	566	68½
4.	Indtægter fra Amtstuen	527	57
5.	Skolecontingenter	3,318	14
6.	Forskjellige ubestemte og extraordinaire Indtægter	13	89
7.	Beholdning fra Finantsaaret $18^{54}/_{55}$	6,511	44
8.	Indkomne Restancer fra foregaaende Aar	87	67
9.	Indbetalte Capitaler	498	„
10.	Afdrag paa Gageforskud	225	„
11.	Indtægter ifølge Decisionsposter . .	212	72
12.	Indtægter henhørende til næste Regnskabsaar, men optagne som Forudbetaling i dette	2,769	29
	Summa Indtægt	24,672	49½
	Udgift	21,087	13½
	Beholdning	3,585	36

	Udgift.	Rdl.	Sk.
1.	Gager til samtlige faste Lærere . .	10,533	32
2.	Betaling til Timelærere	1,162	„
3.	Godtgjørelse til faste Lærere for Extratimer	224	67
4.	Pensioner	400	„
5.	Regnskabsføringen	220	„
6.	A. Skatter	704	60½
	B. Afgifter	54	63
7.	A. Til Skolens Bibliothek og videnskabelige Samlinger	348	52
	B. Bibliothekarens Løn og til Catalogens Forfattelse	150	„
8.	Bygningernes Vedligeholdelse . . .	909	24
9.	Inventariets Vedligeholdelse . . .	238	80
10.	Brændselsfornødenheder	380	24
11.	Belysningsfornødenheder	105	46
12.	Forskjellige løbende og tilfældige Udgifter:		
	A. Skoleopvartning	120	„
	B. Reengjøring	69	93
	C. Porto, Protokoller og Skrivematerialier	139	3
	D. Programmer og Skolehøitideligheder	147	„
	E. Andre Udgifter	12	8
13.	Extraordinaire Udgifter	73	76
14.	Udgifter ifølge Decisionsposter . . .	—	10
15.	Dyrtidstillæg	384	„
16.	Udlaante Capitaler	498	„
17.	Udestaaende Restancer	211	47
18.	Indsendt til den almindelige Skolefond	4,000	„
	Summa Udgift	21,087	13½

8. Forøgelse af Undervisningsapparater og Inventarium.

Den zoologiske Samling har i Løbet af dette Skoleaar kun anskaffet en Corvus corax, udstoppet; men er bleven forøget ved adskillige Foræringer:

1) af Discipel N. E. Hofman (Bang) er givet Perdix saxatilis og en amerikansk Picus-Art, udstoppede, endvidere Acridium migratorium, fanget ved Hofmansgave; 2) af Discipel Christen Hansen: Accentor modularis, udstoppet; 3) af Lieutenant v. Fencker ved det herværende Dragonregiment: en Samling af 49 forskjellige Sorter Fugleæg, hvoriblandt af sjeldnere fremhæves: Caprimulgus europæus, Lanius rufus, Sylvia sibilatrix, Phasianus colchicus, Recurvirostra avocetta, Hæmatopus ostralegus, Colymbus septentrionalis, Podiceps auritus, Uria Troile, Anas mollissima.

En meget værdifuld Gave, som afhjelper et længe følt Savn, har Skolen for nyligen modtaget af Hr. Stamhuusbesidder, Directeur Hofman (Bang) til Hofmansgave, nemlig et Herbarium af danske Planter i syv Bind. Med Gavebrevet af 18de Mai fulgte en af Giveren forfattet Beskrivelse, som angiver sammes Oprindelse og Beskaffenhed og hvoraf Følgende fremhæves: „Det Herbarium, som er skjenket til Odense Cathedralskole, bestaaer af 7 Bind med 1298 Blade, bestemte for de af Johan Lange i hans udgivne Flora anførte 1298 i Danmark vildtvoxende Plantespecies. Deraf fattes 95, men derimod ere flere tilføiede, som deels ere tvivlsomme, hvorvidt de hos os forekomme i vild Tilstand, deels fundne i Danmark, efterat Langes Haandbog var udkommet. De manglende Species ere deels saadanne, som ere meget

sjeldne og derfor vanskelige at erholde, deels meget almindelige Planter, som let kunne suppleres. De 1220 Species, som findes i over 2000 Exemplarer, ere ordnede saaledes, at Pagina og Nummer svare til det Nummer, hvorunder hver Plante staaer anført i Langes Haandbog; derfor findes ogsaa tomme Blade, hvorpaa de manglende Planter kunne suppleres. Ved hvert Species er efter førnævnte Haandbog anført baade Plantens danske Navn, latinske Navn, Synonymer, Varighed — hvorvidt den er eetaarig, toaarig eller fleeraarig —, om den er almindelig eller ikke, og hvor den voxer. Endelig er ved hvert Exemplar, saavidt muligt, anført, af hvem Planten er funden og bestemt, samt hvor og naar den er tagen. Blandt dem, som velvilligen have ydet Bidrag til Samlingen og fra hvem Exemplarer ere optagne i den, maae nævnes: Etatsraad Hofman (Bang), Frøken Rosenberg, Professor Hornemann, Bibliothekar J. Lange, Professor Nolte, H. Mortensen, Kamphøvener, Professor Bischoff, Cand. pharm. Schjøtz, Cand. theol. M. Lange, Cand. theol. Vaupell."

Til Sangunderviisningen er anskaffet: Weyses Romancer og Sange og 1 Hefte af udvalgte Sange; til Tegneunderviisningen 12 Hefter af Fortegninger; til Gymnastikunderviisningen 4 nye Huggemasker og 4 Handsker, tilsendte igjennem Gymnastikdirecteuren.

Af nyt Classeinventarium er tilkommet paa Grund af nye Classers Oprettelse 1 Cathedер med Stol og Skammel, en Mathematiktavle og dertil hørende Staffeli, et Skab, en Brændekasse, 2 Sæt Ildtøi, 2 Thermometre og nogle andre mindre Gjenstande; ligeledes en Lærerstol til den naturhistoriske Classe.

9. Bibliotheket.

Skolens Bibliothek er siden sidste Programs Udgivelse blevet forøget med følgende Skrifter (de af Ministeriet sendte ere betegnede med †, de af Andre givne med *).

† Aarsberetninger fra d. kgl. Geheimearchiv, udg. af C. F. Wegener. 1 Bs. 4 H. Kbh. 1855.

Andersen, H. C., Samlede Skrifter. 21=22 B. Kbh. 1855.

* Anekdoten eines reisenden Russen über die Staatsverfassung, Sitten u. Gebräuche der Dänen. Herausg. v. K. Lübeck 1771.

Ankjær, S., Geogr.=statistisk Haandbog, 1=7 H. Kbh. 1855.

* Anmærkninger og Oplysninger over den kgl. svenske Forklaring d. d. Helsingfors 21 Juli 1788 med Bilager. Dvf.

Annaler f. nord. Oldkynd. og Hist., udg. af d. kgl. nord. Oldskrift-Selskab. 1854. Kbh.

* Bauer, R. W., Saml. af mathem. Opgaver. Kbh. 1856.

Berghaus, Heinr., Geogr. Jahrbuch zur Mittheilung aller wichtigen neuen Erforschungen. III-IV. Gotha 1851-52.

Bibliographie, Allg., f. Deutschland. 1855 Nr. 20=52; 1856 Nr. 1=16. Lpz.

Biographiskt lexicon öfver namnkunniga svenska män. 18 bs. 3 h., 19-22 b. Ups. och Örebro 1851-55.

* Bredahl, C., Dramatiske Scener. 2 forkort. Udg. 2=3 D. Kbh. 1855.

Broager, P. D, Arithmetik for Mellemklasserne. Kbh. 1854.

Brnun, C. F., Tydsk Gramm. til Skolebrug. Horf. 1854.

Burg, A. v., Compendium der höheren Mathem. 2 Ausg. Wien 1851.

Caesaris, C. J., Commentarii de bellis. Rec. C. E. Schneider. P. II. fasc. III. (de bello Gall. lib. VII.) Halis 1839-45.

* Carl, Prinds af Hessen, Efterretning om Felttoget i Sverrig i 1788. Kbh. 1789.

* Danmarks og Norges Tilstand i Henf. til Handelen. Soroe 1772.

Dante Alighieri's guddom. Komedie. Overs. af Ch. K. F. Molbech. Skjærsilden. Kbh. 1855.

Drumann, W., Ideen zur Gesch. des Verfalls der griech. Staaten. Brl. 1815.

* Engelstoft, C. T., Die Kirche Dänemarks (Aus der Real=Encyclopädie für protest. Theologie u. Kirche. 3 B.) 1855.

† Erslev, Th. H., Suppl. til „Alm. Forfatterlexicon f. Konger. Danm. med tilh. Bilande" indtil Udgangen af A. 1853. 2=3 H. Kbh. 1855.

Eschricht, D. F., Folkelige Foredrag. 2=3 H. Kbh. 1856.

* Ewald's Joh., samtlige Skrifter. Udg. ved Underst. af Samf. f. d. danske Lit. Fremme. 8 D. Kbh. 1855.

Fogh, C., Praktiske Retninger i det engelske Almueskolevæsen. Det irske Skolevæsen. Kbh. 1855.

† Forelæsninger og Øvelser ved Kbhs. Univ. og d. polyt. Læreanst. 2. Halvaar 1855; 1 Halvaar 1856.

† Fortegn. over de 143 Studerende, som i A. 1855 have tilendebragt Afgangsex. ved de l. Skoler eller Adgangsex. ved Univ.

Gesenii, Guil., thesaurus philolog. criticus linguæ Hebr. et Chald. V. T. T. 3. fasc. post. Post mortem Gesenii composuit Aem. Roediger. Lpz. 1853.

Giebel, C. G., Allgem. Zoologie. 8-11 Lfr. Lpz. 1855.

Gräße, J. G. Th., Lehrbuch einer allg. Literärgesch. aller bekannten Völker der Welt. 3 Bs. 3 Abth. 4=6 Lfr. Lpz. 1855.

Griechische Dichter in neuen metrischen Uebs. Hrsg. v. Osiander u. Schwab, 59=61 Bdch. (Pindar's Siegsgesänge übs. v. G. Ludwig, I-II. — Theokritos, Bion u. Moschos, übs. v. F. Zimmermann, I.) Stuttg. 1856.

Griechische Prosaiker in neuen Uebs. hrsg. v. Osiander u. Schwab, 246=261 Bdch. (Plutarch übs. v. C. Fuchs, XIII, XIV, XXIII. — Platons Werke, 1 Gruppe V. Menexenos u. Hippias der Größere übs. v. Georgii; 3 Gr. I. Kratylos übs. v. J. Deuschle; 4 Gr. I-III vom Staate, 1=5 Buch übs. v. W. S. Teuffel, 6=7 Buch übs. v. W. Wiegand. — Fl. Josephus I. Gesch. des jüd. Krieges übs. v. H. Paret, 1=6 Bdch. — Aristoteles Werke XIV. Thiergeschichte übs. v. Külb, 1 Bdch. — Julianus übs. v. Osiander u. Reichardt.) Stuttg. 1855=56.

Grimm, J. u. W., Deutsches Wörterbuch. 2 Bs. 3 Lfr. Lpz. 1855.

Grüner, H. R., Haandbog for Handlende og Søfarende i Danm., Norge og Sverrig. Kbh. 1850.

* Hagerup, E., Om det danske Sprog i Angel. Kbh. 1854.

Hannemann, D., Lærebog i Landmaaling og Nivellering. Efter Fr. Hartner. Kbh. 1855.

Held, J. C., Schulreden. Nrnb. 1853.

Heldenbuch, Das. Von K. Simrock. 1 B. Gudrun. 2 B. Das Nibelungenlied. Stuttg. u. Tüb. 1851 u. 54.

† Helveg, L., De danske Domkapitler. Kbh. 1855.
Hertz, H., Dramatiske Værker. 10=12 B. Kbh. 1855.
Hochstetter, Ch. F., Naturgesch. des Pflanzenreichs in Bildern. Stuttg. u. Eßlingen 1854.
* Holck, H. og Lindgreen, J., Handels=Speil, Kiøbenhavns for 1765; Dannemarks f. 1766, 67, 69, 74; Damm. og Norges samt Slesv. og Holsteens f. 1777. Sorøe og Kbh.
* Holck, H., Politisk Lomme=Bog til hver Mands Brug i dagl. forefaldende Haandteringer. 2=6 Aarg. 1774=78. Kbh.
* Hopf, C., De historiæ ducatus Atheniensis fontibus. Bonnæ 1852.
Horatius, Satiren u. Episteln, erkl. v. G T. A. Krüger. 1 Lfr.
Jahrbuch, Berliner astronomisches, f. 1856. Hrsg. v. J. F. Encke unter Mitwirkung Wolfers. Brl. 1853.
Jürgensen, Chr., Begyndelsesgrundene af den math. Analyse og dens Anvendelser. Kbh. 1855.
(Kierkegaard, S.,) Enten — Eller. Et Livsfragment udg. af Vict. Eremita. 2 Udg. Kbh. 1849.
Kierkegaard, S., Tre Taler ved tænkte Leiligheder. Kbh. 1845.
Kjærbølling, N., Ornithologia Danica. Damm. Fugle i 252 Afbildninger. 1854.
Kühner, R., Anleitung zum Ueberf. a. d. Deutschen in das Lateinische. 1=3 Abth. Hannov. 1853=55.
* Kurtz, J. H., Den hellige Historie. Udg. af C. Ebeling. Kbh. 1852.
* Königsfeldt, J. P. F., Genealog.=hist. Tabeller over de nord. Rigers Kongeslægter. 2 Udg. Kbh. 1856.
Lepsius, R., Das allg. linguistische Alphabet. Brl. 1855.
† Liste over de Studerende, som have taget den philos. Ex. og 2 Ex. i 1855.
Love og Anordninger m. m. f. A. 1855. Saml. og udg. af T. Algreen=Ussing. IV Bd. 1 B. Kbh. 1856.
Lukianos, Udvalgte Skrifter. Til Skolebrug udg. af O. Fibiger. Kbh. 1855.
* Lokke, J., Tydsk Grammatik. Kristiania 1856.
Maanedsskrift, Dansk, redig. og udg. af M. G. G. Steenstrup. Juni=Decb. 1855, Jan.=Mai 1856. Kbh.
Macaulay, Th. B., The history of England from the accession of James II. V. IV-VIII. Lpz. 1855.
Mager, Deutsches Lesebuch. 3 B. 4 Aufl. Stuttg. u. Augsb. 1855. 3 Expl.
* Menckenii, Fr. Ottonis, historia vitæ et in literas meritorum Angeli Politiani. Lps. 1736.

Molbech, C., Nogle Ord om det, man kalder Retskrivning. Kbh. 1855.

Mommsen, Th., Römische Geschichte. 2-3 B. Brl. 1855-56.

† Müller, L., Den maced. K. Philip IIs. Mynter. Kbh. 1855.

* —— Numismatique d'Alexandre le Grand. Suivie d'une appendice conten. les monnaies de Philippe II. et III. et accompagnée de planches et tables. Cph. 1855.

Mundt, C. E., Lærebog i Astronomien. Kbh. 1855.

Mynster, J. P., Blandede Skrifter. 2 Afd. 4 Bd. 1=3 H., 5 Bd. 1=3 H. Kbh. 1855=56.

Nitzsch, G. W., Die Sagenpoesie der Griechen kritisch dargestellt. Brnschw. 1852.

Ohm, M., Die Dreieinigkeit der Kraft. Nürnb. 1856.

† Oversigt over d. kgl. danske Vidensk. Selskabs Forhandlinger og dets Medlemmers Arbeider. Af G. Forchhammer. 1854 Nr. 7; 1855 Nr. 1-4.

Overbeck, J., Gallerie heroischer Bildwerke der alten Kunst. 1 B. Die Bildwerke zum thebischen u. troischen Heldenkreis. Mit einem Atlas. Brnschw. 1853.

—— Pompeji in seinen Gebäuden, Alterthümern u. Kunstwerken. Lpz. 1856.

Passow, F., Handwörterbuch der griech. Sprache. Neu bearb. v. Rost, Palm, Kreussler, Keil u. Peter. 2 Bs. 2 Abth. 7-9 Lfr. Lpz. 1855.

* Petersen, N. M., Bidrag til d. danske Liter. Hist. III. Det lærde Tidsrum 1560=1710, 1 H. Kbh. 1855.

Plauti, T. M., (comoediæ. Ex rec. F. Ritschelii, T. III P. II) Mercator. Elberf. 1854.

Plinii Secundi, C., epistolæ et panegyricus. Rec. C. H. Weise. Ed. ster. Lpz. 1843. 8 Expl.

Poetarum tragicorum Græcorum fragmenta ed. F. Guil. Wagner. V. II. Euripidis fragmenta. Vratisl. 1844.

* Pontanus, J. I., Rerum Danicarum historia. Acc. chorographica regni Daniæ descriptio. Amst. 1631.

† Programmer:

1. Fra Kbhs. Universitet: Til H. M. Kongens Fødselsfest 1855 (J. E. Larsen, Om Islands hidtilværende statsretlige Stilling). — Til Reformationsfest og Rectorskifte 1855 (N. Nielsen, Om Theologiens Naturbegreb).

2. Fra de lærde Skoler og høiere Realskoler i Konger. Danmark og Hertugdømmet Slesvig 1855: Aalborg Kathsk. — Aarhuus Cathsk. (1. Fortegn. over Skolens naturvdskbl. Samlinger, 1 Afd.;

2. Fortegn. over Skolens Bibliothek, 1 Afd.). — Borgerdydsk. p. Chrh. (M. Hammerich, Om Underv. i Modersmaalet i øverste stud. Cl. og øverste Realcl. — Borgerdydsk. i Kbh. — Flensborg lærde og Realsk. (1. Silfverberg, Kortfattet Lærebog i den uorg. Chemie; 2. Verzeichniss der mineralog. Samml. der Schule). — Frederiksborg l. Sk. (G. S. Knœckenborg, Om Naturhistoriens Værd som Skolefag). — Haderslev l. Sk. (Forts. af Catalog over Skolens Bibl.). — Helsingørs vdskbl. Realsk. (Realcatalog over Skolens Bibl.). — Herlufsholms l. Sk. — Horsens l. Sk. (C. F. Bruun, Forsøg til en tydsk Orddannelseslære til Skolebrug). — Kolding l. Sk. (1. C. C. Ekeroth, Kegleſnittene og Cycloiden; 2. C. F. Ingerslev, Bemærkninger om franſk Grammatik). — Metropolitanſk. (C. Kerrn, To Stykker af Homers Odysſee forſyn. med Anmærkn.) — Nykjøbing Cathsk. (J. P. Buch, Om modsatte Størrelser). — Odenſe Cathſk. (1. Fortegn. over Skolens naturhiſt. Samlinger, II; 2. H. P. Mumme; Om Odenſe Communitet). — Randers l. Sk. — Reykjavik Latinskole. — Ribe Kathſk. (Fortegn. over Skolens Bogſamling ſamt naturhiſt. og fyſiſke Saml.). — Roeskilde Kathſk. (F. C. Hundrup, Biogr. Efterr. om dem, der ved Kbhs. Univ. have erholdt de høieſte akad. Værdigheder, 2 H.) — Rønne høiere Realsk. (Fortegn. over Skolens Bogsaml.). — Schleswig Domsch. (E. Manicus, De civitatis Platonicæ arte et consilio, P. II). — Sorø l. Sk. (Fortegn. over Skolens naturhist. Saml.). — Viborg Kathſk. — Det v. Weſtenſke Inſtitut.

3. Fra Holſteen og Lauenborg 7 Programmer for 1855.
4. Fra Norge 4 Programmer for 1854.
5. Fra Preusſen 132 Prg. for 1854 og 1 for 1853.

* Regesta diplomatica historiæ Danicæ cura societatis regiæ scientiarum Danicæ. Tom. post. Hafn. 1856.

Repertorium, Leipziger, der deutschen u. ausländ. Liter., hrsg. v. E. G. Gersdorf 1855 Nr. IX-XXIV; 1856 Nr. I-VII. Lpz.

Reſkripter og Reſolutioner, Kgl., m. m. f. A. 1849, ſaml. og udg. af T. Algreen-Uſſing. Nyeſte Række. Kbh. 1855.

Römiſche Dichter in neuen metr. Uebſ., hrsg. v. Oſiander u. Schwab, 59-64 Bdch. (Ovid XIII-XIV übſ. v. W. Hertzberg u. E. F. Mezger. — C. Silius Italicus, Puniſcher Krieg, übſ. v. F. H. Bothe, I. — M. Annæus Lucanus, Pharſalia, üb. v. F. H. Bothe, I-III) Stuttg. 1855-56.

Römiſche Proſaiker in neuen Uebſ. hrsg. v. Oſiander u.

Schwab, 192=209 Bdch. (Plinius, Naturgesch., übs. v. Külb, XVIII-XXIX. — Curtius, von den Thaten Alex. d. Gr., übs. v. Christian, I-IV. Suetonius, übs. v. Reichardt, IV-V.) Stuttg. 1854=55.

Ross, L., Reisen u. Reiserouten durch Griechenland. 1 Th. Reisen in Peloponnes. Mit 2 Karten. Brl. 1841.

—— Reisen auf den griech. Inseln des ägäischen Meeres. 1=3 B. Stuttg. u. Tüb. 1840=45.

Rothstein, H., Die gymnast. Freiübungen nach dem System P. H. Ling's reglementarisch dargestellt. 2 Aufl. Brl. 1855.

Sallust, Catilina og Jugurtha. Bearb. til Skolebrug af O. Fibiger. Kbh. 1850.

Schnizlein, A., Iconographia familiarum naturalium regni vegetabilis. Fasc. X. Bonn.

Schoemann, G. F., Griechische Alterthümer. 1 B. Brl. 1855.

* Schutzschrift des Herrn Grafen v. Bernstorf. Deutsch u. Frz. 1772.

Seyffarth, G., Berichtigungen der röm., griech., pers., ägypt., hebr. Gesch. u. Zeitrechnung. Lpz. 1855.

Skolens Reform. Et Tidsskrift udg. af C. F. Christens, H. Schneekloth og F. A. Milo. 1855 Mai=Decb.; 1856 Jan.=Marts. Kbh.

† Statistisk Bureau, Meddelelser fra. 2 Saml. Kbh. 1855.

† Statistisk Tabelværk. Ny Række. 10-11 B. Kbh. 1855.

† Stephani, H., thesaurus linguæ Græcæ. Edd. C. B. Hase, W. et L. Dindorf. V. 8. fasc. 3. Nr. 53. Par.

* Die Struensee u. Brandische Kriminalsache. Mit kritischen Noten. Amst. 1773.

Tendlau, A. M., Das Buch der Sagen u. Legenden jüdischer Vorzeit. Stuttg. 1842.

Thiers, A., Histoire du consulat et de l'empire. 53-61 livr. Brux. 1855.

Tholuck, A., Das akadem. Leben des 17 Jahrhs. (Vorgesch. des Rationalismus, 1 Th.) Halle 1853=54.

Thomsen, J., Vandringer paa Naturvidenskabens Gebeet. 1 Halvd. Kbh. 1855.

* Thorsen, P. G., De med jydske Lov beslægtede gamle slesvigske Stadsretter. Kbh. 1855.

* Thrige, S. B., Lærebog i Geogr. for de lavere Klasser. 2 Udg. Slagelse 1855.

Tidsskrift, Antiquarisk, udg. af d. kgl. nord. Oldskr.-Selskab. 1852-54. 3 H. Kbh. 1854.

Tidsskrift for popul. Fremstillinger af Naturvidenskaben, udg. af C. Fogh, Chr. Lütken og Chr. Vaupell. 2 Bs. 1-6 H.; 3 Bs. 1-2 H. Kbh. 1855-56.

Tidsskrift, Nordisk Universitets-, 1 Aarg. 2-3 H.; 2 Aarg. 1 H. Lund, Christiania og Kbh. 1855-56.

Trap, J. P., Statiſt.-topogr. Beſkrivelſe af Konger. Danmark. 1 H. Kbh. 1856.

Valeri Maximi factorum et dictorum memorabilium libri IX cum incerti autoris fragm. de prænominibus. Rec. C. Kempfius. Brl. 1844.

* Ventenat, E. P., Tableau du regne végétal selon la methode de Jussieu. T. 1-4. Paris an VII.

Vogel, A., Hercules secundum Græcorum poetas et historicos antiquiores descriptus et illustr. Halis Sax. 1830.

* Wegener, C. F., Erico C. Werlauf semisecularia muneris sui sacra facienti gratulatur. Inest de beata doctoris Academici senectute oratio L. Engelstoftii. Haun. 1855.

Welcker, F. G., Alte Denkmäler erklärt. 1-3 Th. Gött. 1849-51.

Wieseler, F., Denkmäler der alten Kunst, fortgesetzt. 2 Bs. 4 H.

Wiſſeler, E., Sammlung vollſtändiger Entwürfe zu Aufſätzen wie auch einzelner Gedanken zu freyen Vorträgen. 2 Aufl. Weſel u. Lpz. 1841.

Wolle, E., Regler og Beſtemmelſer f. det danſke Sprogs Orthogr. ſamt f. Interpunctionen. 3 Opl. Vib. og Cold. 1854.

Ξενοφωντος ἀπομνημονευματα. Til Skolebrug bearb. af C. Thomsen. Kbh. 1852.

Zeitschrift f. d. Alterthumswissenschaft, hrsg. v. J. Caesar. 1855, 1-6 H. Wetzlar.

Zeitschrift f. d. Gymnasialwesen, hrsg. v. W. J. C. Mützell. 1855 Mai-Decbr.; 1856 Jan.-März. Brl.

Zeitschrift f. Math'em. u. Physik, hrsg. v. O. Schlömilch u. B. Witzschel. 1 Jahrg. 1 H. Lpz. 1856.

† Zendavesta, edited and translated with a dictionary, grammar etc. by N. L. Westergaard. V. 1. The Zend texts. Cph. 1852-54.

Ödmann, Sam., Hågkomſter från Hembygden och Skolan. 3 Uppl. Örebro 1842.

Ørſted, A. S., Af mit Livs og min Tids Hiſtorie. 3 Bs. 1-2 H. Kbh. 1855.

De offentlige Examiner

i

Odense Cathedralskole for Aaret 1856

foretages i følgende Orden:

A. Afgangsexamen.

Torsdag	den	10	Juli	Kl. 3.	VII Cl. A.	Hebraisk.
——	„	–	——	3.	VI Cl.	Naturhistorie.
Fredag	„	11	——	9.	VII Cl. A.	Naturlære.
——	„	–	——	9.	VI Cl.	Geographie.
——	„	–	——	12.	VII Cl. A.	Latin.
Løverdag	„	12	——	8.	VII Cl. A.	Græsk.
——	„	–	——	11.	VI Cl.	Tydsk.
——	„	–	——	12.	VII Cl. A.	Religion.
Mandag	„	14	——	8.	VII Cl. A.	Historie.
——	„	–	——	11.	VII Cl. A.	Mathematik.
——	„	–	——	11.	VI Cl.	Fransk.

B. Skolens Hovedexamen.

Fredag d. 27de Juni.

3—6. VI. Cl. Dansk Stiil.

Løverdag d. 28de Juni.

3—6. VI Cl. Latinsk Stiil.

Tirsdag d. 8de Juli.

8—10. VII Cl. B. Hebraisk.
8—12. IV st. Cl. Historie og Geographie.
8—11. IV Realcl. Fransk.
8—11. III st. Cl. Naturhistorie.
12—1. Sangprøve.

3—6. V Cl. Mathematik.
3—6. II Cl. Fransk.
4—6. III Realcl. Geometrisk Tegning.

Onsdag d. 9de Juli.

8—11. VII Cl. B. Geometrisk Opgave.
8—10½. V Cl. Religion.
8—11. IV ſt. Cl. Græsk.
8—12. III Realcl. Tydsk.
3—6. VII Cl. B. Version.
3—5. IV Realcl. Geom. Tegning.
3—6. III ſt. Cl. Arithmetik.
3—5. II, I Cl. Regning.

Torsdag d. 10de Juli.

8—11. VII Cl. B. Arithmetisk Opgave.
8—11. V Cl. Fransk.
8—11. IV ſt. Cl. Tydsk.
8—10. III ſt. Cl. Regning.
3—6. VII Cl. B, V, IV Cl. Dansk Stiil.
3—6. IV Realcl. Historie og Geographie.

Fredag d. 11te Juli.

8—12. VII Cl. B, V, IV Cl. Latinsk Stiil.
8—10. IV Realcl. Engelsk Stiil.
10—12. III Realcl. Fransk Stiil.
11—1. IV Realcl. Tydsk Stiil.

Loverdag d. 12te Juli.

8—11. V, IV ſt. Cl. Tydsk Stiil.
8—11. III ſt. Cl. Dansk Stiil.
8—10. III Realcl. Tydsk Stiil.
8—9½. II Cl. Dansk Stiil.
9½—11. I Cl. Dansk Stiil.
11—1. IV, III Realcl. Regning.

Mandag d. 14de Juli.

8—11. IV, III Realcl. Dansk Stiil.
3—5. IV Realcl. Fransk Stiil.

3—5. III Realcl. Engelſk Stiil.
4—6. VII Cl. B. Mathematik.

Onsdag d. 16de Juli.

8—10. VII Cl. B. Naturlære.
8—11. III ſt. Cl. Latin.
8—12. III Realcl. Franſk.
10—12. V Cl. Naturhiſtorie.
3—6. IV ſt. Cl. Franſk.
3—6. IV Realcl. Mathematik.
3—6. II Cl. Tydſk.
3—5. I Cl. Danſk.

Torsdag d. 17de Juli.

8—12. VII Cl. B og VI Cl. Græſk.
8—11. V Cl. Hiſtorie og Geographie.
8—11. III ſt. Cl. Religion.
8—12. III Realcl. Religion.
3—6. IV ſt. Cl. Latin.
3—6. IV Realcl. Tydſk.
3—6. II Cl. Naturhiſtorie.
3—5. I Cl. Religion.

Fredag d. 18de Juli.

8—10. V Cl. Græſk.
8—12. III ſt. Cl. Hiſtorie og Geographie.
8—12. III Realcl. Hiſtorie og Geographie.
10—12½. VI Cl. Mathematik.
3—6. IV ſt. Cl. Religion.
3—6. IV Realcl. Engelſk.
3—6. II Cl. Religion.
3—5. I Cl. Naturhiſtorie.

Loverdag d. 19 Juli.

8—12. VII Cl. B og VI Cl. Religion.
8—10. V Cl. Tydſk.
8—12. IV ſt. Cl. Mathematik.
8—11. III ſt. Cl. Franſk.

3—6. IV Realcl. Religion.
3—6. III Realcl. Mathematik.
3—6. II Cl. Danſk.
3—5. I Cl. Tydſk.

Mandag d. 21de Juli.

8—12. VII Cl. B og VI Cl. Latin.
8—11. IV ſt. Cl. Naturhiſtorie.
8—12. III Realcl. Engelſk.
8—12. II Cl. Hiſtorie og Geographie.
3—6. IV Realcl. Naturhiſtorie.
3—6. III ſt. Cl. Tydſk.
3—6. I Cl. Hiſtorie og Geographie.

Tirsdag d. 22de Juli.

8—12. VII Cl. B og VI Cl. Hiſtorie.
8—10. V Cl. Latin.
8—11. III ſt. Cl. Danſk.
8—12. III Realcl. Naturhiſtorie.

Tirsdagen d. 15de Juli Kl. 8 foretages Indlemmelſes-proven med dem, ſom ere anmeldte til Optagelſe i Skolen.

Onsdagen d. 23de Juli Kl. 10 Translocation og Bekjendtgjørelſe af Afgangsexamens Udfald. Samme Dag begynde Sommerferierne.

Diſciplenes Fædre og Foreſatte ſamt andre Skolens og Videnſkabernes Velyndere indbydes herved til at beære diſſe Examiner med deres Nærværelſe.

Henrichſen.